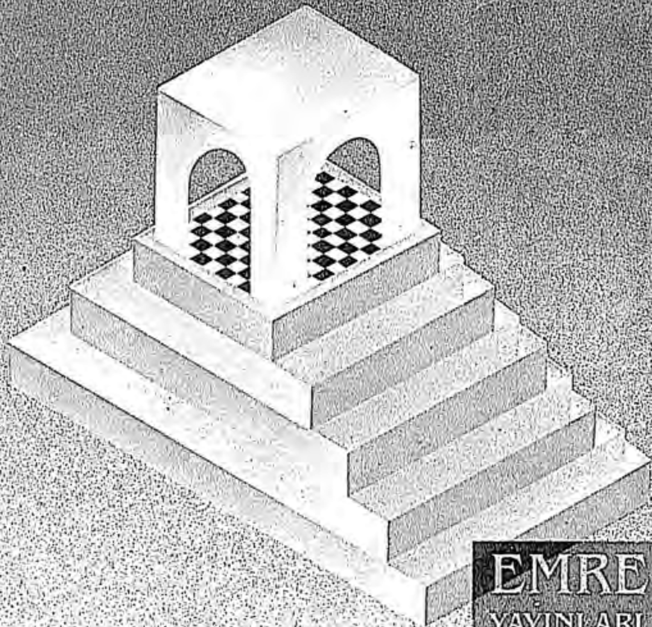
TÜRKİYE' DE LAİKLİK SERÜVENİ

AHMET KÜÇÜKAĞA

Ahmet KÜÇÜKAĞA

TÜRKİYE'DE LAİKLİK SERÜVENİ

Emre Yayınları: 54
Güncel Eserler Serisi: 10

Dizgi-İç Düzen
Ceylan

Tashih
Fikri Çelik

Baskı-Cilt
Paşahan Matbaası

Kapak
AjansSel

Kapak Baskısı
Has Matbaacılık

ISBN 975-7369-55-1

Nisan-1996-İSTANBUL

Ahmet KÜÇÜKAGA

TÜRKİYE'DE LAİKLİK SERÜVENİ

EMRE
YAYINLARI

Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han
No: 27 Kat: 2/50 Cağaloğlu- İstanbul
Tel: (0 212) 522 10 60 - 520 98 22

Ahmet Küçükağa: Gazeteci-Yazar. 1953 yılında Erzincan'da doğdu. İlk öğrenimini Erzincan'da, orta öğrenimini Isparta'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümüne devam etti. Bizim Anadolu, Milli Gazete, Yeni Devir ve Vahdet Gazeteleriyle; Oku, Muştu, Mektep ve Ribat dergilerinde yazılar yazdı. 1973-75 yıllarında Milli Gazete'de bulundu. 1971 yılında İbret Sahnesi Tiyatro Topluluğuna katıldı. 1973 yılında Çağrı Oyuncuları Tiyatro Topluluğunu kurdu. Bu topluluk ile Çığlık adlı oyununu yurdun çeşitli yerlerinde 100'ün üzerinde sahneye koydu. Aynı eseri 1973 yılında, Ateş Yakmayınca adlı bant tiyatrosu 1988 yılında, Bir Evren Paşa Vardı Netekim adlı eseri 1990 yılında, Türkiye'de ve İslam Ülkelerinde Demokrasi Oyunları adlı eseri de 1995 yılında yayınlandı. Plevne Kahramanları adlı tiyatro eseri ile 1976 MTTB Tiyatro ödülü aldı. Evli ve dört çocuk babası olan Küçükağa'nın yayına hazırlanmış çok sayıda eseri var ve çok sayıda eserin yayın yönetmenliğini yapmış bulunuyor.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ
TÜRKÜM; DOĞRUYUM, ÇALIŞKANIM, YASAM: LAİKLİĞİ KORUMAK...

Kelime olarak Yunanca'dan gelen laiklik'in kökü "licos"tur. Anlamı ise "din adamı olmayan", "din adamından ayrı insan" demektir. Daha açık bir ifade ile, askeri anlamın karşıtı sivil olduğu gibi, din ile ilgisi olanların karşıtı ise laikliktir. Yani laik olan insan, dinle alakası olmayan insan, laik devlet idaresi de dinle alakası olmayan idare şeklidir.Laik devlet idaresi koyduğu kanunlarda, çıkardığı kararnamelerde, yapacağı iş ve yatırımlarda, sosyal ve kültürel çalışmalarda, eğitim ve öğretimde, aile yapısında, devletlerarası ilişkilerde, savaş ve barış gerekçelerinde, seçim sisteminde, seçilmesini istediği kişilerin özelliklerinde, imar ve ıslah çalışmalarında, idari, hukuki ve ceza-yargı organlarının düzenlemelerinde dini ve dinle ilgili prensipleri dikkate almaz.

Böyle bir devlet yönetiminde yapılan ve yapılması tasarlanan hiçbir şeyde ve hiç bir şekilde din göz önünde tutulmaz.

Laiklik üzerine devlet adamları, siyaset bilimcileri, düşünürler, hukukçular ve din adamları şimdiye kadar oldukça fazla söz ürettiler. Ama Türkiye'de bu kesimlerin hiç birisi laikliği gerçek şekliyle bir yere oturtamadılar. Herkes ve her zümre, kendi anlayışı içinde bu kelimeye bir anlam yükledi. Uzun yıllar ülkemizde bu keli-

menin ardına saklanarak oldukça önemli cürümler işlendi. Gönüllere ve anlayışlara göre istendiği yöne çekilen bu kelime, elastikiyeti açısından çok farklı anlayışları temsil eder hale geldi.

Laik devlet hayatı içinde, siyasi otorite ile dini otorite birbirinden tamamen ayrıdır ve ayrı olması gerekmektedir. Zira laikliğin genel tarifi bunu gerektirir. Ama maalesef ülkemizde bir çok kavramdaki kargaşada olduğu gibi laiklik kavramında da kargaşa yaşanmıştır ve hala bu kargaşa devam etmektedir.

Bu ülküde devlet dine karışır ama din devlete asla karışamaz. Yani tek yanlı ve tek taraflı uygulanan bir ilkedir bu. Bu tür bir laiklik, sanıyorum dünya'da sadece Türkiye'de ve Türkiye gibi keyiflere göre yönetilen bazı İslam ülkelerinde vardır.

Örneğin Mısır'da, Tunus'ta, Cezayir'de, Fas'da, Ürdün'de, Suriye'de...

Bu tür bir laiklik, laikliğin vatanı olan Fransa'da bile böyle değildir. Almanya'da, İngiltere'de Amerika'da böyle değildir. Yunanistan'da, Hollanda'da böyle değildir. Japonya, İtalya, İsviçre, Avusturya, Norveç, Danimarka ve Avustralya'da da böyle değildir. Bu ülkelerin hemen tamamında, devlet dinin kontrolünde değildir, ama din de devletin tekeli altında değildir.

Anadolu şartlarına ve esaslarına göre bir laiklik geliştirilmiştir Türkiye'de. Laikliğin merkezi olan Batı'lı ülkelerden çok farklı ve çok değişik olarak...

Laik devlet; din ve vicdan hürriyetini bütün fertlerine sağlayan ve bu hürriyetin sağlanması ve korunması için gayret gösteren devlettir. Bu devlet anlayışında din, başlı başına bir kurum olarak görevini icra ederken, devletin hiç bir kurumuna karışmaz ve kendini devletin

üzerinde göremez. Ama kendi başına bağımsız ve bağlantısızdır. Böylesi ülkelerde dini kurum ve kuruluşlar, plan ve proğramlarını kendileri düzenlerler. Kiliseleri kendi insiyatifleri ile çalıştırır, eğitim ve öğretim kurumları açarlar. Bu kurumlarda dindar ve dine saygılı insanlar yetiştirirler. Ama Türkiye böyle mi? Siz eğer bir dini kurum ve kuruluşu açmaya kalkışırsanız, karşınıza türlü türlü engelleyici yasa çıkar. Örneğin dini eğitim veren bir özel okul açmak isterseniz, bunu yapamazsınız. Türkiye'de "özel şahıslar askeri, dini ve polis okulları açamaz" diye yasa vardır. Askeri ve polis okulunu açmak elbette devletin görevidir, ancak dini okul açmak neden devletin tekelinde olsun? Eğer laiklik varsa, bu yasanın olmaması gerekmez mi?

Bu haliyle Türkiye'de dini otorite ile idari otorite kendi yetki ve sınırları açısından ayrılmış değildir. Devlet hürdür, ancak din hür değildir, din devletin tekeli ve kontrolü altındadır. Devlet Türkiye'de dinin kendi sahası içindeki fonksiyonlarına karışıyor ve müdahale ediyor. Böyle bir laiklik, elbette dine karşı bir devlet otoritesinin varlığını tescillemiş oluyor.

Türkiye'de Diyanet İşleri Başkanlığı, devletin bir parçasıdır. Din görevlileri, tepeden alt kademeye kadar maaşlarını devletten almaktadırlar. Maaşlarını devletten alan bu kuruluş, elbette buyruklarını da devletten alacaktır. Devlet, pek çok konudaki duyurumlarını bu kanalla halka ulaştırmaya çalışmaktadır. Yeşili korumak, çevre bilincini yerleştirmek, israfı önlemek gibi konularda dini kurumlar devletin propaganda merkezleri olarak kullanılmaktadır. Bu tür söylemler, elbette dini anlayışın birer parçalarıdırlar, ancak bu tür söylemler, devlet tarafından hazırlanan hutbelerle halka duyurulmamalı, din görevlileri bunları kendi istekleri ile yapmalılar.

% 99 Müslüman olduğu söylenen Türkiye'de, devlet bu yüksek oranlı kitlenin mabedlerini, istediği gibi kullanırken, sadece % 1'lik bir kitleye sahip olan Hristiyanların kiliselerinde ve Yahudilerin sinegoglarında ise benzer olaylara rastlamak mümkün değildir. Sadece % 1'lik kısmı temsil eden Müslüman olmayan azınlıkların mabedleri, tam bir laiklik prensibi ile yönetilirken, kitlenin tamamını oluşturan Müslümanların camileri adete muhasara altında tutulmaktadır. Kilise ve Havraları devletin polisi korumakta, buralara yapılabilecek olası hareketlere karşı son derece dikkatli olunmaktadır. Ancak mesele Müslümanların camilerine geldiğinde, burada bekletilen polis, genellikle camilerdeki faaliyetleri izlemekle görevlendirilmektedir.

Türkiye'deki kilise ve Havralar tam bir serbestiyet içinde dini fonksiyonlarını yerine getirirlerken, camilerin önemli bir kısmında ciddi bir denetim ve kontrol bulunmaktadır. Herhangi bir camide, herhangi bir vaaz veya hoca, İslam'ın emirlerini Kur'an ve sünnet ışığında ele aldığında, çoğu kez takibe uğratılmakta, hesaba çekilmekte, gerektiğinde yer değişikliği yapılarak cezalandırılmaktadır.

Türkiye'deki Müsülman olmayan azınlıklara karşı tariflerine uygun laiklik uygulanırken, Müslüman çoğunluğa ise Anadolu türü laiklik uygulanmaktadır.

Tüm bu uygulamalardan şu sonucu çıkarmamız mümkündür: Türkiye'de uygulanmakta olan laiklik, ki çoğu kez elastikidir ve durumlara göre farklılık göstermektedir, bu laiklik sanki sadece Müslümanlar için konulmuştur. Sanki, Müslümanların camilerinde "devletin din görevlileri", merkezden gelen bildirileri okumak, merkezi nutuklar atmak, Müslümanları, devletin izin ver-

diği konularda aydınlatmak gibi bir görevle görevlendirilmişlerdir. Camilerin tümünde gerektiği her zaman; "Orman ve ağaç sevgisinden", "yeşili korumak gerektiği"nden, enerji darboğazına girildiğinde "israfın haram olduğu"ndan dem vuran konular minberlere getirilip dayatılmaktadır.

Yeri geldiğinde devletin sıkıntıları için peşkeş çekilen minber ve mihrablar ve vaaz kürsüleri bu tür konular için tahsis edildiklerinde, laiklik asla elden gitmemekte, ertesi gün aynı camide, aynı hoca Müslümanları Kur'an ve sünnet çerçevesinde aydınlatmaya başladıklarında ise hemen laikliğe aykırı hareket edildiği bahanesiyle haklarında soruşturmalar açılmaktadır.

Türkiye'de laiklik karşıtı çalışmaları dizginlemek amacıyla 1949 yılında çıkaratılan 163. Madde, onbinlerce Müslüman davetçiyi mahkeme karşısına çıkarmış, bunlardan binlercesini de mahkum etmiştir. Ama Türkiye'de yaşamakta olan Müslüman olmayan azınlıkların din adamları hakkında hiç bir zaman 163. madde devreye sokulmamış ve işletilmemiştir. Hiç kimse, onların laikliğe aykırı davranışlarda bulunmadıklarını söyleyemez. Söyleyemez, çünkü onların mabedlerini değil kontrol edebilmek, bu akıllara bile getirilememiştir. Zira ortada Lozan anlaşması vardır ve hiç bir yetkili bu anlaşmayı ihlal ederek Müslüman olmayan Türkiye'deki azınlıklara karışma hakkına sahip değillerdir. Lozan anlaşması Türkiye'deki azınlıkların haklarını korumuş, aynı zamanda Müslümanların da haklarının gasbedilmesi için adeta bir paravan olarak kullanılmıştır.

Türkiye'deki azınlıkların haklarını koruyacak Lozan anlaşması vardır, ancak Müslümanların haklarını koruyacak herhangi bir merci ve anlayış yoktur.

İşte bu da Türkiye'de uygulanmakta olan laiklik ilkesinin gerçekte ne anlamlara geldiğini anlamak açısından oldukça önemlidir.

Türkiye'de yaşamakta olan azınlıklar içinde 20 bin kadar Yahudi, onun bir kaç katı kadar da Hristiyan yaşamaktadır. Bunların dini ibadetlerini yapabildikleri kiliseleri ve Havraları vardır. Bu kesimler rahatça ibadetlerini yapabilmekte, hiç bir şekilde rahatsız edilmemektedirler. Hatta bu ibadethanelerin hemen hemen tamamı da yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Toplumun genel havasına inat, bir gizlilik içinde buralarda bir araya gelmekte, oralarda ne yaptıkları da büyük ölçüde bilinmemektedir. Asla onlara karışılmamakta, onların ayinlerine "görevli"ler gönderilmemekte, bu ülkenin gerçek vatandaşları gibi muamele görmektedirler. Yine bu kadar yıl geçmesine rağmen, bu azınlıklarla ilgili en küçük bir laiklik ihlali olmamakta, laikliği ihlal suçundan hiç birisi yargı önüne çıkarılmamaktadır. Objektif bir bakış açısı ile bu ülkenin gerek sahiplerinin bu azınlıklar olduğu anlaşılmaktadır. Elbette bu azınlıklar da bu ülkenin vatandaşlarıdırlar. Bu haktan onları ayri düşünmek elbette yanlıştır. Ancak doğru olan şey, eğer bu ülkenin "bekası" için bazı tedbirler alınacaksa, %99'u Müslüman olan kitle üzerine tedbirler alınırken, azınlıklar için de tedbir alınmalıdır.

Bu azınlıklar hiç mi "devletin temellerini dini esaslara uydurmak" konusunda bir çalışma içine girmemişlerdir? Başta İstanbul, İzmir olmak üzere çeşitli şehirlerde ibadethaneleri vardır, ama bu ibadethaneleri hiç bir zaman takibe alınmamıştır yada da en azından bu ibadethanelerdeki ayinlere "gözlemci" gönderilmemiştir?

Azınlıklar meselesinden, Türkiye'deki terör meselesine geçmekte yarar var.

Özellikle 1970'li yıllarda bu ülkede binlerce, onbinlerce insanın kanı akıtılmıştır. Karşılıklı çatışmalarda onbinlerce insan mağdur edilmiştir. Bu olaylar dikkatlice incelendiğinde, olaylarda "devletin temellerini dini esaslara uydurmak"la suçlanan kitlenin olmadığı açıkça görülmektedir.

12 Eylül öncesi Türkiye'yi kan gölüne çevirenlerin içinde Müslümanların olmadığını herkes biliyor. Böyle olmasına rağmen onbinlerce insanın kanı üzerinde tepinen insanları sürekli Müslümanlardan daha üstün tutan anlayış vardır.

Şimdiye kadar Türkiye'de hiç bir siyasal eyleme girmeyen, insanlara kurşun sıkmayan, canlara kasdetmeyen, teröre pirim vermeyen Müslümanlar zaman zaman yapılan bazı açıklamalarda terörist canilerden daha tehlikeli olarak görülmüşlerdir. Zaman zaman şu tür açıklamalara şahid olunmaktadır çünkü:

"Türkiye'de yeşil komunistler vardır ve bunlar çok tehlikelidirler...."

"Komunistler ve faşistlerden daha tehlikeli bir gurup vardır ki, bu da İslamcılardır..."

"PKK terörü önemli değildir. Bunların alt edilmesi de fazla zor değildir. Ancak Türkiye için asıl tehlike İslamcılardır..."

Hiç bir zaman ve mekanda teröre pirim vermeyen, insan canına kasdetmeyen Müslümanlar bir de teröre girmiş olsalar, bir de anarşik hareketler içinde yer alsalar, acaba onlara bakış açısı nasıl olurdu?

Türkiye'de Müslümanların bir tek suçu vardır, o da laikliğe boğun eğmemeleri....Laiklik ilkesini benimsemeleri...Henüz tarifi bile net olarak yapılamayan laiklik il-

kesine karşı çıkmanın bedeli bu kadar ağır olmamalı idi.

Türkiye'de laiklik ilkesini sonuna kadar savunacaklarını belirten köktenlaikler güruhunun öncelikle laikliği net şekilde tarif etmeleri gerekir. Laikliğin kesin hatlarıyla tanımlanması lazımdır. Muğlaklıktan kurtarılması gerekmektedir. Kesin hatlarıyla laikliğin ne olduğu altı çizilerek belirtilmelidir. "Laikliğin din düşmanlığı olmadığı" söylendiğine göre, bunun nasıl bir din koruyucusu olduğu açıklanmalıdır. Yuvarlak laflarla yapılan tarifler, yerini kesin tariflere bırakmalıdır.

Evet beyler, laikliği net biçimde tarif etmek zorundasınız.

Ne olduğunu net olarak açıklamak durumundasınız.

Türkiye artık eski Türkiye değildir. Artık "astığınız astık" bir ülkede yaşamıyorsunuz. Tek parti cunta dönemi anlayışlarınızı terketmek durumundasınız.

Laikliği kesin hatlarıyla tarif ediniz ki, bizler de "uslu" vatandaşlar olarak buna göre hareket edebilelim.

Türk'sek çalışalım...

Çalışkansak, doğru olalım...

Ve yasamız; laikliği korumak olsun.

Devlet dine karışmayacaksa ve din de devlete karışmayacaksa,

Ve laiklikten amaç buysa,

Laiklik, devletin dine, dinin de devlete karışmaması ise,

Her ikisi de kendi başlarına özerk ise, bağımsızsa, her "sade" vatandaşın da görevi bunu korumak olsun.

Ama devlet dini kendi içine sokmazken, dini kendi çıkmazlarında "kullanmaya" devam ederse, bu uygulama

ve anlayışa da "yerli laiklik" derse, o zaman hiç bir "sade" vatandaşın bu konuda "uslu uslu" durmasını bekleyemezsiniz.

Eğer sizler, laikliği "din düşmanlığı değildir" diye lanse edip, sonuçta din düşmanlığına yöneltirseniz, sizin bu yaptığınızın "takiyye"den ne farkı kalır.

Efendiler,

Dine "sen benim işime karışma, ama ben senin tüm işlerine karışırım" derseniz, bu numarayı yutmazlar. Yuttu sanırsınız ki, uzun yıllar yutulduğunu sandınız ama yutulmadı, o zaman işler karışır.

Efendiler,

Dayatmacılık devri sona ermiştir.

Efendiler, artık hiç kimse, kendi adına sizin düşünmenizi istemiyor.

Varın siz kendi adınıza isteğiniz gibi düşünün. Ama başkaları adına üretmeyi, başkaları adına "en uygun olan yolu" bulma alışkanlığınızı bırakn.

Efndiler, uzun yıllar "kafalarını ipotek altına aldığınız" "sade" vatandaşlar artık konuşmak istiyorlar, artık düşünmek istiyorlar, artık sorgulamak istiyorlar.

Hani siz demiştiniz ya,

"Okuyun, adam olun",

"Bilim ve fen tek mürşiddir",

"Hurafelerden ayrışın, bilime yönelin..."

Efendiler, "sade" vatandaşlar da sizin söylemlerinize uydular. Okudalar, adam oldular. Bilim ve fenne sarıldılar. Araştırdılar. Kafalarının hurafelere ipotek edilmesine karşı çıktılar.

Şimdi çıkmış diyorsunuz ki, "Biz, sizin için en uy-

gun olanını düşünürüz..." Ama "sade" vatandaşlar böyle düşünmüyorlar.

Efendiler

Uzun yıllar hep aynı şarkıyı söylediniz ve söylettiniz:

"Türk'üm, doğruyum, çalışkanım, yasam..."

Bunu söylettirirken, karınlarınızı içeri çekin dediniz.

Göğüslerinizi dışarı verin dediniz...

Gür sesle bu şarkıyı söyleyiniz dediniz...

Neydi o nakaratlar...

Neydi o, şarkıyı söylettiğinizde tüylerinizin diken diken olduğu yıllar?

Neydi o coşku, o heyecan?...

Demokrasi, milliyetçilik, laiklik, cumhuriyetçilik, ulusculuk, bağımsızlık, vatancılık...Neydi o mefkureler?..

Nasıl da söylettiriyordunuz bu nakaratları?..

Hep söylettiriyordunuz bunları "uslu" vatandaşlara...

"Türk'üm, doğruyum, çalışkanım, yasam..." dedirtiyordunuz...

"Küçükleri korumak, büyükleri saymak, yurdumu, milletimi, özümden çok sevmektir" dedirtiyordunuz...

Aşk ve heyecanla dedirtiyordunuz...

Ama devrin biraz değiştiğini sizler de görüyorsunuz değil mi?

Köprünün altından nice suların geçtiğini sizlerde anlıyorsunuz değil mi?

Ulusculuk, vatancılık, bağımsızlık, cumhuriyetçilik çok önemli değilmiş, sizler de anladınız zaman içinde değil mi?

Şimdi laikliği korumak zamanıdır, bunu anladınız değil mi?

Artık karınlarımızı içeri çeker ve göğüslerimizi dışarı çıkarırken, başka şarkılar söylememiz gerektiğini anladınız değil mi?

Bu kez, aşk ve heyecanla "laikliği koruyacağız" deme zamanıdır değil mi?

Ülke olarak pek çok sıkıntıların içinde olduğumuz bir zamanda "Laikliği korumak"la tüm bu sorunların üstesinden geleceğimizi siz de anladınız değil mi?

Ülkemizin içinde bulunduğu döviz darboğazından, enerji sorunlarımızdan, işsizlik sorunundan, ekonomik sıkıntılarından, geçim sıkıntılarından, terörden, ahlaksızlıktan, AIDS'den ve daha neler neler gibi sorunlardan sıyrılmanın tek alternatifi, kuşkusuz ki, laiklik ilkesine sadakatane sarılmaktan geçiyor, sizler de anladınız bunu değil mi?

Laiklik ilkesini korumaya and içsek ve bu konudaki ödevlerimizi yerine getirmiş olsak, bu tür sorunlarımızın kökünden halledileceğini anladınız değil mi?

Batılı ülkelerin önce laiklik sorununu hallettiklerini, ondan sonra kalkındıklarını sizler de biliyorsunuz değil mi? İşte bunun için siz de öncelikle laiklik ilkesinin sorun olmaktan çıkması için geceli-gündüzlü bir gayretin içine girdiniz değil mi?

Evet efendiler,

Sizi gayet iyi anlıyoruz...

Sizin ne menem bir vatanperver olduğunuzu biliyoruz artık.

"Çağdaş uygarlık yolu"nun ancak ve ancak bu ilke ile yakalanabileceğini biliyoruz artık.

O halde haydin hep birlikte bu ilkeyi korumaya diyoruz.

Andımız gibi bu şarkıya sarılmaya...

"Türk'üm, doğruyum, çalışkanım...

Yasam; Laikliği korumak..."

Artık bundan böyle hep bu şarkıyı terennüm edelim.

Artık hep birlikte bu nakaratı söyleyelim, belleyelim...

Türkiye'nin "bekası" için...

"Ülkenin bölünmez bütünlüğü" için....

Çıkmazdaki ekonomimizin düzlüğe erişmesi için...

İşsizlik sorununun halli çin...

Vurgunculuğun, talancılığın, rüşvetin, adam kayırmanın ortadan kalkması için..

Haydi hep birlikte bu şarkıyı söylemeye...

Haydi hep birlikte bu nakaratı tekrar etmeye...

"Son Türk devleti'nin bekası için..."

" Türk'üm, doğruyum, çalışkanım.Yasam: laikliği korumak" olsun...

LAİKLİĞİN TARİFİ

Felsefi manada laiklik, iman ile aklın sahalarının ayrılmasını, imanın, aklın sahasına asla müdahale ettirilmemesinin gerektiğini müdahale eden görüş. Çeşitli materyalist anlayışlar da imanın sahasına müdahale etmeleri veya iman sahası diye bir saha kabul etmemeleri bakımından laik anlayışı benimsemişlerdir.

Ahlak'ta laik anlayış, ahlaki fiillerin ve ahlaki hayatın dini tesirlerden tamamen azade kılınmasını, aklın prensiplerine ve ilmi gelişmelere bağlanmasını, metafizik temelden kurtarılmasını müdafaa eder. Cemiyeti Tanrı olarak kabul ettiği ve insan cemiyetlerini bir eşya gibi gördüğü için kapalı bir materyalizmi benimsemiş olan Durkheim, ahlakın ve dolayısıyle eğitimin, okulların laikleştirilmesini yani her türlü dini tesirlerden kurtarılmasını müdafaa eder. Ona göre ahlakın laikleşmesi, aynı zamanda rasyonelleşmesidir. Dini, ikinci ve daha geri plana atan her düşünce ve yaşayış, laik bir düşünce ve yaşayıştır.

Siyasi ve hukuki yönden laiklik; otoritenin ve hukukun kaynağı olarak ilahi bir kaynak ve otorite tanımamak, devlet otoritesini ve hukuk prensiplerini dini unsurlardan ve tesirlerden uzak tutmaktır. Bütün hayatın dinden azade kılınmasını isteyen laik görüşler de vardır.

Niyazi Berkes, bizim, cemiyeti dini tesirlerden kurtarmak için batılılaştığımız ve laikliği kabul ettiğimiz kanaatindedir. (T.Çağdaşlaşma). Peyami Safa'ya göre, Laiklik Batı Medeniyetinin şartı ve esası değildir. "Din ve dünya işlerinin ayrılması da laikliğin kaba bir tarifidir. Din yalnız ahiret nizamı değil, iki dünyaya ait hukuk ve ahlak nizamıdır. Devlet ve insan cemiyetlerinin ahlak temelini kuran din, hayata karşı lakayd kalamaz." (Doğu-Batı Sentezi)

Materyalistler ve Marksistler nazarında laiklik, dine saygı hududlarını da aşarak, tam dinsizlik, ateistlik ve manevi değerlerin yıkılması olarak kendini gösterir. Rönesansta Makyavel tarafından geliştirilen ve müdafaa edilen laik anlayışın çeşitli şekillerde tefsir ve tatbiki, materyalizmin gelişmesine ve yayılmasına zemin hazırlamıştır. Bu bakımdan 18. Asırda Materyalistlerle, 19. Asırda pozitivist-Materyalist ve Marksistlerin gayretleri ile laik düşünce büyük ilerleme kaydetmiştir.(1)

Laiklik, din ve dünya otoritelerinin, birbirlerinin faaliyet alanlarına karışmadan, kendilerine mahsus haklarını, görevlerini ve yetkilerini kullanabilmelerine imkan veren siyasal-yönetsel sistem ilkesidir. Laiklik, laik (lague-laicus) kelimesinden gelmekte olup "avam, ahali", "ruhban" sınıfına ve ruhaniyete ait olmayan düşün ve yaşam biçimini ifade etmek için kullanılan bir deyimidir. Bu kavram, önüne bazı isimler getirilerek sıfat olarak kullanılmakta ve laik toplum, laik devlet, laik sistem gibi tanımlamalar yapılmaktadır. Eski Yunan toplumunda sıradan halk kesimini ifade eden laik kavramın, Hristiyan Batı dünyasının toplum yapısında kilise örgütünde (din) görevli olmayan, kilise ile ilişkisi bulunmayan toplumlar

(1) Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay, *Felsefi Doktrinler Sözlüğü*, Sh. 145-146, Ankara, Akçağ Yayınları, 1987

laikler (laicus) ve ruhbanlar (clericus)'dan oluşuyorlardı ve Laicus'un karşıtı olan Clericus, katolik dininin hiyerarşik bir yapı çerçevesinde Papa'ya kadar uzanan ve tam anlamıyla dinsel "emir-komuta" zinciri içinde yer alan Ruhban(lar)'ı anlatıyordu.

Laiklik çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Genel bir tanımla laiklik, dinin dünya, özellikle devlet işlerine karıştırılmaması ve buna karşılık devletin dine karşı leh ve aleyhte bir tavır takınmamasıdır. Dinsel ilkelerin siyasal yaşamda etken olmaması ve siyasal iktidarın dinsel akım ve görüşler karşısında yansızlığı anlamına da gelen laiklik, en genel anlamı ile din ve devlet işlerinin birbirlerinden ayrılması şeklinde tanımlanabilir.

Laiklik, Avrupa'dan uzun bir tarihi gelişimin, toplumsal ve siyasal şartların ortaya koyduğu bir kurumdur. Devletin varlığını koruyabilmesinin gerekli bir şartı olarak doğmuştur. Bir kavram olarak, doktrinal bir spekülasyonun konusunu teşkil etmeden önce siyasal ve toplumsal yönden çözüm isteyen bir mesele halinde varlığını hissettirmiştir. Bu mesele, çok daha sonraları bir gaye, "modern devlet"in ayrılmaz bir unsuru, devletin hukuki yapısıyla ilgili temel bir ilke olarak kabul ve müdafaa edilmeden önce kilisenin veya devletin var olması veya olmamasıyla ilgili bir mesele olarak görülmüştür. Hristiyanlıktan önceki siyasal doktrinlerde böyle bir kavram söz konusu değildir. Ancak Hristiyanlığın doğuşuyla da mesele birdenbire ortaya çıkmıştır. Hristiyanlık, başta cismani iktidarla tamamen ilgisiz bir halde, yalnız ferde hitap ederek, konusuna yalnız bireyi seçerek, fertlerin ruhi alanları içinde gelişmekteydi. Çünkü Hz.İsa'nın dünya saltanatıyla ilgili olmadığını söylediği ileri sürülüyordu. Ama Hristiyanlık bir kaç yüzyıl içinde etki alanını genişletti ve bütün Roma İmparatorluğunu kaplayacak

hale geldi. Dünya saltanatının (devlet iktidarının) başında bulunan İmparatorun Hristiyanlığı kabul etmesiyle, dinin dünya ile de ilgi kurması durumu ortaya çıktı. Gerçi Hz.İsa, dünya saltanatıyla ilgisi olmadığını söylemişti. Ama getirdiği "öğreti"nin bütünü göz önünde tutulacak olursa, içtimai ve iktisadi alanlarındaki müesseleriyle yeni bir siyasal düzeni, yeni bir siyasal yapıyı da zımmen içinde taşıdığı görülmekte. Kilise, kendini devlet içinde daha emniyette hissedilmesi bakımından, bir yandan bu durumu memnuniyetle karşılarken öte yandan kendi elinde tuttuğu ruhani iktidarı bu yoldan devlete kaptırmanın korkusunu taşıyordu. İmparatorun Hıristiyanlığı kabul etmesiyle, ruhani otoriteyi de kendi lehine kaydırabileceği tehlikesi başgösteriyordu. Eğer işin içinde kilisenin maddi menfaati bulunmasaydı, belki de bu durumu hoş karşılayabilirlerdi. Kilise şimdiye kadar büyük servetler, imtiyazlı bir mevki elde etmişti. Bunları devlete kaptırmak istemiyordu. Öte yandan milyonlarca insanı kilisenin kendine bağlı tutabilmesi, bu insanların tek ve gerçek üstün iktidar olarak kiliseyi görmeleri, böylelikle devlet otoritesinin sıkıntı içine düşmesi keyfiyeti de başındakiler tarafından kilisede mi devlette mi kalacağı noktasındaydı.

Kilise milyonlarca insanı kendine bağlı tutuyor ama bir devlet idaresi için hazırlıksız görünüyordu. Daha doğrusu belki de dünyayı kilise duvarlarının ardından idare etmeyi, suya sabuna karışmıyormuş gibi görünmeyi tercih ediyordu. Uygun bir ortam gelinceye kadar kendisini gizlemesi gerekiyor, hatta bunun için devlete taviz vermekten çekinmiyordu. Gerçekten kilisenin devlete ilk tavizi 5. Yüzyılda Papa 1. Gelasius ile verildi. Gelasius devlet ve kilise iktidarının ayrılması fikrini ileri sürüyor, herkese de bunu hissettirmeyi başarıyordu. Pa-

pa bu konuda ileri bir yatırım yaptığını düşünürken, aslında kendisini işin başında mağlup düşürdüğünün farkına varmıyordu. Bununla birlikte kilise bazen aktif, bazen pasif faaliyetleriyle, bütün prensleri itaat altına almaya çalışıyor, Papalığı bütün Hristiyanların üzerinde tek hü-kümranlık merkezi haline getirmeye çalışıyordu.

9.Yüzyılda kilisenin büyük bir başarısı, Papanın bir kurnazlıkla İmparator Şarlman'a Sen Piyer kilisesinde taç giydirmesiydi. Bu olay açıkça, Papa'nın İmparator'a üstünlüğü anlamını taşıyordu. Çünkü Papa böylece iktidarı, taç giydirme yoluyla İmparatoru kendisinin verdiğini ifade ediyordu. Papa'nın üstünlüğü bazan zayıflayarak, bazan da güçlenerek 15. yüzyılda Reform hareketine kadar sürdü. Bu dönemde kilise, devletler üzerindeki nüfuzunu kaybetmiş, Papa'lıktan ayrı bir milli kiliseler kurulmaya başlanmıştır.

Olayların tarihi akışı içinde durum böyle iken, dokt-rin alanında da kilise ve devlet ilişkileri arasında çeşitli düşünceler ileri sürülüyordu. Bu düşünceleri üç küme altında toplayabiliriz:

Birincisine göre, kilise ruhani iktidarı temsil ve ifade ettiğine, ruhun da maddeye üstünlüğü tartışılmaz bir gerçek olduğuna göre kilise devletin üstündedir. Yani devlet kiliseye bağlı kalmalıdır.

İkinci düşünce, dinin devleti içinde toplumsal bir kurum ôlduğu noktasından hareket ederek devleti kiliseden üstün tutar. Kiliseyi devlete bağlı görmek ister.

Üçüncü görüş, ruhani ve cismani iktidarın mahiyetleri gereği birbirinden ayrı olduğunu söyleyerek aralarında bir üstünlük söz konusu olmayacağını, bunların birbirlerinden tamamen bağımsız, birbirlerine karışmayan iki bağımsız iktidar olarak kalmaları gerektiğini ileri

sürer. Bu görüşlerden başka, bunlardan bazan birbirine, bazan da ötekine yaklaşarak daha pek çok "uzlaşmacı" görüşler teklif edilmiştir.

Bu arada realiteler nazara alınarak Papalığa bağlı bir devletin insanları köle durumuna düşüreceği meselesi üzerinde önemle durulmuştur. Çünkü kilise daima imtiyazlı bir durumda bulunuyor, insanları sömürüyor, istismar ediyordu. Reformcular, bu kilisenin elinde oyuncak ettiği insanı kurtarmak için kiliseyi orta yerden çıkarmak istiyor, bunu başarabilmek için de devlete dayanmak zorunda kalıyorlar, bu yüzden de ister de ister istemez devletin en yüksek otorite olduğunu savunuyorlardı.

Ne var ki, reformcular insanı kilisenin otoritesinden kurtaralım derken onu devletin otoritesi altına soktular, oysa istedikleri şey, sadece kilisenin insanlar üzerindeki otoritesini yok etmekti.

Ferdin bütün haklarını silip süpürerek devlete mutlaka bir otorite veren bu görüş, ileride başka teorilerle çözümünü beklerken böylece kilisenin devlete üstünlük iddiaları kaldırılmış, devlet kiliseden müstakil, otoritesi kendinden mündemiç bir hale getirilmiş bulunuyordu. Artık kilise hiç bir biçimde devlete müdahale edemeyecek, buna karşılık devlet de din konusundaki işlerde kiliseye karışmayacaktı. Kilisenin otoritesini kaldırarak devletin otoritesini mutlak şekilde sağlamak için ileri sürülen bu görüş zihinlerde öylesine yer etmişti ki, Katolik yazarlar bile (Bossuet gibi) görüşlerinde, kilisenin ödevini devlete verecek kadar ileri giderek bu düşünceyi savunacaklardır. Böylece laiklik Avrupa'da kilisenin devlete yenilgisini ifade edecek şekilde, fakat a priori bir "gaye" olarak değil de sosyal ve siyasal yapının gerektirdiği "Sonuç" olarak ortaya çıkmıştır. Artık devlet, dine bir

"vicdan meselesi" gözüyle bakacak, böyle olduğu müddetçe de ona saygı gösterecek bir bünye kazanmış olacaktı.

Laik bir siyasi-idari sistemde her türlü hukuk düzenlemeleri, kamu bürokrasisinin örgütlenmesi ve işleyişi dinden bağımsız olarak gerçekleşmektedir. Siyasi-idari sistem çağdaş dünyada hem laikleşmekte, hem de yasal ulusal bir otorite temeline doğru ilerlemektedir. Yönetimde görevli olanlar, dinin emir ve normlarına göre değil, dünyevi otoritelerin rasyonel ve laik düzenlenmelerine göre hareket etmekteler. Laik sistemde dini hiç bir iş, bir kamu işi olarak kabul edilmemekte ve devlet dini işlere karışmamaktadır. Din konusunda yönetim, kendini tamamen tarafsız ve kayıtsız görmektedir. Din ve vicdan hürriyetine göre herkes istediği şeye inanmakta ve yönetimin bundan dolayı insanlar arasında bir ayırım yapması istenmektedir.

Laik sistemlerde yönetim ve din ilişkilerinde görülen bu iki kurumun birbirine karşı özerk oluşları, dinin toplum hayatında hiç bir etkisinin bulunmadığı anlamına da gelmektedir. Din, çeşitli şekillerde insanın davranışlarını etkilemeye ve siyasi-idari sistemin örgütlenmesinden de etkilenmeye devam etmektedir.

Laiklik ilkesi yönetim-din ilişkileri laik devletlerin anayasalarında farklı şekillerde düzenlenmiştir. Batı'da bazı ülkelerde din, "devlet dini" olarak anayasalarda yer almış, bazı ülkelerde ise devlet dinler karşısında tarafsız kalmıştır. Aslında laik sistemlerde bir "milli din" olgusu yoktur; din, devlet örgütlenmesinde yer almamıştır. Fransa, Almanya, Belçika ve Hollanda laik sistem gereği "milli din"lere sahip değillerdir. İsveç, Danimarka, Norveç, İngiltere, Portekiz ve İtalya'da " milli dinler" bulunmakla birlikte, bir "teokrasi" değildirler. Bu ülkelerde

"milli dinler" e rağmen geniş bir hoşgörü anlayışı yerleşmiş olduğundan "milli dinler"in dışındaki dinlerin de yaşama hakları bulunmaktadır.

Laik Batı ülkelerinde doğmuş olan "dinci partiler" , siyasi hayatta dinin etkisini örgütlü olarak sürdürmektedirler. "Tutucu-gelenekçi" çizgide yer alan bu partiler, kilise tarafından desteklenmekte ve dine karşı yönelen eleştirileri yumuşatmaktadır. Batı ülkelerinin bazılarında dinci partiler yoksa da, dinin siyasi ve sosyal davranışlar üzerindeki etkisi devam etmektedir. Din, sosyal sınıf ve siyasi davranışlar üzerinde yapılan görgül araştırmalar, dindarlıkla sosyo-politik davranışlar arasında doğrusal bir ilişkinin varlığını ortaya koymuştur.

Laik yönetim sistemlerinin örgütlenmesi Fransız ihtilalini izleyen çağda Batı'da gerçekleşmiştir. Laik örgütlenme, uzun mücadelelerin ve siyasi-idari sistemdeki dönüşümlerin sonunda ortaya çıkmıştır.

İslamiyetin doğuş ve gelişme şartları Hristiyanlıktan büsbütün ayrıdır. İslamiyetin doğuşunda Hristiyanlıkta olduğu gibi, din otoritesiyle devlet arasında çekişmeye yol açacak bir ortam söz konusu değildir. Hz. Peygamber (a.s.)'in hicretiyle Medine'de, İslamiyet, Hristiyanlığın karşılaştığı gibi kendisini kurulu bir devlete kabul ettirme durumunda değildi. İslam, Medine'de sebebi ve sonucu kendisine dayanan bir devleti, İslami devletini meydana getirmiştir. Avrupa'da olduğu gibi ruhani ve cismani adı altında iki otorite söz konusu değildi; bir tek iktidar, bir tek devlet vardı. O da siyasi, sosyal, hukuki teşkilat ve yapı bakımından tamamen orjinal, otoritesini kendinden başka hiç bir dünyevi kudrete borçlu olmayan İslam devleti idi.

Burada, şu noktayı belirtmek gerek; Laiklik, doğu-

şundaki sebep ve şartlar göz önüne alınırsa, devletin dine karşı toleransı anlamına gelmez. Bu kavrama, bu anlam daha sonraları verilmiştir. Başlangıçtaki ifadesiyle laiklik, sadece din ve devlet otoritelerinin ayrılmasına işaret ediyordu. Devletin dine toleransı konusu ise düşünce, söz, yazı ve vicdan hürriyetleri olan sonraki Fransız İhtilali'ne sebep olan ve ihtilalden sonra gelişen" teorilerin konusu olmuş, aralarındaki sıkı yakınlık dolayısıyla, hatta, vicdan hürriyeti ve laiklik eş anlamlı kullanılmaya başlanmıştır. Eğer laiklik, sırf devletin dine toleransı ve vicdan hürriyeti anlamı taşısaydı, İslam devletine de laik demek gerekecekti. Çünkü İslam devleti, kuruluşundan beri öbür dinlere daima müsamahalı idi. Fakat bu keyfiyet İslam devletine laik dememizi gerektirecek bir sebep değildir. Çünkü İslam devleti, İslâm dininin getirdiği hukuk kaidelerine O'nun koruduğu sosyal müesseselere göre idare edilen bir din devleti idi. Hukuk kaideleri bir dinin dışından, başka bir otoriteden gelmiyordu. Devlet başkanının ruhani ve cismani diye birbirinden ayrılmış sıfatları yoktu. Çünkü İslamiyet, kendi din kaidelerini dünya işlerini de düzenleyecek şekilde va'z etmişti.

Osmanlı İmparatorluğu'nun laik bir toplum katagorisi içine dahil edilip edilmeyeceği konusunda iki farklı görüşün varlığından söz edilebilir. Bir gurup yazar Osmanlı İmparatorluğu'nda dini toleransın, hükümdarın kişiliğine bağlı olmaksızın kurumsallaşmasının, yani, farklı dini gurupların iktisada, adalete, dine ve eğitime ilişkin konularda serbest bırakılmalarını laiklik olarak karşılamaktadır. Barkan'ın başını çektiği bir gurup ilim adamı ise, Osmanlı devlet ve toplum hayatındaki gerçek uygulamaya Şeriatten ziyade dünyevi otorite tarafından ortaya konulan kuralların (Örf-i Sultani) hükmettiğini belirterek Osmanlı İmparatorlğu'nun dini bir devlet sayılama-

yacağını vurgulamaktadırlar.

Diğer yandan, Osmanlı İmparatorluğu'na laik demenin mümkün olmadığını savunanlar da çözümlerini şu kriterlere dayandırmaktadırlar: Osmanlı Toplumunun, resmen, dini gruplar esasına dayalı "millet"lere bölünmesi ve toplumsal hayatın çeşitli yönlerinin (Adalet, Eğitim vb.) farklı din onu laklikten ayırır. Laik bir toplum her cinsiyete ve dine mensup insanların farklı düzenleme ve normlara tabi olmadığı, aynı yasalarla yönetildiği toplumsal yapıyı ifade etmektedir. Ayrıca, Osmanlı padişahlarının hilafet ünvanına sahip olmaları, esasen egemenliğinin meşruiyyetinin ilahi bir kaynağa dayandırıldığını ve böylece Osmanlı devlet ve toplum hayatındaki ideolojinin laik olmadığını göstermektedir. Bu çözümlemeye göre, Tanzimat dönemi, laiklik yönünde, özellikle de hukuk ve eğitim alanlarında önemli adımların atıldığı, ancak idealist bir yapının yine de sürdürüldüğü bir geçiş dönemi olarak karşımıza çıkmaktadır.(2)

(2) *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, Cilt 2, Sh. 435-439, İstanbul, Risale Yayınları-Vahdet Gazetecilik A.Ş. baskısı, 1990.

TÜRKİYE'DE LAİKLİĞİN DOĞUŞU

Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini atanlar, ya da Osmanlı Devletini ilga edip yerine sözüm ona "çağdaş bir devlet" kuranlar, elbette kendilerince yeni devletlerinin kuruluş nedenleri olarak bazı şeyler söyleyecek ve yayacaklardı. Eğer bazı şeyler söyleyip yaymayacak olsalardı,onlara, "siz ne yapmak istiyorsunuz?" demezler miydi? "Neden yeni bir devlet kuruyor, neden geçmişi reddediyor, neden yeni şekil ve biçimle ortaya çıkıyorsunuz?" denmez miydi?

Yeniden kurulan, kimilerine göre "çağa ayak uydurmak" olan bu gelişmeleri yürütenler, öncelikle geçmişi ve eskiyi yargılamakla işe başladılar. Eskiye ait ne varsa kötü idi, geçmişe ait ne varsa kurtulması gereken şeylerdi. Aslını ve neslini inkar etmekti bu bir bakıma.

Önce Osmanlı'ya ait tüm kurumlar kapatıldı. Alfabe değiştirildi. Kılık-kıyafet kanunu çıkarıldı. Başkent değiştirildi. Takvim, ölçü birimleri, para, eğitim-öğretim kurumları yeni şekle büründürüldü.

Tepeden tırnağa eskiyi reddederek yola çıkanlar, her şeyde Batı'yı taklit etmeye, Batı'nın değer yargılarına sığınmaya başladılar. Arapça alfabeyi terkedip latin alfabesine geçtiler. Bu konudaki açıklamaları ise oldukça ilginçti: Arap alfabesi Türk alfabesi değildi, bu yüzden la-

tin alfabesine geçilmişti. Halbuki latin alfabesi hiç mi hiç Türk alfabesi değlidi. Eğer Türk alfabesine geçilecekti ise Göktürk ya da Uygur alfabelerine geçilmesi gerekirdi. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucuları eskiyi Arap ve İslam kuşatıcılığı olarak tanımlıyor, ancak bu kuşatıcılıktan uzaklaşıldığında "yeni ve modern" bir yapı oluşturulacağına inanıyorlardı.

Ümmetçi anlayıştan, milliyetçi anlayışa geçilmeye çalışılıyordu ama geçilmenin de milliyetçilikle bir ilgisi yoktu. Öyle olsa idi, alfabe öncelikle türkçeleştirildi.

Bütün kurumlarda gerçekleştirilen Batı'cılık yetmedi.

Laiklik ilkesi de konmalı, eskiye ait ne varsa hasıraltı edilmeliydi. Öncelikle dinin bütün etkinliği ortadan kaldırılmalı idi. Gerçi önceleri yeni cumhuriyetin kurucuları, devletin yapısını Hilafete dayandırmışlardı, ama bu bir geçiş dönemi aldatmacası idi. Geçiş döneminin sıkıntıları bertaraf edildikten sonra Hilafet de ilga edilecekti. Ardından da laiklik ilkesi vazgeçilemeyeek, hatta tartışılamayacak bir ilke olarak devletin en önemli anlayışı olarak ortaya çıkacaktı.

Halbuki Cumhuriyetin ilk yıllarında laiklik ilkesi yoktu ve din işleri, Osmanlı dönemindeki Şeyhülislamlık müessesesine benzer nitelikle Diyanet İşleri Başkanlığına verilmişti.

Esasen 23 Nisan 1921'de Ankara'da Büyük Millet Meclisi'nin resmen açılması ile Türkiye'de iki ayrı idari sistem kurulmuştu. Biri, İstanbul'daki Osmanlı Hükümeti, diğeri Ankara'daki milli hükümetti. Osmanlı Saltanatı resmen 1922'de son buluyordu. Bununla birlikte din işleri ile memur olan Şeyhülislamlık'da fonksiyonunu fiilen yitirmiş oluyordu. Ankara'da kurulan hükümetteki anayasaya göre, devletin dininin İslam olduğu belirtili-

yordu. İslami hizmetleri yürütmek için de, o günkü adıyla "Şer'iyye ve evkaf Vekaleti", bugünkü adıyla Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştu. İlk dönemde Diyanet İşleri, bakanlık düzeyinde temsil ediliyordu. Bu bakanlığın ilk sorumlusu da Karacabey'in sabık müftüsü ve Bursa Milletvekili Mustafa Fehmi Gerçeker idi. Onun ardından Hasan Fehmi Efendi, Eskişehir Milletvekili Abdullah Azmi Efendi, Konya Milletvekili Mehmed Vehbi Efendi, Musa Kazım Efendi ve Mustafa Fevvi Efendi'ler bu görevi sırasıyla yerine getirmişlerdi.(3)

Görüldüğü gibi, yeni Cumhuriyet rejiminin ilk yıllarında Diyanet İşleri Başkanlığına, dönemin alimleri getiriliyordu. Bu İslam alimlerinin çoğunluğu da, aynı zamanda belli yerlerin milletvekilleri idiler.

Bundan anlaşıldığı gibi, Cumhuriyetin ilk yıllarında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üyelerinin önemli bir kısmını, İslam alimleri oluşturuyordu.

Diyanet İşleri Başkanları, bakanlıkları sırasında halkın dini meleleri ile ilgili çeşitli beyannameler yayınlayıp ahlak dışı hareketlerin önünü almaya çalışıyorlardı. Açıkca orucun yenmesi, kadınların ahlak dışı hareketleri, içkinin içilmesi gibi konularda halkı uyarıyor, dini telkinlerle bu tür hareketlerde bulunulmasına men oluyorlardı. Hatta aynı devrede içkinin yasaklanması, 1. T.B.M.M. tarafından kanun haline getirilmişti.

Aynı dönemin Diyanet İşleri Başkanı Mustafa Fehmi Efendi bir beyanname yayınlayarak aynen şunları söylüyordu:

"Müslüman adını taşıyan bazı kadınlar, namus ve iffet adı altında takdis ettiğimiz iki muazzam vazifeye kar-

(3) Sadık Albayrak, *Türkiye'de İslamcılık-Batıcılık Mücadelesi*, Risale Yayınları, Sh.118, İstanbul 1990.

şı tamamiyle alakasız kalarak, ahlaksızlıklarını kendilerine yabancı erkeklerle hususi ve umumi yerlerde dans edecek derecede ileriye götürüyorlarmış...."

Yine aynı dönemlerin Diyanet İşleri Başkanı Hasan Fehmi Efendi de şöyle diyordu.

"Zaman, ciddiyet ve faaliyet zamanıdır. Cephelerde kahraman askerlerimiz din namına, vatan namına canları ile, başları ile muharebe ederken, gerideki Müslümanların milli vakar ile mütenasip olmayan hareketlerde devamı, hem günah, hem de ayıptır..."

Yine Hasan Fehmi Efendi şöyle diyordu:

"Allah'a hamd olsun, müşkirat yasaklandı. Bu gibi yasakları esasen İslam dini haram kılmıştır. Bunların memnuniyetini muhafaza ise bütün Müslümanlar üzerine tereddüp eden dini ve milli vazifelerdendir. Müslüman kadınlara taalluk eden vazifelerden birini de, bilvesile, burada zikretmek isterim. İffet, ismet, haya, adab, bilhassa İslam kadınına has mümtaz manevi meziyetlerdendir. İslam adabına, milli muhite uymayan hal ve hareketlerden son derece kaçınmak icab eder. Aksi takdirde bu gibi ahvale müsamaha edilmeyeceği tabiidir."

Milletimizin içinde orucu bozmak rezilliğini irtikab edecek bir ferdin bile bulunabileceğine kani değilim. Çünkü hem Yaratana masiyet, hem de İslami terbiyemize ve Büyük Millet Meclisimizin meşru emellerine muhalefet ve hareket demek olan bu rezillikle, İslam sıfatı asla birleşmediği gibi bu gibilerin cezaya uğrayacakları da muhakkaktır."(4)

İslam'ın yaşanması ve tatbiki istendiğinden bu dönemde Millet Meclisi'nde bir tesanüt vardı. Şer'iyye Ve-

(4) *Şer'iyye Vekilinin Ramazan Beyannamesi, Sebilürreşat,* C. 19, Sayı: 480, Sh.119-120, 14 Mayıs 1921

killeri (Diyanet Bakanlığı) de Müslüman halkımızı dini vazifeleri ifaya çağırıyorlardı. Zira dinin getirdiği hükümlerin, fertler için olduğu kadar, cemiyet için de lüzumlu olduğu kabul ediliyordu.

Mustafa Fehmi Efendi bu hususta diğer bir beyannamesinde de şöyle diyordu:

"Cenab-ı Hakk'ın farz kıldığı namaz, oruç, zekat gibi ilk bakışta yalnız ferdi ve uhrevi bir kulluk vazifesi gibi görünen ibadetler, hakikatte böyle değildir. Bunlarla yalnız ferdin değil, cemiyetin de saadeti istihdai olunmaktadır. Binaenaleyh, bu vazifelerin ihyası, hem Allah'ın rızasını kazanmayı, hem de cemiyetin saadetini tamamlayacağı gibi, bunların yapılmamasından doğacak mahzurları da yalnız ferde aid ve uhrevi olmayıp, dolayısıyla cemiyetin ahenk ve hayatının muhafazası ile de alakalıdır..."(5)

Görüldüğü gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk devresi, yukarıdaki sözleri söyleyebilecek kadar dindar kişilerden meydana geliyordu. Bu üyelerin önemli kısmı, İslam'dan yana idiler.

Bakanların önemli kısmı da böyle düşünüyordu. Her birinin düşlediği, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin İslami esaslar üzere kurulması ve devam etmesiydi. Nasıl böyle düşünmesinlerdi ki, çoğu, ülkenin değişik yerlerinden seçilerek gelmiş olan İslam alimleriydi.

Bediüzzaman Said Nursi, Mehmed Akif Ersoy, Konyalı Mehmed Vehbi gibi nice isimler Millet Meclisi üyeliklerinde bulunuyorlardı. Bütün bunlar, bize, Millet Meclisi'nin ilk aşamada hangi amaçlar için kurulduğunu, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin hangi esaslara dayandığını da göstermektedir.

(5) Sadık Albayrak, *Türkiye'de İslamcılık-Batıcılık Mücadelesi*, Risale Yayınları, Sh. 120, İstanbul-1990.

İlk Mecliste, Şer'iyye Bakanlığı olarak kurulan, ancak kısa zaman sonra Diyanet İşleri Başkanlığına çevrilen, bu müessese ile yeni Cumhuriyet rejiminin, giderek dindarları tasfiye ettiğinin de bir belirtisiydi. Önce Bakanlık düzeyinde temsil edilen din işleri, daha sonra Başbakanlığa bağlı bir Başkanlık şekline dönüştürülüyordu. Cumhuriyetin temellerinin atıldığı 23 Nisan 1923 yılında, Türkiye'nin genel çehresi, Din İşlerinin bir bakanlık ile temsilini gerekli görüyordu. Ama ilerleyen zaman içinde, din işlerinin devlet işlerinden tamamen ayrılması ve devlete bağlı din işleri haline getirilmesi esas alınıyordu.

"Mustafa Kemal, devrimlere ait düşüncelerini anlatacağı gezilerden bir başka durak olan İzmir'e doğru yönelmişti. Trende giderken yanında Fevzi Çakmak ve Kazım Karabekir Paşa'lar da bulunuyordu. Trende giderken, sürekli Meclis'teki Afyonkarahisar mebusu Şükrü Hoca'nın başlattığı "hilafet" isteğinin kendisinin tabiriyle bu irtica teşebbüsünün yankılarını anlatıyordu.

Meclislerin havasına pek güvenmediği ve yakın ar kadaşlarından bir kısmının da temayüllerine güvensizliği nedeniyle Fevzi Çakmak ile Kazım Karabekir Paşa'ları gezi için yanına almıştı. Özellikle Kazım Karabekir Paşa'yı yanına alarak geleceğe dair (devrimler) düşüncelerine onu yakınlaştırmak istiyordu. Bunun semerelerini de devrimin ilk yıllarında çok açık bir şekilde görüyordu. Devrimler bittikten sonra özellikle Kazım Karabekir paşa'nın Mustafa Kemal'e karşı muhalefeti yoğunlaşıyordu. Bu muhalefetin derecesi ve fikri uyuşmazlığı konusunda Kazım Karabekir Paşa'nın yazdığı "İstiklal Harbimiz" kitabı (İlk baskı 1960) önemli ipuçları veriyordu. Zamanla Karabekir Paşa'nın bu kitabı yasaklanmıştı. İçinden bir kısmı çıkarıldıktan sonra 1969 yılında ikinci

baskı olarak yeniden yayınlanıyordu. Buna rağmen yasaklanan kitabın üçüncü baskısı ancak 1987 yılında yapılabiliyordu."(6)

Mustafa Kemal'in yeni Cumhuriyetin hangi esaslar üzerine oturacağı konusundaki fikirleri başlangıçtan beri aynıydı. Mustafa Kemal'e göre, yeni Cumhuriyetin temel taşı laiklik olacaktı. Ama bunu ilk dönemlerde açığa vurmuyordu. Hatta Meclisin 1. döneminde, çeşitli illerden seçtiği milletvekillerinin din adamlarından meydana gelmesine bile rıza göstermişti. İstiklal Harbinden çıkan Anadolu insanı, bu mücadelesini din adına, İslam adına, cihad adına yapmıştı. Böyle bir toplumda, ilk dönemlerde laiklik fikirlerinin gündeme getirilmesi elbette yanlış olurdu.

Mustafa Kemal'e göre, önce yeni Cumhuriyetin temelleri sağlamlaştırılmalı, kontrol tümden ele alınmalı, disiplin sağlanmalı, ondan sonra laiklik düşüncesi devreye sokulmalıydı.

Kurtuluş Savaşı yıllarının akabinde Ankara'da kurulan yeni hükümetin temelini şimdilik İslam oluşturmalıydı. Mustafa Kemal de, bunun bir göstergesi olarak İslam'a ve İslami değerlere sahip çıkıyor, Anadolu insanını bu en önemli özelliğinden yakalıyordu.

7 Şubat 1923 yılında Mustafa Kemal ilk kez, bir camide, Balıkesir Zağnos Paşa camiinde bir konuşma yapıyordu. Bu camide hutbe okuyor, halka camiden sesleniyordu. Hem de bu konuşmasını, laikliğin kabul edilmesinden bir yıl önce yapıyordu.

Bakınız, Mustafa Kemal Paşa, Balıkesir Paşa Camii'nde yaptığı konuşmasında neler söylüyor...

---

(6) Hasan Hüseyin Ceylan, *Cumhuriyet Dönemi Din-Devlet İlişkileri*, 1. Cild, Sh. 89, Risale Yayınları, İstanbul-1989.

"Sevgili arkadaşlarım...

Hepiniz bilirsiniz ve kabul buyurursunuz ki, Allah birdir ve şanı büyüktür. Bunun için Cenab-ı Hakk'kın selamı, atıfeti ve hayrı üzerinize olsun. Peygamberimiz efendimiz hazretleri Cenab-ı Hak tarafından insanlara, hakaik-i tebliğe memur bir resul olarak gönderilmiştir. O'nun kanun-u esasisi, anayasası Kur'andır ve Kur'an-ı Azimüşşan'daki masus'tur (ayetlerdir). O, insanlara feyiz ruhu vermiş ve dinimiz de yeryüzünde son din-i mübin olmuştur. İslam dini mükemmeldir. Akli ve mantıkidir. Bu, böyle olmamış olsaydı, kendisiyle diğer kavanan-i tabiiye arasında tezad olması icabederdi. Çünkü bilcümle kavanini kevniyeyi, kainatın bütün kanunlarını yapan, Cenab-ı Hak'dır.

Arkadaşlar...

Cenab-ı Hak, Peygambere mesaisinde, çalışmalarında iki hane layık görmüştü. Biri kendi ikamet eylediği hanesi, diğeri din işleriyle iştigal buyurduğu Allah'ın evi idi. Kendi hususi işlerini evinde görür, ammenin, ümmetin hizmetini de Allah'ın evi olan camii şerifte rü'yet eylerdi. Biz de Hazreti Peygamberin usulüne iktiza ederek milletimizle, milletimizin hal ve istikbaline taalluk eden hususlar için şu Beytullah'da toplandık. Şimdi Hazreti Allah'ın huzurundayız. Bana bunu müyesser eden Balıkesir'in dindar ve kahraman insanlarına arzı şükran ederim. Çok memnunum ve bu yüzden büyük bir sevaba nail olacağımı da ümid ediyorum.

Efendiler...

Camiler, birbirimizin yüzüne bakmaksızın yatıp kalkmak için yapılmamıştır. Her şeyden evvel itaat ve inkıyadı tamme ile ibadet, din ve dünya için neler yapılması lazım geldiğini düşünmek için yapılmamıştır. Millet

işlerinde her ferd başlıbaşına bir hizmet ifa etmelidir. Biz de burada din ve dünya için, istiklal ve istikbalimiz için neler yapılmak lazım geldiğini konuşacağız. Ben, yalnız kendi düşündüklerimi söylemek istiyorum. Hepinizin düşündüklerini anlamak istiyorum. Amali milliye yalnız bir şahsın düşünmesinden değil, bilumum efradı milletin arzularının, elemlerinin muhassalasından ibarettir. Binaenaleyh benden ne öğrenmek, ne sormak istiyorsanız serbestçe sormanızı sizlerden rica ederim."(7)

Mustafa Kemal hutbesini tamamlayıp indikten sonra halkın karşısında bağdaş kurarak oturmuş ve bazı sorulara cevap vermişti. Sorulan sorulardan en önemlisi, hutbeden ne kasdedildiği idi. Bu soruya Mustafa Kemal şöyle cevap veriyordu:

"Efendiler...

Hutbe demek, nass hitab etmek demek, yani söz söylemek demektir. Hutbeyi irad eden hatipdir. Hazreti Peygamber olsun, Hülefa-i Raşidin efendilerimiz bulunsun, hutbeyi bizzat irad buyuruyorlar ve günün meselelerine temas ediyorlardı. Yani hutbelerinde o günün (askeri, idari, mali, siyasi ve içtimai) hususlarına yer verirlerdi..."(8)

Mustafa Kemal bu cevabıyla camilerin toplumsal meselelerin açıklandığı, en önemli konuların işlendiği merkezler olduğunu açıkça belirtmiş oluyordu. O anki söylevlerine göre, camilerin önemli yerleri vardı ve camilerde hem dünya, hem de ahirete ait konular konuşulmalıydı. Hz. Peygamber de, Dört Büyük halife de böyle yapmışlardı. Ümmetin ve toplumun tüm meselesini camilere taşımışlardı. Camiler hem ibadet, hem de

(7) Şevket Süreyya Aydemir, *Tek Adam*, C.3, Sh. 76-78.
(8) Hasan Hüseyin Ceylan, *Cumhuriyet Dönemi Din-Devlet İlişkileri*, C.1, Sh. 95, Risale Yayınları, İstanbul 1990.

dünya işlerinin konuşulduğu merkezlerdi. Gerçekten de öyleydi. Mustafa Kemal bunu çok iyi biliyordu. Bunun için camileri iyi kullanıyor, yeni kurulan Cumhuriyet yönetiminin temellerini buralarda atıyordu.

Zira bir toplumun insanları, inanç ve dinlerinin iç içe olduğu yönetimlere ilgi gösteriyorlar, dinsizlikten şiddetle kaçınıyorlardı. Mustafa Kemal bu olguyu çok iyi kullanıyordu.

Mustafa Kemal, Balıkesir Paşa Camiinde yapmış olduğu konuşmasını, daha sonraki yıllarda ve değişik camilerde tekrar etmiş olsaydı, bu ülke belki daha aydınlık günlere ulaşırdı. Ama yapmadı. Camileri, dini, İslamı, İslam büyüklerini, İslam ahlakını, İslami kurum ve kuruluşları karşısına aldı. Laiklik prensibini devletin en önemli ilkesi haline getirdi. Eğer böyle yapmasa, Balıkesir Paşa Camiinde başlattığı geleneği devam ettirseydi, gerçek bir kahraman olurdu. hem resmi ideoloji, hem de halkın geneli açısından...

Ama yapamazdı.

Çünkü İstiklal savaşı döneminde, Ankara hükümetinin kurulduğu zamanlarda Batı dünyası, Osmanlı İmparatorluğuna karşı Mustafa Kemal ve arkadaşlarını desteklemişti. Bu desteklerinin karşılığını elbette alacaklardı. Batı dünyasının 150 yıldan beri süregelen bir hayali vardı. Osmanlıyı batırmak, yerine kendileri gibi düşünen, kendileri gibi hayat süren yeni bir devletin kurulması hayali vardı. Ancak o zaman Batı dünyasının haçlı zihniyeti bir nebze olsun duraksayabilirdi. Batı dünyası için en önemli mesele Osmanlı İslam Devletinin, yerini başka tür bir yönetime terketmesiydi. İstanbul Hükümetlerine karşı, Ankara hükümetini dikkate almalarının bir nedeni de buydu.

Mustafa Kemal isteseydi de yapamazadı bunu.

İsteseydi de camileri merkez haline getiremezdi.

Ve öyle de yapıyordu.

Balıkesir Paşa Camiinde yapılan konuşmasının üzerinden henüz bir yıl geçiyordu ki, Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini teşkil edecek olan laklik ilkesi getiriliyordu.

3 Mart 1924 yılında "Şer'iyye Vekaleti" kaldırılıyor, yerine Başbakanlığa bağlı olmak kaydıyla "Diyanet İşleri Başkanlığı" tahsis ediliyordu.

Bu tarihten itibaren de, artık camilerde hutbeler "Halife-i Müslimin" adına değil, "Cumhuriyet Hükemeti" adına okutulmaya başlıyordu.

8 Nisan 1924 yılında da "Şeriat mahkemeleri" lağvediliyor, yerine medeni hukuk getiriliyordu.

Yeni kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı, yeni rejimin emrinde, resmi ideoloji çerçevesinde görev yapacaktı.

3 Mart 1924 tarihi çok önemli bir tarihti.

Bu tarihte, hem Hilafet kaldırılıyor, hem Şer'iyye Bakanlığı ilga ediliyor, hem de tevhid-i tedrisat kanunu çıkarılıyordu.

Bu çok önemli üç hareket, yeni Cumhuriyetin gerçek niyetini de gün yüzüne çıkarmış oluyordu.

Tevhid-i tedrisat kanunu, gerçekten de yeni yönetimin yaptığı en önemli icraatlardandı.

Ülke içindeki tüm okullar devlet tekeline alınıyordu.

Bunun en önemli nedeni de yeni rejimde "tek tip" insan yetiştirmekti. Yeni rejimin adına demokrasi deniliyordu, ama "Tevhid-i tedrisat" kanununun demokrasiyle uzaktan yakından alakası yoktu.

Laiklik, yeni cumhuriyetin temeliydi.

Din ile devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak açıklanan laiklik, gerçekte Türkiye Cumhuriyeti'nde böyle yorumlanmıyordu. Din ile devletin ayrılması bahane edilerek, dine ait ne varsa yok edilmek isteniyordu. Batılı ülkelerde laiklik prensibine göre hareket eden ülkeler vardı. Ama bunlarn hiç birisi, yeni cumhuriyetin yaptıklarına benzer uygulamalarda bulunmuyordu.

Bir Batı ülkesi olan İsviçre laik bir ülke idi. Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, Belçika ve Rusya laik ülkelerdi. Ama bunların laiklik uygulamalarına baktığımızda, Türkiye'dekine benzer uygulamalara rastlanmıyordu.

Fransa'nın başkendi Paris'te "Üniversite Catholigue" adlı bir üniversite vardı. Bu üniversitenin seminerlerinde dini eğitim veriliyordu.

Belçika'da ise "Louvende katolik Üniversitesi" bulunuyordu.

Amerika'da ise daha farklı bir durum vardı. Bu ülkede 305 adet İlahiyat Fakültesi bulunmaktaydı.

Bu örneklerin dünyada sayısı oldukça fazlaydı.

Batılı ülkeler lakliği, sadece din ile devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak kabul ederken, yeni cumhuriyet, laikliği adeta din düşmanlığı olarak görüyordu. Laik Batılı ülkelerde evlilik akti, kiliselerde yapılırken, devlet başkanları görevlere geldiklerinde dini törenler yapılırken, bunun tam tersi Türkiye'de uygulanır hale geliyordu.

Ve yine aynı yeni cumhuriyette, laiklik ilkesinin ağır ve sert şartları, sadece İslam dinine mensup olanlara uygulanıyor, buna karşın Türkiye'deki Yahudi ve Hristiyan azınlık için aynı uygulamalar olmuyordu. Yine Yahudile-

rin ve Hristiyanların bu ülkede dini amaçlı okulları bulunuyor, yine bu azınlığın mabedleri özerk olarak dini faaliyetlerde bulunuyorlardı.

Laiklik ilkesi, kabul edilişinin takip edildiği yıllarda, bu ülkede Müslümanlar üzerinde bir baskı unsuru olmaya devam ediyordu.

Mustafa Kemal'le şekillenen bu ilke, onun ölümünden sonra yerine geçen İsmet İnönü tarafından aynı seyirde devam ediyor, din adına ne varsa yerle bir edilme ye çalışılıyordu.

Halbuki İsmet Paşa, Mustafa Kemal zamanında, onun dine karşı uygulamalarını çok sert bulduğunu müteaddit defalar dile getiriyordu. Mustafa Kemal'in ezanı, namazı ve Kur'an'ı türkçeleştirme faaliyetlerine İsmet Paşa şiddetle karşı çıkıyordu. İlk etapta ezanın türkçeleştirilmesini, diğerlerinin ise zamana yayılmasını istiyordu İsmet Paşa. Ama kendisi başa geçtiğinde, hiç bir çalışmayı tedricen yapmıyor, dine karşı en şiddetli biçimde mücadelesini sürdürüyordu.

3 Mart 1924 yılında Başbakanlığa bağlı olarak kurulan "Diyanet İşleri Başkanlığı", laikliğin hiç bir yerde görülmeyen bir şekli idi.

Bu tarihten itibaren Türkiye, dine bağlı devlet özel liğinden çıkıyor, devlete bağlı din şekline dönüştürülüyordu. Halbuki dünyanın bütün laik ülkelerinde, din kendi içinde özerkti ve bağımsızdı. Ama yeni cumhuriyette din, devletin tekeli altına alınıyordu. Devlet dinden tecrit olunmuştu, ama din devletin kontrolünde oluyordu. Devlet dinden tecrit edilmiş bir dini hayat sürecek, yine devletin razı olduğu konular din adına halka anlatılabilecekti.

Camilerin tümü devletin kontrolü altına alınıyordu.

Din görevlilerin tümü maşlarını devletten alacaklar, devletin çizdiği sınırlar içinde görevlerini yerine getireceklerdi. Ve özellikle 1924 ile 1950 yılları arasında, Tek adam döneminde Müslümanlar üzerinde oldukça önemli baskılar uygulanacaktı.

Bu dönem içinde camiler kapatılacak, ahır haline getirilecekti..

Ezanlar susturulacak, "Tanrı uludur, Tanrı uludur" ile insanlara namaz vakitleri açıklanacaktı.

Kur'an kurslarının tümü kapatılacak, Kur'an okuma yasaklanacaktı.

Kur'an-ı Kerim'lerin tümü toplatılacak, yakılacak, bulundurmak büyük suçlardana sayılacaktı.

Dini amaçlı toplantılar basılacak, toplantılarda bulunanlar tutuklanacak ve hapse mahkum edileceklerdi.

Bu konuda direnen alimler bir bir "İstiklal Mahkemeleri" eliyle daraağaçlarında sallandırılacaklardı.

İstiklal Savaşı'nda ne için çarpışılmış, ne için kan verilmişti?

Kurtuluş mücadelesi, hangi amaçlar için yapılmıştı.?

Düşmana karşı göğüsler neden siper edilmişti?

Hepsi bunlar için miydi?

Anadolu insanı, dini, namusu, vatanı, toprakları, şeref ve haysiyeti için savaşmış, birileri gelip, onun bu şanlı kıyamını masabaşı oyunlarıyla tepetaklak etmişlerdi.

İstiklal Savaşı'nda büyük mücadeleler vermiş, Mehmed Akif Ersoy'lar Muhammed Hamdi Yazır'lar, Fevzi Çakmak ve Kazım Karabekir Paşa'lar birbiri ardına yeni cumhuriyetten yüz çevirmeye başlamışlardı.

Mustafa Kemal Paşa, İsmet Paşa ve çevreleri, Jön Türk ruhu ile, Anadolu topraklarında tam bir Batılı devletin ortaya çıkması için, tüm değerlere savaş açmışlardı.

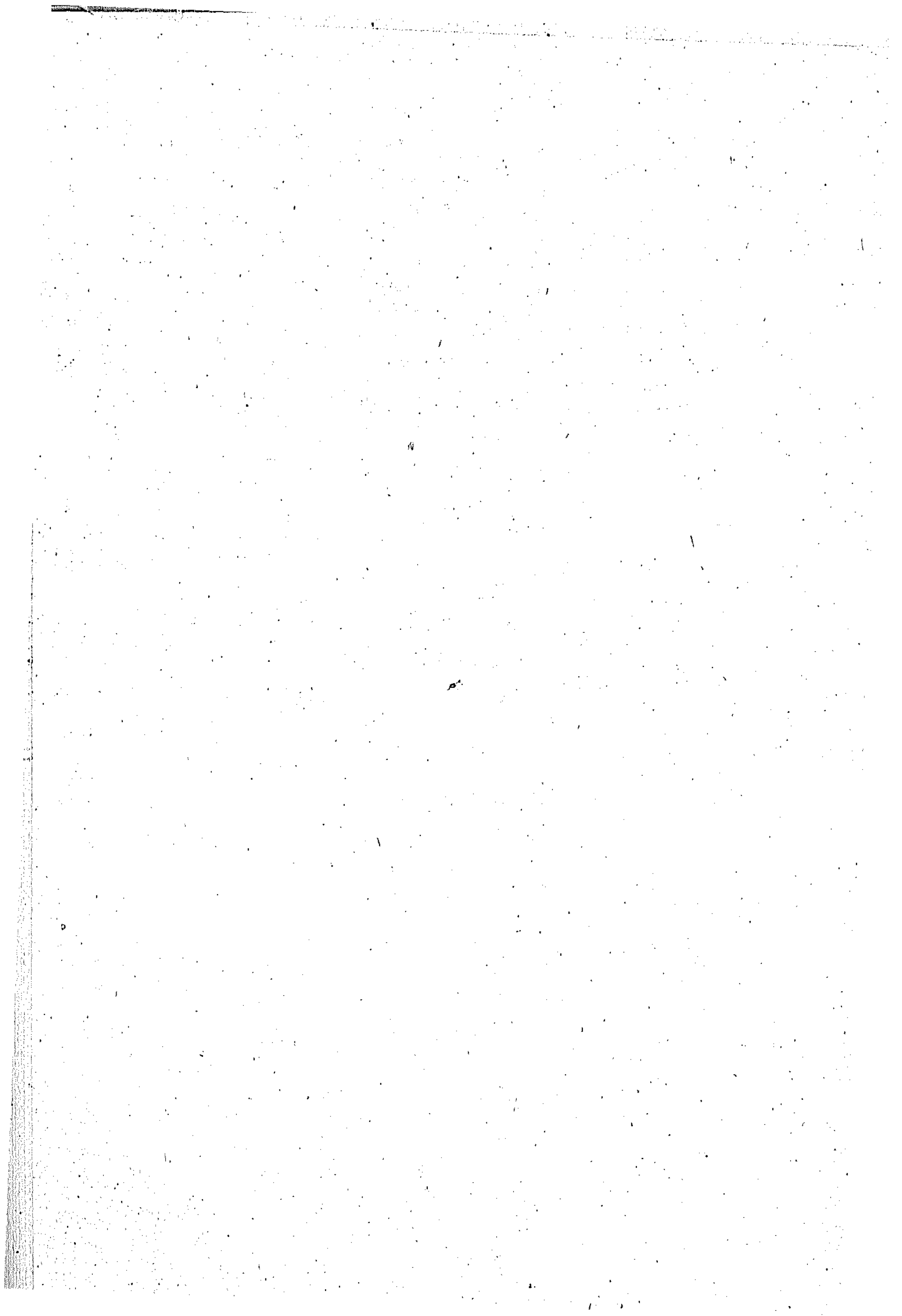
Hindistan'lı, Pakistan'lı, Malezya'lı, Fas'lı Müslümanların maddi yardımları ne için yapılmıştı?

Sonuç ne olmuştu?

Laiklik uğruna, bu ülkede neler yapılmamıştı.

70 yıllık laiklik serüvenini örnekleriyle ele alarak, bunun vehametini gözler önüne sermek istiyoruz.

Laikliğin Türkiye'deki uygulamalarından enstantaneler sunarak.

TÜRKİYE'DE LAİKLİK UYGULAMALARI

Türkiye Cumhuriyetinin laikliğe geçtiği 1924 yılından 1950 yılına kadar geçen dönem içinde anahatlarıyla laklilk adına neler yapıldığını bir önceki bölümde ele almıştık. Anahatlarıyla ele aldığımız bu uygulamaların canlı şahitleri hala aramızda yaşamaktadır. Bugün dedelerimiz ve babalarımız mesabesinde olan milyonlarca insan, hala o dönemin zulüm ve haksızlıklarını anlatır dururlar.

Arşivlerden derlediğimiz bazı uygulamaları ve olayları burada vermek istiyoruz. Laikliğin Türkiye'de nelere sebep olduğunu daha iyi kavrarız diye...

"İmdi, inkılabın" ilk doğduğu senelerde korkulan irtica tehlikesi yüzünden, hükümet, softalığa karşı en büyük hassayeti gösterdi ve onun en çok istifade ettiğ din bahsini sıkı bir nezaret altına aldı."(9) Buradan anlaşıldığı gibi devlet, dini ve din adamlarını çok sıkı bir kontrol altına aldığı görülüyor. Bu yazının yayınlandığı dönem Ağustos 1947 yıllarıdır. Yazıdan da anlaşılacağı gibi, hükümetin 1947 yılı öncesinde yaptıkları anlatılmaktadır.

Yine 1947 yıllarında CHP'nin tek parti döneminde Türkiye halkı istediği şekilde hür ve serbestçe Hacca gidememiştir. Çok yoğun baskılara rağmen bu ülkenin

(9) Burhan Felek, *Selamet Mecmuası*, Sayı: 10, Sh. 3, 25.7.1947.

Müslüman halkın, üzerine farz olan bu görevi yerine getirebilmek için neler çektiğini aşağıdaki satırlar çok güzel açıklamaktadır:

"1945 yılının sonlarında Orta Şark'a yaptığım seyahat sırasında bir gün Kahire'de bir dostumun evinde iki Türk vatandaş ile karşılaşmış ve söz arasında Mısır'da ne yaptklarını sormuştum. Anlattılar:

- Hac farizasını ifa için Mekke-i Mükerreme'ye gitmiştik. Memlekete dönüş yolunda Mısır'a uğradık. Şimdi de memlekete dönüyoruz.

- Allah kabul etsin, dedikten sonra sordum:

- Sizden başka Türk var mı idi? Cevap verdiler:

- Vardı, hem de çok şükür binden fazla Türkiyeli Türk hacca iştirak etmişlerdir. Tekrar sordum:

- Peki bunlar nasıl gidebilmişler?

Muhataplarım biraz duraksadılarsa da durumu şöyle anlatmışlardı:

- Herkes bir çaresini bulup işini yoluna koyuyor, kimi hac mevsiminden aylarca evvel memleketten çıkıyor, dönüyor, dolaşıyor ve bir çok güçlüklerle savaşarak bu dini borcunu ödüyor. Kimi memleketten kaçıyor, komşu bir memlekette sahte bir nüfus tezkeresi uyduruyor, o sahte nüfus tezkeresi ile yabancı pasaport alarak yolculuğunu yaptıktan sonra bunları imha ediyor ve bir çaresini bulup geri dönüyor...

El hasıl yığın yığın paraların telef olmasına, yığın yığın eziyetlerin çekilmesine sebep olan bu vaziyet...Normal şartlar içinde bir kaç yüz liraya yapılacak olan bu iş, vatandaşların her birine binlerce liralara, hem sıkıntılı maceralara ve eziyetlere mal oluyor...

Ne lüzumu var bunların?

Hacca gitmek isteyen bir Türk, niçin huzur ve emniyet içinde gitmiyor ve aynı huzur ve emniyet içinde dönmüyor? Niçin kendisine kolaylıkla müsaade edilmiyor?.."(10)

Yukarıdaki açıklama, 1947 yıllarında Türkiye'de haccın yasak olduğunu açıklamağa yeterli. İslamın temel şartlarından birisi olan hacc ibadetine de pranga vurulmuş. Türkiye'li Müslümanlara hac yolunun kapatılması, onların bir yolunu bularak her yıl hacca gitmeye yöneltmiş. Her türlü sıkıntı ve riski göze alarak.

Hacc konusu, Cumhuriyetin başından bu yana rejimin en fazla üzerinde durduğu konulardan birisi. Her dönemde Müslüman halkın bu ibadetine kısıtlamalar getirilmiş. CHP'nin tek parti döneminden başlayan bu gelenek, daha sonra Müslümanların oylarıyla işbaşına gelmiş olan sağcı ve milliyetçi hükümetler tarafından da uzun yıllar devam ettirilmiştir.

1970'li yıllarda AP döneminde, Süleyman Demirel'in başkanlığında da haccın engellenmesi çalışmaları yapılıyordu. O dönemin hükümeti Müslüman halkın reaksiyonundan çekindiği için, açıkça haccı yasaklamıyor ama haccı engllemek için her yola başvuruyordu. 1970'li yılların haccı engelleme ameliyesi de kolera hikayesi idi. Her yıl hac mevsimi yaklaştığında, devletin yayın kuruluşları ve rejim yanlısı gazeteler tarafından Suudi Arabistan'da yaygın olarak kolera hastalığı olduğu işleniyordu. Türkiye'den hacca gitmek niyetinde olan saf insanların bir kısmı bu şekilde korkutuluyordu.

Daha sonraki yıllarda hac organizasyonu, Diyanet İşlerinin tekeline veriliyor, bunun dışında uzun yıllar başka hiç bir firmanın hac organizasyonu yapması yasalarla önleniyordu.

(10) Ömer Rıza Doğrul, *Selâmet Mecmuası*, Sayı: 11, Sh. 3,1.8.1947.

Yine bir ara, döviz sıkıntısı nedeniyle binlerce hacı adayı, tüm işlemlerini bitirdikleri halde hacca gidemiyorlardı.

Tüm engelleme ve kısıtlamalara rağmen, Anadolu Müslümanları, hacc ibadetinden geri durmuyorlardı. Halkın bu konudaki yoğun isteğine karşı 1980 sonrasında ise daha sert bir önlem devreye sokuluyordu. Suudi Arabistan yetkilileriyle yapılan görüşmelerde, Türkiye'ye kota uygulaması yapılması sağlanıyordu. Buna göre Türkiye nüfusunun binde biri ancak hacca gidebilecekti. Böyle olunca Türkiye'den her yıl hacca gideceklerin sayısı sadece 60.000 kişi ile sınırlı olacaktı.

1994 yılında ise çok daha büyük bir facia yaşanıyordu.

20.000 hacı adayı karayolu ile giderken sınırda günlerce bekletiliyor, ancak geri çevriliyordı. Yine aynı yıl, AMGT organizasyonu ile havayoluyla hacca gitmek için yine yasal her türlü hazırlık yapıldığı halde tam 17.000 hacı adayına uçus kartı verilmiyor ve uçaklara alınmıyarak hacca gidişleri engelleniyordu.

Hac ibadetinin laiklikle ne alakası vardı?

Haccın siyasal bir yanı olmakla birlikte, Türkiye'den giden hacıların önemli bir kısmı bunu bilmiyor, namaz, oruç, zekat gibi bir ibadet olarak görüyorlardı. O halde haccın yıllardan beri zorlaştırılmasının sebebi neydi?

Resmi makamlara göre hacc hiç bir dönemde zorlaştırılmıyordu. İsteyen, formalitelerini yaptktan sonra hacca gidebilirdi.

Resmi ağızlar, hacın engellendiğini söylemiyorlardı. Ama birileri, planlı olarak hacca karşı bir şeyler yapıyordu.

Bu oyunlar ve uygulamalar hasıralatı edilse de, za-

man zaman bazı ağızlar, şunu açıkça söylüyorlardı:

" Türkiye'nin dövize ihtiyacı varken, binlerce insanın hacca gitmesi, yurt ekonomisi açısından zararlıdır..."

Baklayı ağzından çıkaranlar da oluyordu.

Ama aynı baklayı ağzından çıkaranlar, Avrupa'da ve çeşitli ülkelerde tatillerini geçiren zevata hiç bir şey yapamıyorlardı.

Avrupa'da fuhuş tatili yapanlara bir şey denemezken, iş dini bir ibadete geldiğinde binbir dereden su getiriliyordu.

LAİKLİĞİ DÜNYAYA İHRAÇ EDENLERİN LAİKLİK UYGULAMALARI

Laiklik fikri kuşkusuz ki, Fransız devrimiyle ortaya çıkmıştı. Ortaçağ Avrupası'nda Kilisenin halk üzerindeki uygulamaları giderek zulme dönüşmüştü. Hristiyan halklar, Kilisenin bir nevi köleleri durumunda idiler. Kilise bu insanların gelirlerinin belli oranına el koyar, kiliseye ait arazilerin işletilmesinde karşılıksız olarak çalıştırır, Kiliseye karşı çıkanlar afaroz edilirlerdi. Hristiyan din adamları orta çağda, Kilise adına ordular oluşturur, Kilisenin menfaatleri için insanları savaşlara sokarlardı. Fransız devriminin sebeplerinden birisi de kiliselerin halk üzerindeki tahakkümünü ortadan kaldırmak içindi.

Uzun uğraşlardan sonra Fransız devrimi yapılmış, Batı dünyası devlet işleri ile din işlerinin birbirinden ayrılması ilkesi olan laikliği gündeme getirmişlerdi.

Dünyaya laikliği öğreten ülke Fransa idi.

"Ama buna rağmen Fransa'da Hz.İsa (a.s.)'nın doğum günü yapılan resmi törenlere Cumhurubaşkanı başta olmak üzere bütün devlet erkanı iştirak eder ve bütün millet resmi ve gayri resmi müesseseler ile bu bayramı kutlarlar.

İngiltere'de Krallar dini törenlerle tahta otururlar, dini bayramlarda halka hitap ederler ve dini bayramlara

bütün devlet erkanı ile katılırlar. Ve bunu en önemli görev kabul ederler.

Amerika Cumhurbaşkanları dini törenler ile görevlerinin başına geçerler ve her münasebetle yapılan dini törenlerde halkın önünde yer alırlar.

Yunanistan'da göreve getirilen Başbakan ve Cumhurbaşkanları, göreve başlamadan önce Kiliseye gider, İncil üzerine yemin ederek göreve başlarlar.

Ama Türkiye'de laiklik adeta bir umacı mahiyeti almıştır. Onun yüzünden bir zamanlar, Allah adını anmak adeta bir kabahat sayılır olmuştu. Hele devlet ricalinin nutuklarında ve demeçlerinde Allah'ın adını anmaya cesaret eden bir babayiğit görünmüyordu. Çünkü Allah adını anmak, laikliğe aykırı görünüyordu. Laiklik öyle olsaydı, dünyada hiç bir devlet adamı Allah adını ağızlarına almazlardı. Laiklik namına dinden ürkmek, dini törenlerden kaçmak, Allah'ı anmamak için kendini zorlamak, bize mahsus bir takım batıl telakkilerin neticesidir. Hayatımıza bir umacı, bir korkuluk, bir ceberrut gibi giren yanlış laikliği atarak, hakiki laikliği yaşatmak sırası gelmiştir..."(11)

Bu sözler, Türkiye'de laikliğin kabulünün 20. yılında Türkiye'li aydınların söylediği sözlerdir. Dönemin aydınları arasında laikliği bu şekilde telaffuz edenlerin sayısı oldukça fazla idi. Eğer bu ülkede laiklik kabul edildi ise, laikliğin doğduğu ülkelerin uygulamalarına eş bir uygulamanın bu ülkede de devreye sokulması istenmektedir.

"Biz laikliğe, hükümetin ve bütün hükümet müesseselerinin dine tamamiyle yabancı kalması manasını veriyor ve bu manayı yaşatmaya uğraşıyoruz. Onun için bir taraftan hükümet, dine tamamiyle yabancı kalmayı vazi-

(11) Ömer Rıza Doğrul, *Selamet mecmuası*, Sayı: 14, Sh. 3, .8.1947.

fe saydığı gibi bütün hükümet memurları da din ile ilgili olmaktan çekiniyor ve korkuyor, din ile ilgilenir ve dine karşı bağlılık gösterirse bir suç işlemiş olacağını sanıyor ve bu yüzden dine karşı ne kadar mümkünse o kadar lakayt kalmayı iltizam ediyor."(12)

"Dünya milletlerinin radyo neşriyatı içinde dinin tuttuğu mevkii anlamak gayet kolaydır. Pazar günleri medeniyet aleminin hemen her radyosu dini ayinler ve dini mev'izeler verir ve her fırsat ve münasebetten istifade ederek memleketin dini yaşayışını aksettirir. Bizim radyomuz ise, neşriyat proğramında dini tamamiyle ihmal ettiği için, bu ihmal bizim, dinimizle zerre kadar alakalı olmadğımıza dair fikirler uyandırmaktadır. Acaba bizim radyomuzun, milli hayatımızda mühim bir mevki tutan dini yaşayışımızı külliyen ihmal etmekte müstesna bir inad göstermesinin sebebi nedir? Laiklik yüzünden ise, dünyada bizden başka laik millet yok mu? Çünkü her milletin radyosu, onun dini yaşayışını da aksettirmeye ehemmiyet veriyor ve hepimiz bunu biliyoruz. Bugün bütün Hristiyan milletler, Hristiyan olduklarını belirttikleri gibi, İslam milletleri de İslam olduklarını radyoları ile belirtiyor ve herkes alakalandığı şeyi dinliyor..."(13)

Dünyanın tüm ülkelerinde radyolar dini yayınlar yapıyor, televizyon kanalları dini proğramlar hazırlıyorlar. Bunu, bir Avrupa seyahatim sırasında, Almanya'da bizatihi izledim.

Almanya'nın TV kanalı, pazar sabahı Kiliseden naklen yayın yapıyordu. Bir kaç saat süreyle yapılan yayının her pazar yapıldığını söylediler bana. Almanya laik bir ülke idi. Dini, devlet işlerine karıştırmıyor idi, ama TV

(12) Ömer Rıza Doğrul, *Selamet Mecmuası*, Sayı: 15, Sh. 3,29.8.1947.
(13) Ömer Rıza Doğrul, *Selamet Mecmuası*, Sayı: 16, Sh. 3-12, 12.9.1947.

kanallarında kiliseden naklen yayın yapılıyordu. Hem de her pazar...Biz Türkiye'de böyle şeylere alışık olmadığımız için bana bu olay oldukça garip gelmişti. Almanlar tahrif olmuş dinlerin böyle sarılıyorlardı işte. Biz ise, Cumhuriyetin başından beri gerçek dinimizi yok etmeye çalışıyoruz. Türkiye Cumhuriyetinin laiklik anlayışı ile Batılı ülkelerin laiklik anlayışları arasında fark işte buydu. Türkiye'de laiklik anlayışı, sadece dinin devlet işlerine müdahalesini engelliyordu. Onlar laikliği tariflerine uygun şekilde algılıyor ve uyguluyorlardı, biz ise, laikliği, halkın dinden uzaklaşması olarak görüyorduk.

Almanya'da bulunduğum sıralarda izlediğim kiliseden naklen ayin proğramında, kilise mensuplarının Hristiyanlığı güzel göstermek için nelere başvurduklarını da iyi gözlüyordum. İlahiler eşliğinde, temiz giyimli çocuklar kilisede ibadet ediyorlardı. Kilise görevlileri sevecen tiplerdi, disiplinli ve ahenk içinde ayin yapıyorlardı.

Cumhuriyet tarihi boyunca acaba Türkiye'de camilerden cuma namazları veya bayram namazları naklen yayınlanmış mıydı? İslam'ın gerçek yönü televizyon kanallarından acaba halka ulaştırılmış mı idi?

Son yıllarda TRT'de yayınlanmaya başlanan Mevlit proğramları, halkın İslama yönelmesinden sonra, resmi din anlayışını sunmaya matuf çalışmalardan başka neyi amaçlıyordu? Mevlidler okutulur, mevlidlerin sonunda ise rejimin bekası için dualar edilir... Türkiye toplumu, İslam'ın gerçeğinden uzaklaştırıldıktan, Hristiyanlık türü bir din anlayışı halka kabul ettirildikten sonra, devlet radyo ve TV'si bu tür bir din anlayışını yaymaya başlamış oluyordu. Radyo ve TV kanallarındaki dini yayınları izleyen bir insan, Müslümanlığın, kanatları kesilmiş ve uçma imkanından mahrum bırakılmış bir kuşa çevrildiği-

ni göreceklerdir. Bu din, devletin istediği şekilde bir resmi dindir.

Halbuki Batılı ülkelerde durum böyle mi?

En koyu laikliği uygulayan Batılı ülkelerin tümünde kiliseler serbesttir, dini kurumlar ülke içinde özerktirler. kiliselerin program ve bütçeleri bağımsızdır. Devletin din ve dini müesseseler üzerinde hiç bir etkileri voktur. Din, devlet işlerine karışmaz, devlet de dine...

Bu ülkelerde kiliselerin devlet üzerinde bir etkinlikleri vardır. Hükümetler, kiliselere rağmen bir şey yapamazlar. Kiliseleri karşısına alarak seçim kampanyaları düzenleyen partilere rastlanamaz.

Bu ülkelerde kiliselere saygı duymayan siyasal kişiler, halk tarafından ilgi görmez ve seçilemezler. Kiliselerin kendisi hakkında iyi not vermediği kişilerin seçilme şanları yok gibidir.

Ama Türkiye böyle mi?

Türkiye'de herhangi bir siyasi parti, dini kurumlara sahip çıkılmasını söylediğinde, laiklik nedense hemen elden gider hale geliyor. Çığırtkan kuşları avaz avaz bağırmaya, çığlıklar atmaya başlıyorlar.

Avrupa'da devlet dine, din de devlete karışmaz prensibi getirilmiştir. Her iki kesim de kendi yetkileri çerçevesinde uyumlu olarak çalışmalar yaparlar.

Ama Türkiye öyle mi?

Türkiye'de din, devlet işlerinden uzaklaştırılmıştır, ama devlet dine tahakküm etmektedir. Din, devletin kontrolü altındadır. Tevhid-i tedrisat kanunu ile İslami eğitim kurumlarının tümü, devletin tekeline verilmiş, devlet de bu alanda uzun yıllar çalışma yapmamış, eski nesil ile yeni neslin bağları koparılmış, Türkiye'de yeni

nesil geçmişiyle ilgili hiç bir şeyi bilemez hale gelmiştir.

Kökünden mahrum yetişen yeni neslin din arayışları, bu kez resmi anlayıştaki din anlayışıyla doldurulmaya başlanmıştır.

Türkiye'de uzunca yıllar boyunca İslami eğitim veren kurumlar yok edilmiştir. Bu haliyle Türkiye Cumhuriyeti iki cami arasında kalan beynamaz misaline dönmüştür. Ne Müslüman olduğunu söylemektir, ne de çok saygı duyduğu Batılılar gibi Hristiyan olabilmiştir.

Halbuki batılı ülkeler laikliğe geçtikten sonra da kiliseye değer vermişler, kiliseyi hayatlarından çıkarıp atmamışlardır.

Bu konuda bir örnek de İsrail devletinden verelim.

Modern İsrail devleti anayasasında bakınız neler yazıyor;

"Biz İsrail halkı,

Bizi sürgünde yaşamanın yükünden kurtaran ve bizi eski yurdumuza iade eden kudretli Allah'a kemal-i tevazu ile şükreder,

Milletimizin bekasını sağlamak ve ruhani mirasını yaşatmak için sürgün devri nesillerinin cesaretli mukavemetini ve kahramanca fedakarlıklarını anar,

Yahudi varlığının asırlarca Filistin'de temadisini temin eden ve milli kalkınmanın rehberlerine ilham veren imanlı Yahudi cemaatini şükranla hatırlar,

Devletimizi İsrail peygamberlerinin barış ve hakkaniyet idealleri dairesinde devletimizi kurmağa, memlekete girmek isteyen her Yahudiyi kabul etmeğe ve kendi kapılarımız içinde yaşayanların hepsi arasında emniyet ve refahı geliştirmeye azmederek,

İşte bu anayasayı kabul etmiş bulunuyoruz..."(14)

---

(14) *Selamet Mecmuası*, Sayı: 99, Sh.11, 25.5.1949.

Günümüzdeki Batılı ülkelerin bileşkesi durumundaki İsrail devletinin kuruluş anayasasında işte bu cümleler yer alıyor. Yahudiler bile dinlerine böylesine bağlı oluyorlar, anayasalarında dinlerine bağlı olduklarını belirtiyorlar, çağdaş bir devlet kurabiliyorlar. Demek ki, bir ülkenin dindar olması çağdaş olmasına engel değildir.

İsrail devleti bunu yapıyor ve bununla gurur duyuyor. Dindar olmasından ötürü aşağılık kompleksine düşmüyor. Hatta, resmi bayrağına Musevilik'in sembolü olan çift üçgeni arma olarak koyabiliyor.

Batılı Hristiyan ülkelerin çoğunluğunda resmi bayraklar, haç işaretleriyle süslenmiştir. Bu dini sembolleri, bir çok ülke, resmi bayraklarında kullanmaya devam etmektedirler. Hatta laik olan Batılı ülkelerin bayraklarının çoğunda haç işareti vardır. İsviçre, Yunanistan bayrakları böyledir. İngiltere, Avusturalya, Yeni Zelanda, Danimarka, Finlandiya, İslanda, İsveç ve Norveç bayrakları da böyledir...

Bu ülkelerin hiç birinde teokrasi olmadığı halde bayraklarında dini semboller bulunmaktadır. Ve bu ülkelerin her biri, dinlerine karşı saygı duyduklarından, dini kurumları desteklediklerinden ötürü gurur duymaktadırlar.

Yine Batılı ülkelerin tümünde din yalnız kendi halklarına ait bir inanç olmakla da kalmıyor. Bu ülkelerin tümünde misyonerlik kuruluşları ile diğer ülkelerde dini yayma komiteleri bulunmaktadır. Bu ülkelerin devletleri misyonerlik çalışmalarında kiliselere önemli destekler vermektedirler.

Afrika seyahatim sırasında, Sudan'daki ilgililer bana hiç unutamadığım bir şey söylemişlerdi. Bu sözleri buraya almakta yarar görüyorum. Bana aynen şunları söylemişlerdi:

"Biz, ilk kez, Afrika'da bir Müslüman Türk görüyoruz. Şimdiye kadar Türkiye'den buraya hiç kimse gelmedi. Halbuki sizler Osmanlı'nın torunlarısınız. Buralara İslam, Osmanlı'nın katkılarıyla geldi. Mozambik diye bir ülke var Afrika'da biliyorsunuz. Bu ülke Güneydoğu Afrika'da. Biliyorsunuz bu ülke Güneyldoğu Afrika'da bir sahil ülkesi. Madagaskar'ın karşısında yer alan bu ülkeye İslam, Osmanlılar tarafından geldi. Bu ülkenin asıl adı "Musa Beg"dir. Osmanlı Paşası Musa Bey, buralara kadar gelmiş, buralara İslam'ı getirmiştir. Zamanla "Musa Beğ" adını Batılılar değiştirmişler ve Mozambik haline getirmişlerdir. Yani Osmanlı devleti, Afrika'nın her yanına gelmişti. Buralara hakkı ve adaleti getirmişti. Yüce İslam'ı buralara kadar yaymışlardı. Ama Osmanlı'nın torunları olan sizler neredesiniz? Hiç mi sorumluluğunuz yok buralarda? Sizler 70 yıldır ne yapıyorsunuz? Afrika kıtası, Osmanlı'dan sonra yoğun bir misyonerlik çalışmalarına uğradı. Şu anda onbinlerce Hristiyan misyoner Afrika'da çalışma yapıyor..."(*)

Bu sözler karşısında hiç bir şey söyleyememiştim.

Evet bizler Osmanlı'nın torunlarıydık, ama Osmanlı gibi değildik.

Osmanlı olduğumuzu bize unutturmuşlardı. Batılı olduğumuz zehabını vermişlerdi. Sudan'lı görevlenin sözleri karşısında utanmış ve sıkılmıştım. Bu konuda suçu sadece devlete yüklemek gibi bir yanlışa girmemiştim. Devletin böyle bir politikası elbette olamazdı. Ama ya İslami cemaatler?..

Aynı dönemde Afrika seyahatim sırasında, bu bölgelerde çeşitli İslam ülkesinden gelen ve buralarda İslami davet ve tebliğ çalışmalarına katılan binlerce Müslüman

(*) Bu seyahatim 1991 yılı başında olmuştu.

davetçiyi de görmüştüm. Bu davetçilerin ülkeleri de buralarda resmi olarak bir çalışma yapmıyorlardı. Ama İslami cemaatler, kolları sıvamışlar, Afrika'da Hristiyan misyonerlere karşı ciddi çalışmalara başlamışlardı. Eskiden Osmanlı'nın yaptığına benzer çalışmaları, bu kez İslami cemaat mensupları koordineli şekilde yapıyorlardı. Biz de en azından böyle yapabilirdik.

Ama yapılmıyordu. Türkiye'deki İslami cemaatlerin evrensel anlayıştan uzak olmalarının bir göstergesi idi bu. Türkiye'deki İslami cemaatler kendilerine çalışma alanı olarak sadece Anadolu topraklarını hedef seçmişlerdi. Diğer İslam coğrafyalarında olup bitenleri merak bile etmiyorlardı. Ve yine aynı cemaatlere göre İslam, sadece Anadolu topraklarında vardı. En iyi Müslümanlık da burada idi.

Daha sonraki dönemlerde bazı İslam cemaatlerinin Orta Asya ve Bosna'da yapmaya başladıkları çalışmalar oluyordu. Buralara yaşayan insanların Türk kabul edilmelerinin bunda etkili olduğunu düşünmek bile beni etkiliyordu. Türkiye'deki İslami cemaatlerin dine bakışları, ırkla bütünlük arzetmeye devam mı edecekti?

25 YIL ARADAN SONRA NİHAYET İLAHİYAT FAKÜLTESİ AÇILIYOR

3 Mart 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i tedrisat kanunu ile ülkedeki tüm İslami kurum ve okullar kapatılmıştı. Aradan çeyrek yüzyıl geciktikten sonra Mayıs 1949 yılında ülkenin tek İslami eğitim kurumu açılıyordu. Ankara'da açılan İlahiyat Fakültesi ile Türkiye Cumhuriyetinin ilk dini okulu açılacaktı. 25 yıllık bir aradan sonra açılacak olan bu okul, ülkenin din adamı ihtiyacını karşılayacaktı.

Gerçi 1949 Mayıs'ından önce de İlahiyat Fakültesi açılma çalışması yapılmıştı, ama ilk teşebbüste bazı olumsuzluklar yaşanmıştı. İlk teşebbüsün olumsuzlukla karşılaşmasının nedeni, bu okula öğrenci alınması meselesi ile, bu okuldan mezun olacakların ne iş yapabilecekleri endişesi idi. İş endişesi yüzünden bu okul öğrenci bulamamış, ilk teşebbüs akamete uğramıştı.

Yeni cumhuriyet rejiminin hiç bir dini okulunun bulunmaması, Avrupa ülkelerinde kaygıyla karşılanıyordu. Dünyanın hiç bir ülkesi böyle değildi çünkü. Bu konu eleştiriliyordu. Böyle bir okul açıldığında hem eleştiriler giderilmiş, hem de ülkenin "çağdaş din adamı" ihtiyacı böylece karşılanmış olacaktı. Devrimleri benimsemiş, yeni rejimi kabullenmiş yeni tip din adamları için böyle bir fakültenin kurulması gerekiyordu.

Böyle bir ortamda Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin kurulmasına dair kanun tasarısı kabul olunuyordu. Meclisteki müzakereler sırasında Milli Eğitim Bakanı, İlahiyat Fakültesinin müsbet bir ilmi camia içinde kurulacağına, irticai hareketlere ceraset vermek şöyle dursun, bu gibi hareketleri yok etmek vazifesini üzerine alacağını belirtiyordu.(15)

Türkiye'de ilk kez kurulan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin açılış dönemi sancılarla dolu idi. Herkes kendine göre bu olayı yorumluyordu. Çağdaş olduğunu sanan kafalara göre bu okul, çağdaş ve devrimci din adamları yeştirmeliydi. Bu okullarda ders verecekler eski medrese hocaları olmamalı, müsbet ilimler doğrultusunda eğitim görmüş insanlar olmalıydı. Bu fakültenin tüm çalışmaları Ankara Üniversitesi rektörlüğüne bağlı olmalı, buranın emir ve direktifleri doğrultusunda hareket etmeliydi. Ve yine bu fakülteye lise dengi eğitim görmüş, müsbet ilim sahibi gençler alınmalıydı.

Müsbet ilim sahibi öğretim elemanlarından, müsbet ilim görmüş lise mezunlarından amacın ne olduğunu burada yazmaya bile gerek görmüyorum. Tartışmaların sahipleri, bu okulun, sistemin istemleri dışına çıkması endişelirini taşıyorlardı.

CHP'nin tek parti döneminin uzunca tartışmalarından sonra nihayet İlahiyat Fakültesi açılıyordu. Lise çıkışlı gençlerin alındığı bu fakülteden mezun olanlar, sözde din adamı oluyorlardı. Dört yıllık bir eğitim, sıfırdan başlamış dini bilgilerle ve de İslam dini ile ilgili olmayan pek çok ders okuyarak...Hiç yoktan iyiydi tabi bu.CHP döneminin ilk dini tedrisatla eğitim veren okulu oluyordu. Bu okul sayesinde CHP hükümeti de din kar-

(15) *Selamet Mecmuası*, Sayı: 91, Sh. 4, Mayıs 1949

şıtı olmadığnı böylece kanıtlamış olacaktı.

İlahiyat Fakültesinin kurulmasından bir yıl sonra 1950 yılında yapılan genel seçimlerde Demokrat Parti iktidara geliyordu. DP, 30 yıllık aradan sonra CHP'nin tek parti yönetimine son vererek geliyordu.

14 Mayıs 1950 yılında yapılan genel seçimlerden DP 396, CHP ise sadece 69 milletvekilliği kazanıyordu. Tek başına iktidara gelen DP, mecliste büyük bir üstünlük sağlıyordu. DP'yi kuran kadroların CHP'den CHP'nin tek parti dönemindeki yapmış oldukları baskı yönetimine son vermesi, halkın dini inançları konusunda bazı serbestiler getirmesiydi. DP, bunu yaparak halkın gönlünde taht kuruyordu.

1953 yılında DP, İmam Hatip Okullarının açılmasını sağlıyordu.

İlk etapta, Isparta, Konya, Erzurum, İstanbul, Ankara İmam-Hatip Okulları açılıyordu. Bu okullara halk büyük ilgi gösteriyor, dini tedrisat tevhid-i tedrisat kanunu gereğince devletin kontrolünde yeniden başlıyordu. Gerçi dört yıl önce Ankara İlahiyat Fakültesi kurulmuştu, ama bu okul dini tedrisat açısından yeterli değildi. Lise çıkışlı öğrencilerin bu fakülteye alınmaları öğrencilerinin yeterli dini eğitim görememelerine neden oluyordu. İmam-Hatip Okulları yedi yıllıktı ve bu yedi yıllık dönem dini tedrisat için kısmen yeterli oluyordu.

Demokrat Parti'nin yaptığı en önemli çalışma buydu.

İmam-Hatip Okulları zaman içinde halkın büyük ilgisiyle yaygınlaşmaya başlıyordu. Halkın genel eğilim ve istekleri doğrultusunda bu okulların sayısı artıyordu. Bu okulların arsalarını halk alıyor, binalarını hak yaptırıyordu. Açılması ise hükümete kalıyordu. 1960 ihtilalinin so-

nunda DP kapatılıyor, 1965 genel seçimlerinde DP'nin zihniyetinin devamı olan Adalet Partisi kuruluyor, bu parti döneminde özellikle 1967-1968 öğretim yılında Türkiye'nin bir çok yerinde İmam Hatip Okulları açılıyordu. Bu okullara olan talep artıyor, öğrenci akınına uğruyor, İmam-Hatip Okullarına girebilmek için giriş sınavları yapılır oluyordu.

1973 genel seçimlerinden sonra CHP-MSP koalisyon döneminde İmam-Hatip Okullarının sayısı daha da artıyordu.

400 civarına yaklaşan bu okulların Türkiye geneline yayılmasıyla devletin kontrolünde de olsa dini eğitim veren kurumlarda büyük bir patlama gözleniyordu.

30 yıllık sindirme dönemi sonunda yavaş yavaş açılan bu okullar, Türkiye'nin çehresini değiştirmeye başlıyordu. Bu okulların mezunları artık her yerde vardı. Devletin her kademesinde bu mezunlara rastlanır ol muştu.

1994 yılına gelindiğinde, İmam-Hatip Lisesi çıkışlı yüksek okul mezunları yüzbinlerle ifade edilmeye başlıyordu. Kaymakamlar, valiler, hakimler, savcılar, doktorlar, belediye başkanları, bürokratlar... İmam-Hatip Lisesi çıkışlı yüzbinler vardı.

1949 yılında Ankara'da kerhen kurulan İlahiyat Fakültesi, 1953 yılında DP'nin oluruyla açılan İmam-Hatip Liseleri, daha sonra İstanbul, İzmir, Erzurum, Kayseri, Konya Yüksek İslam Enstitüleri, ki bu enstitüler daha sonra Bursa, Samsun, Diyarbakır gibi şehirlerde de açılıyordu-din eğitimi konusunda elde edilen gelişmeleri gösteriyordu.

1949 yılında CHP tarafından, 1953 yılında DP tara fından açılan bu dini eğitim kurumlarına halkın bu ka-

dar ilgi göstereceğini kimse sanmıyordu. Eğer bu gelişmeler önceden tahmin edilseydi, belki bu okulların açılmasına rıza gösterilemeyebilirdi.

Sistem açısından büyük bir yanlışlık yapılmıştı. Bu okulların açılmasına, gelişmelerine, sayılarının artmasına göz yummakla CHP, DP, AP gibi partilerin sisteme büyük zararları dokunduğunu bugün için etkili çevreler teslim ediyorlardı.

Demokrat Parti bir yandan İmam-Hatip Okullarının açılmasında öncülük ederken, bir taraftan da 5816 sayılı Atatürk'ü koruma kanununu çıkarmıştı. Bu kanun ile Atatürk'ün dokunulmazlığı, tartışılmazlığı uzunca bir süre devam edecekti. Hiç bir kimse Atatürk'le ilgili bir eleştiri getiremeyecek, hiç bir kurum Atatürk'e rağmen faaliyet gösteremeyecekti. Zaman gelecek Atatürk'ü sevmek bir anayasal görev sayılacaktı. İnsanlar içinden bazıları çıkar da "Ben Atatürkçü değilim" derlerse, onları yola getirmek için devletin mahkemeleri devreye sokulacaktı.

Bütün dünyada tek adam sistemlerinin çökmesine, hayatlarının sorgulanmasına, alaşağı edilmelerine rağmen bu kanun hükmünce Atatürk hala tartışılmamaya devam edecekti.

Bu yüzyılın başında dünyanın çoğu yerinde tek adamlar türemişti.

Çinde Mao, Sovyetlerde Stalin, Lenin, Romanya'da Çavuşesko, Arnavutluk'ta Enver Hoca, Romanya'da Tito, İtalya'da Mussolini, Filipinlerde Marcos, Tunus'ta Burgiba, Mısır'da Nasır gibi tek adamlar, uzunca yıllar ülkelerinin her şeyine hükmetmiş, herbiri ülkelerinin "En büyük kahraman"ları olmuşlardı. Bu isimlerin tümü 1990 yılına gelindiğinde sorgulanmışlar, dikilen heykelleri yı-

kılmış, düşünceleri ve yaptıkları yargılanmıştı. Bu isimlerin her biri kendi dönemlerinde tartışmasız liderlerdi. Ölümlerinden sonra da bir süre tapılacak konumlarda tutulmuşlardı, ama çok geçmeden herbiri sorgulanmış, yaptıklarından ötürü gıyaplarında yargılanmışlardı.

Bir tek Atatürk kalmıştı, sorgulanmayan, yargılanmayan.

Mustafa Kemal, gerçekte bir asiydi. Osmanlı yönetimine başkaldıran bir asi. Eğer yaptıklarında başarılı olmazsa idi, tutuklanır, divanı harbe verilir, hükümete karşı geldi diye belki de asılırdı. Ama hareketlerinde başarılı olmuştu. Bir kahraman haline getirilmişti. Bütün ülkelerin anayasalarında yazılı olan bir şey vardır: Hükümete karşı gelmek, darbe teşebbüsünde bulunmak en ağır suçtur diye. Bu suçu işleyenler, başarılı olmadıklarında suçlu bulunur cezalandırılırdı, başarılı olduklarında ise kahraman kesilirlerdi. Mustafa Kemal de böyleydi. Başarılı olmuş, yeni bir devlet kurmuş ve kahraman kesilmişti.

DP ise, onun sonsuza kadar kutsanması için bir yasa çıkarmıştı. Atatürk'ü koruma yasasıydı bu. 21.Asra geldiğimiz şu günlerde bu yasa hala geçerliliğini sürdürmeye devam ediyordu.

Küçük beyinli ve küçük kafalı insanlar, onun izinden gittiklerini söyleyerek bir şey yaptıklarını sanacaklardı uzun yıllar.

Birşey üretemeyen, kapasitesiz insanların her zaman bir şeylerin ardına sığındıkları gibi...

CHP'NİN DİN SİYASETİ

Cumhuriyet Halk Partisi, tam halkçı bir parti olabilmesi için halkın vicdanına girmesi ve bu vicdana tahakküm etmemesi gerekirdi. CHP, halkın vicdanından uzak kaldıkça, bu vicdanı benimsemedikçe ardarda darbeler yiyecekti. Bu darbeleri de azınlığa düştüğü zaman anlayacaktı. Nitekim öyle de olmuştu. 14 Mayıs 1950 genel seçimlerinde halk, Cumhuriyet Halk Partisi'ne gerekn cevabı veriyordu. CHP, laiklik prensibine sımsıkı sarılan bir partiydi. Laikliği de şöyle tarif ediyordu:

"Partimiz dinle devlet ve siyaset işlerini birbirinden ayrı tutar. Din anlayışı, vicdan işi olduğundan her türlü taarruzdan korunmuştur. Kanunların izin verdiği çerçeve içinde yaptığı ibadetlerden dolayı hiç bir vatandaşa karışılmaz. Partimiz, milli din ve milli kültürü, diyanet yollarıyla yabancı dil kültür ve etkilerine karşı korunmasını, Türk milletinin bugünü ve geleceği için gerekli sayar.."(16)

Evet, CHP, tek parti yönetiminde kendince kanunlar koymuştur. Kendi koyduğu kanunlar çerçevesinde de vatandaşların dini ibadetlerini yapabileceklerini söylemektedir. Hem kanuni çerçeveler konulacaktır, hem de vatandaşın serbest olduğu söylenecektir. Halbuki dini

(16) *Selamet Mecmuası*, Sayı: 27, Sh. 5,21.11.1947

ibadetler, kendi esasları içinde yapılabilirdi. Kanunların müsaade ettiği çerçeve içinde dini ibadetler yapılamazdı. Örneğin, Cumhuriyetin kuruluşu ile hafta sonu tatilleri cuma'dan pazara alınmış, cuma günleri mesai günü sayıldığından, devlet memurlarının tümü cuma namazlarına gidemez olmuşlardı. Halbuki cuma namazı bir dini ibadetti ve kanunlar çerçevesine böylece hapsolunmuştu. Yine nikah olayı dini bir ibadetti, ama kanunlar çerçevesine girdiğinden, Müslüman bir toplumun insanları nikahlarını resmi olarak yapmak zorunda bırakılmışlardı.

Buna benzer uygulamaların örnekleri pek çoktu.

CHP, tek parti hükümetinin gücünden aldığı yetkilerle uzunca bir süre boyunca ülkede dini, baskı altına almıştı.

Aralık 1947'de yapılan CHP yedinci büyük kurultayında, bu olay bizzat CHP'li delegeler tarafından dile getiriliyordu. Bu kurultay sırasında yeni tüzüğün laikliğe ait maddesi konu edildiğinde, kurultay delegeleri, ülkenin din davasına ait bir çok önemli konulara değinmiş ve laiklik adı altında ülkenin dinsizliğe sürüklendiğini veya "dini unutturmak" siyasetinin uygulandığını, halkın kanaatlerinin yanısıra, CHP üyeleri tarafından da hoş görülmediğini belirtmişlerdi.(17)

Gerçekten de mesele laiklik meselesi değildi. Laiklik adına ülkenin dini hayatını yok etmek demekti.

CHP'nin bu yedinci kurultayında söz alan delegelerin bizzat kendileri şu konulara temas ediyorlardı:

"Dini eğitim resmi okullara konulmalıdır."

"Münevver din adamları yetiştirmek lazımdır."

"Vakıflar, Diyanet İşleri Başkanlığına verilmelidir "

(17) *Selamet Mecmuası,* Sayı: 31, Sh. 2, 19.12.1947

"Türk gençliği manevi gıdaya muhtaçtır."

"Memlekette gericilik, irticai faaliyetler yoktur."

"Medeniyet dünyasında din ve dini müesseler vardır."(18)

Bu başlıklar, CHP kurultayında, bizzat parti delegeleri tarafından yapılan konuşmaların ana başlıklarını oluşturuyordu. Buna göre bizzat CHP delege ve üyelerinin bile din adına yapılan yanlış uygulamalara reaksiyon gösterdikleri görülüyordu. Ama CHP yönetimi, halka rağmen, kendi delege ve üyelerine rağmen, din karşıtı politikasını sürdürmeye niyetli idi. Zira parti yönetim kadrosunu elinde tutanlar, İslam'dan ve Müslümanlıktan uzak kişilerdi. Kendi hayatları İslami esaslara uymuyordu, ülkeyi ve halkı, kendileri gibi hayat sürmeye zorluyorlardı. CHP yöneticilerine göre bu ülkenin insanları kendileri gibi olmalıydı, kendileri gibi yaşamalıydı.

1947 yılında ülke genelinde din eğitimi veren kurumların açılması istemleri yoğunluk kazanıyordu. Yurdun dört bir yanından gelen bu istemler, CHP içinde de huzursuzluklara neden oluyordu. Halkın partisi olduğunu iddia eden bir partinin delege ve üyeleri içinde de bu düşünceler giderek yaygınlık kazanıyordu. Türkiye'de dini eğitim kurumları açılmalıydı, ama bu kurumların tümünün kontrolü hükümete ait olmalıydı.

1948 yılı başlarında bu düşünceler gelişmeye başlıyordu.

Halkın bu isteklerine lakayd kalınamazdı. Dini eğitim kurumları açılmalıydı. Ama açılacak olan bu okulların statüsü ne olmalıydı? Nasıl olmalıydı da, bu okullar gelecekte rejimi tehdit etmemeliydi? Bunun için yoğun görüşmeler yapılıyordu. Sonuçta bu okulların Diyanet

(18) *Selamet Mecmuası*, Sayı: 31, Sh. 6, 19.12.1947.

İşleri Başkanlığına bağlı olmaları tezi kuvvet kazanıyordu.

Öyle olmalıydı ki, bu okullarda sisteme karşı dini adamları yetişmemeliydi. Yetişecek olan din adamları, sadece ahiretle ilgili dini konuları bilmeli, ülkenin ve sistemin gidişatına engel olmamalıydı. Bu okulların proğramları dikkatlice yapılmalı idi.

Tevhid-i tedrisat kanunu çıkarılıp ülkedeki tüm dini kurumların kapatıldığı açıklandığında, bu okulların ve eğitim kurumlarının yakın gelecekte devlet eliyle yeniden açılacağı söylenmişti. 1924 yılında bu açıklama aile gerçekleştirilen tevhid-i tedrisat kanunu aradan 24 yıl geçtikten sonra nihayet birilerinin aklına gelebiliyordu.

CHP'li milletvekillerinden bir gurubu tarafından verilen önerge ile dini okulların açılması gerektiği belirtiliyordu. Şubat 1948 yılında verilen bu önergeye imza koyanlar ise şunlardı:

Fatih Gökmen (Konya Milletvekili), Hamdi Şarlan (Ordu Milletvekili), Osman Ağan (Urfa Milletvekili), Suphi Bedir (Hatay Milletvekili), Mahmud Nedim Zapçı (Malatya Milletvekili), İhsan Özgü (Ankara Milletvekili), Arif Özdemir (Bitlis Milletvekili), Barı Dedeoğlu (Muş Milletvekili), Mehmet Furtun (Ordu Milletvekili), Rıfat Güllü (Isparta Milletvekili), Dr. Niyazi Çıtakoğlu (Çanakkale Milletvekili), Osman Ocak (Diyarbakır Milletvekili), Abdülkadir Kalav (Mardin Milletvekili), Mustafa Fehmi Gerçeker (Bursa Milletvekili), Muzaffer Koçan (Van Milletvekili), Sinan Tekelioğlu (Seyhan Milletvekili), Mustafa Arpacı (Elazığ Milletvekili), Ali Rıza Arı (İstanbul Milletvekili), Ziya Orbay (Kastamonu Milletvekili), Mahmut Tan (Tunceli Milletvekili)...

Öyle anlaşılıyor ki, CHP milletvekillerinin önergele-

riyle gündeme gelen İmam-Hatip Okulları, zaman içinde olgunlaşmış, DP iktidara geldiğinde de devreye sokulmuştur.

DP, halkın bu konudaki isteklerine tercüman olmuştur.

Yoksa çoğunluğun bildiği gibi bu konu sadece DP'nin olgunlaştırıp devreye soktuğu gibi değildir. Halkın genel isteği, Anadolu insanının baskısı sonucunda İmam-Hatip Liselerinin açılması gerçekleşmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında din üzerinde önemli baskılar yaşanmıştı. Bu baskıların oranı, Cumhuriyeti sonuna kadar destekleyen devrimci yazarlar tarafından zaman zaman dile getirilmiştir. Aşağıda sizlere Cumhuriyet Gazetesi'nin Başyazarı Nadir Nadi'nin bir yazısından bir bölüm vererek, onların da bu konudaki tesbitlerini buraya almak istiyorum. Nadir Nadi'nin kişiliğinin ne olduğunu çoğumuz bilmekteyiz. Kendisi tek parti yönetiminin savunucusu, laikliğe son derece inanan iyi bir devrimcidir.

"Saltanatı yıkıp medreseleri lağvettiğimiz zaman, her içtimai aksiyonda görüldüğü gibi din müesseselerine karşı reaksiyonlar olmadı diyememiz. İslami geleneklere ve ibadete bağlı kalmak hoş görülmüyor gibi bir hava esiyordu. Bununla beraber bir çok milletleri allak bullak eden ifrat hareketlerinden bizde hiç bir eser görülmedi. Yalnız şu oldu ki, din müessesi başıboş kaldı. Çocuklarına Tanrısal bir terbiye vermek isteyen ana-baba, ne yapacağını, kime baş vuracağını bilemez oldu. Din rehberinin sayısı azala azala köyler imamsız, camiler müezzinsiz kalmaya başladı...

Şimdi inkılapların artık tamamiyle yerleşmiş sayıldığı bir devirde yaşıyoruz. Cumhuriyet kurulalı yirmibeş yıl

olmuş, o zaman çocuk olanlar, bugün kocamağa yüz tutmuştur. İsteyen vatandaşalara dini bir terbiye verilmesi, onların manevi ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli bir teşkilata ihtiyaç vardır. Bizde, Batı'da olduğu gibi bağımsız bir din müessesesi bulunmadığından böyle bir teşkilatın kurulmasına yardım etmek vazifesi de devlete düşüyor demektir. Kendi haline bırakıldığı takdirde ortalığı bir takım mezhep ve tarikatların kaplaması ve sosyal bütünlüğümüzü rahatsız etmesi ihtimalleri baş gösterecektir. Bu itibarla laiklik esaslarından kat'iyyen ayrılmamak şartıyla, halk çoğunluğunun temayülleri göz önünde tutularak bu yolda başarılı neticeler elde edileceğini düşünüyoruz...."(19)

Ünlü devrimci Nadir Nadi'nin 1948 yılında neler yazdığını gördük. O bile, artık dinin baskı altında tutulmasından şikayet eder hale gelmiş görülüyor. Cumhuriyetin 25. yılında kendisi bile sızlanmaya başlamıştır. İfadelerinden anlaşıldığı gibi, dini eğitim veren kurumların açılmasını istemektedir, ama Batı'da olduğu gibi bağımsız açılmasına karşıdır. Eğer Türkiye'de dini eğitim kurumları açılacaksa, bu okullar devletin kontrolü altında açılmalıdır. Aradan 25 yıl geçmiştir. Ki, açılacak okulların devlete bağlı olması istenmektedir. Bir yandan laiklikten asla taviz verilmemesi istenirken, diğer taraftan laikliğin temel esprisine aykırı olarak dinin devletin kontrolü altında yürümesi istenmektedir. Ünlü devrimci ve demokrat Nadir Nadi böyle düşünmektedir, hem de tüm devrimciler. Bu devrimcilere göre demokrasi ve laiklik, ülkenin tümünün kendileri gibi düşünmesi demektir.

Bu nasıl bir Cumhuriyet ki, 25 yıllık geçmişe rağmen temellerini sağlamlaştıramamıştır. Bu nasıl demokrasidir ki, bunca zamana rağmen kendini kuşku içinde

(19) Nadir Nadi, *Cumhuriyet Gazetesi*, 20.2.1948

hissetmektedir ve dini kendi kontrolü altına almak istemektedir...

Aradan geçen bunca zamana rağmen, bu yöntem hala devam etmektedir. 1994 yılının sonlarına geldiğimiz zamanda bile hala dini eğitim kurumları, devletin tekeli altında bulunmaktadır. Bu ülkede her türlü eğitim kurumları özel sektöre verildiği halde, hala dini eğitim kurumlarının açılması, örneğin bir özel İmam-Hatip Lisesi açılması yasaklar içinde bulunmaktadır.

Bu nasıl bir rejim ki, bu nasıl bir demokrasi ki, bu nasıl bir laikliktir ki, 70 yıllık geçmişe rağmen hala statükoculuğu, hala yasakçılığı devam etmektedir?..

Cumhuriyetin 25. yılında yükselen seslere göre dine bazı özgürlükler verilmeliydi. Bazı dini eğitim kurumları açılmalı, yok edilen din adamları yetiştirilmeliydi.

Yetişmeliydi, ama yetişecek olanlar, sistemin istediği standartlara göre olimalıydı.

Dönemin önemli devrimcilerinden Ahmet Emin Yalman bakınız neler söylüyordu:

"İnkılap devri; Türk milletinde Müslüman dininde zaten mevcut olan laiklik istidadını işleyerek Ziya Gökalp'in bilhassa birinci cihan harbi yıllarında büyük bir sabır anlayışla sarfettiği gayretlerden istifade ederek, muazzam bir başarı elde etmiştir. Bu başarı dini mühalelerin yarattığı zincirlerden aklı kurtarmak ve nakle, yani ananeden kuvvet alan keyfi ve indi nüfus ve otoriteye karşı aklın hakimiyet kurmasına imkan hazırlamıştır. Aklımızı serbestçe kullanmamızı günah ve küfür sayan kaba softalık, cehaletin bir aleti diye nice asırlar karşımıza dikildi. "Benden fetva almazsan adım atamazsın" diyerek İslam dininin yüce ruhuna karşı bizzat boyuna günah işledi ve hürmetsizlik gösterdi. Kaba softa, bu rolünde,

kötü bir politikacıdan başka bir şey değildi. Sadece hasis, şahsi nüfuz ve menfaat arıyordu. Şunun ve bunun dini silah yaparak, aklımızı zincire vurmasını, siyasete, idareye, hukuka, terbiyeye, ilme karışmasını kökünden önlemiş olmak; cidden Türk inkılabının lehine kaydedilecek bir şeydir. Bu an'aneye hepimiz dört elle sarılmalı ve bunu yobazlığın ekseriyetle hesaplı ve tamamiyle beşeri olan tecavüzlerinden korumalıyız. Dinin asıl kendine has olan vadilerde, vazifesini tam bir hülasla görmesinin şart da budur..."[20]

Ahmet Emin Yalman'ın Vatan gazetesi'ndeki tesbitleri böyle.

Yalman ve benzerleri, İslam'ı böyle algılıyorlarsa, bu onların sorunlarıdır elbette. Onlara göre İslam'ın herhangi bir bağlayıcılığı olmamalıydı, istedikleri gibi bir anlayışı İslam diye halka sunmalılardı. Cumhuriyet dönemi, İslam'ı da kendine göre yorumlalamalı, İslam'ı namazsız, oruçsuz, zekatsız, hacsız kuru bir inanç ve ahlak sistemi haline getirmeliydiler. Yalman'a göre sınır tanımaz bir din anlayışı hayata hakim olmalıydı.

Onlara göre Türkiye'de dini inanç ve ibadetler serbestti.

(20) Ahmet Emin Yalman, *Vatan Gazetesi*, 6/7 Ağustos 1948.

CAMİLER AÇIK, O HALDE TÜRKİYE'DE DİN ÖZGÜRLÜĞÜ VARDIR

Cumhuriyet rejiminin sahipleri, olduk olası bu sözü söyler dururlar. Camiler açık değil mi, ibadetlerinizi yapamıyor musunuz, size kim karışıyor?..

Söylenen nakarat hep budur.

Bu nakarat o kadar çok söylenmiştir ki, bazı dindar insanlar bile bu nakarata kanmaya başlamışlardır. Günümüzde kimi Müslümanlar bile bu sözü söylemeye başlamışlardır. Camiler açıktır, isteyen istediği gibi ibadet etme serbestisine sahiptir. İsteyen hacca gidebilmektedir, oruç tutanlara kimse karışmamaktadır. Yine mevlid okutmak isteyenler mevlidlerini de okutmaktadırlar...

Cuma akşamları radyo ve TV'de dini programlar yapılmaktadır. Ramazan ayı geldiğinde bilumum gazeteler ramazan sayfaları yapmakta, hatta Kur'an mealleri bile vermektedir...

İslam'ı bu şeylerden ibaret görmeye başlamış bir Müslüman yığın bulunmaktadır bugün Türkiye'de.Onlara göre Türkiye'de her şey güllük-gülistanlıktır.

1963 yılında bir seçim gezinde Çanakkale'nin köylerinde dolaşan Prof.Şefik İnan, bu köylerden birisinde, Türkiye'de din hürriyetinin olduğunu bakınız nasıl ispatlıyor:

" Prof. Şefik İnan bu köylerden birinde konuşma yaparken yaşlı bir vatandaşa soruyor:

- Baba sen kaç seneden beri namaz kılıyorsun ?

- 60 seneden beri.

- Sultan Abdulhamid zamanında namaz kılıyor muydun?

- Evet,

- Meşrutiyette kılıyor muydun?

- Evet.

- Mütarekede ?

- Evet.

- Atatürk devrinde ?

- Evet.

- İnönü devrinde ?

- Evet.

- Demokrat Parti devrinde?

- Evet.

- Milli Birlik komitesi devrinde?

- Evet.

- Şimdiki devirde ?

- Evet.

Bu evetler karşısında sevinçten uçmaya başlayan sayın Prof.Şefik İnan, kalabalığa şunları haykırıyordu:

- Ey ahali, işte gördünüz mü? Memleketimizde din hürriyeti var mıymış, yok muymuş?"(21)

Prof.Şefik İnan, Çanakkale'nin köyünde Türkiye'de din hürriyetinin olduğunu böyle ispat ediyordu.

Aynı dönemde sayın Profa şu soruları sormak lazımdı:

---

(21) *Yeni İstiklal Gazetesi*, Yıl: 3, Sayı: 136, Sh. 1, 10.7.1963.

1. Türkiye'de serbest dini eğitim yaparak genç nesle dini kültür ve terbiye verilebiliyor muydu? Hayır.

2. Din adamı yetiştirebilmek için her türlü müdahaaleden ve baskıdan uzak dini okullar açılabiliyor muydu? Hayır.

3. İslami yayın yapmak mümkün müydü? Hayır.

4. Din eğitimi yapan bağımsız eğitim kurumları açılabiliyor muydu? Hayır.

5. Devlet kontrolünden uzak, İslami içerikli vakıflar kurulabiliyor muydu? Hayır.

6. İslami amaçlı sohbet toplantıları yapılabiliyor muydu? Hayır.

7. Yapılan toplantılar "dini ayin" denilerek basılıyor muydu? Evet.

8. Suçsuz, günahsız binlerce Müslüman, sadece İslami davet ve tebliğ çalışmaları yapıyor diye hapishanelere atılıyor muydu? Evet.

Bu dönemde din adına yapılacak olumlu çalışmalar için hayırlar yığın yığın önümüze geliyordu.

Olumsuz olayları saymakla bitirmek mümkün değildi.

Bu olumsuzluklara, 1965 yılında enteresan bir olay ilave edilmişti. Bir hakim hakkında, verdiği karardan dolayı tahkikat açılmıştı. T.C.'nin bir hakimi baktığı nurculuk davasında, sanığa beraat kararı verdiği için kendisi hakkında tahkikat açılmış, nurculuk suçu işleyen birisine beraat kararı verdiği sorulmuştur. Bu hakim, Abdülmecit Belli idi.

Abdülmecit Belli, Maraş Sulh Ceza Mahkemesi Hakimi iken bir nurcu sanığı beraat ettirmiş ve bu beraat ka-

rarının suç teşkil ettiği ihsas ettirilmişti. Kararın gerekçesinin, devletin sosyal, siyasal, hukuki temel nizamlarının din esaslarına göre değişmesini terviç ettiği belirtilmiş, böylece güya anayasanın ihlal edildiği ima edilmek istenmişti.(22)

Halbuki Türkiye'de yargının bağımsız olduğu, verdiği kararlardan ötürü hiç bir hakimin sanık sandalyesine oturtulamayacağı kanunla belirtilmişti. Böyle olmasına rağmen, bir hakim Cumhuriyet Türkiyesi'nde verdiği bir beraat kararından ötürü sanık sandalyesine oturtulmuştu.

Yine Darıca İlk Okulu Öğretmeni Nureddin Atikoğlu'nun başına da neler geliyordu neler.

Nurettin Atikoğlu, başına gelen olaylardan sonra kendi bakanlığı Milli eğitim bakanlığına bir gazete aracılığı ile soruyor ve cevap verilmesini bekliyordu. Yıl: Yine 1965...

"Onbir yıl mesleki hayatı olan ilk okul öğretmeniyim. Mesleğime, bütün maddi mahrumiyetime rağmen bağlı, şevk ve samimiyetle devam etmekteyim. Bulunduğum illerin en ücra köşelerinde sebatla ve çereme imkanlarım nisbetinde faydalı olarak çalıştım. Yapılan teftişler neticesinde beğenilmeyen bir rapor almadım.

Mesleğimde bu aşk ve gayretimi, müfettişlerin yılda bir defa uğradığı veya uğramadığı yıllarda dahi üzerimde amir varmış gibi çalıştıran ilahi kuvvetin daimi kontrolünde olduğumu, mesleğimin, dolayısı ile asil milletimin manevi mes'uliyetini hamil olduğumu ihtar eden inanç ve milliyetçiliğime borçluyum. En zor şartlar altında da olsa milletime hizmeti (maddi menfaat dilenciliği yapmadan) en büyük şeref ve minnettarlık borcu say-

(22) *Yeni İstiklal Gazetesi*, Sayı: 183, Sh. 7, 10.2.1965.

maktayım. Bu arzu, aşk ve ülkü benimle ebediyete kadar yaşayacaktır.

Hal böyle iken, sahifenin öbür yüzü oldukça elem ve hüzün verici, huzur ve ahenk bozucudur. Şöyle ki:

1963-1964 Öğretim yılında Gölcük/Ümmiye Köyü İlk Okulunda çalışırken, ders esnasında Jandarmalarla sarıldım, arandım. Şahsi kütüphanemden, İslam Tarihi, bir çok dini kitaplar ve mecmualarım müsadere edildi. Bir gün Kaza Jandarma Komutanlığına istendim. Kumandanlıkta yazılı, Kaymakamlıkta da Jandarma Komutanlığının iştirakiyle sözlü ifadem alındı. Kitapların üzerinde bulunan tek kelime "eski yazı"dan Elif cüzü bulundurmamdı. Kur'an-ı Kerim okumuş bulunmamdan, bir Müslüman olarak dinimi öğrenme gayretimden, dinimin temeli olan namazımı kılışımdan ve nihayet sayın Valimiz tarafından da Hz.Peygamber (a.s.) 'e ümmet oluşumdan ötürü kınandım.

Tahkikat devam etti, tamamalandı ve neticede Cumhuriyet Savcılığınca "ademi takip" kararı ile müsadere edilen kitaplarım iade edilerek daha başlangıçta Türk Adliyesi kararını vermiş oldu. Fakat ne var ki, üstlerimin hırsları geçmemiş olacak ki, hiç bir istinad bulamadan İl Disiplin Kurulu kararı ile Darıca'ya naklim yapıldı. (Karar hala bana tebliğ edilmemiştir.) Köylülerim, benden evvel duymuşlar. Nakli durdurmak istisnasız imza toplayarak Vilayete müracaat etmişler. Vali bey isteklerinin yerine getirileceğini söyleyerek memnuniyetle yolcu etmiş. (Bana müjde ile sonradan haber verdiler) dördüncü gün vali bey beni istemişti, gittim. Köylülerimin teşebbüsünden bahsederek yine de Darıca'ya gönderileceğimi emir buyurdular. Ben "Gitmeyeceğim" demedim. "Hizmet için vatanımın her yeri aynıdır, fakat niye gideceği-

mi bilmiyorum" cevabını verdim.

Aramızda geçen kısa muhavede anlaşamakla beraber, halkın dini hislerine tercüman olduğum, şeriatçı ve ümmetçi olduğum tesbit edilmişmiş. Darıca gibi kalabalık bir öğretmen kitlesi içerisine vermeye mecbur olduklarını ve daima kontrol altında bulundurulacağımı söylediler. Şeriat devrinin geçtiği, ümmetçiliğin öldüğü ihtar edilerek huzurundan çıkarıldım. Neticede buraya gönderildim. Köylülerin tekrar müracaatları üzerine bir sene sonra arzularının yerine getirileceği vaadediliyor. Bir sene sonra tekrar müracaat, iki yılın doldurulması mecburiyeti ile tekrar red.

Dediklerini tatbik sahasına koymuş olacaklar ki, buraya geldikten sonra, tutum ve hareketim, evime kimlerin gelip-gittiği hususunda gizli tahkikat yaptırılmış.

Bu ders yılında yapılan veli toplantısında, ahlaka intikal eden konuşmam ilavelerle tahrif edilerek vilayete bildirilmiş. Yine bir tahkikat, ifade ve savunmalar. Neticeye bakılınca bunların hiç birisine itibar edilmeyerek, hedeflerine doğru kayış ve üç günlük maaş kesimi ile mükafatlandırılıyorum.

1965 Cumhuriyet Bayramında sınıf süslemelerim sırasında bir "hilal"in ipucu olarak fotoğrafı çekilmiş, yok şeriatı, yok Osmanlılığı ifade eder, ileri görüşlülüğüyle üst makamlara bildirilmiş. Dahası var:

Aralık ayı, yılbaşı geliyor. Sınıfım için 1966 Sönmez takvimi aldım ve sınıfıma götürdüm, daha asmadan okul müdürü müdahale etti. Ben

-Kardeşim, bunda ne mahzur var, sebebini izah edin? Dini, ahlaki, milli ve ilmi bilgilerle dolu bir takvimdir, dedim.

-Dini propaganda yapıyor, nurculuk hakkında yazıyor, dedi.

- Nereden biliyorsunuz, hiç kullandınız mı, ne ile beni ikna ve ikaz ediyorsunuz? soruma,

- Hocam, kullanmazsanız iyi olur, Saatli Maarif Takvimi kullanın. Hakkınızda tahkikat konusu olur, dedi. Geçen yıl astığımda okula gelen müfettişle, İlk Öğretim Müdürleri tarafından müdahale edildiğini, ihtar edilmiş olduğumu söyledi.

Tahammülün de bir haddi var. O anda insan üzülerek, kendi kendisine gayr-ı ihtiyari:

- Ecdadımın mübarek kanıyla yoğrulmuş, şehitler ve gaziler diyarı Türkiyem'de mi yaşıyorum, diye sorası geliyor.

Şimdi sayın hükümetimizden ve bilhassa cevaplandırılmasını istiyorum.

Bu meslekte; Mesleğininin maddi kifayetsizliği nazarı itibara almadan, sırf manevi zevkini tadarak, kudsiyetini idrak ederek, mesleğinin şerefiyle mütenasip olmadığı gerçek ve inancıyla, içkili ziyafet, oyunlu kulüp masalarına dahi oturmayan, mevcut güç ve gayretini mesleki çalışmalara sarfeden, milletini; cahil, gerici, kara takkeli yobaz, köylü, şehirli, geri kafalı gibi iftiralardan münezzeh tutarak seven ve hizmetinde olan, bununla beraber "Allah indinde en makbul din İslam'dır" fermanı ilahisiyle yüce dinin saliki olma şerefine nail olarak, icraatiyle emri ilahiyi yerine getiren insanlar, vazifeye, emniyet ve huzur içerisinde devam edecekler mi? Yoksa; Allah'a kul, Peygambere ümmet olduğu, dini vecibeleri yerine getirebilmek için camiye gittiğinden dolayı, şeriatçı, ümmetçi, nurcu... Efendilerle içki masalarında sabahmaladığımızdan, biriç ve konken masalarında, balo

ve benzeri erkekli dişili alemlerinde teşriki mesai etmediğimizden, lokmasıyla beslendiğimiz necip halkımızla ülfetimizden ve haşır neşir olmamızdan gerici, yobaz olarak mı isimlendirileceğiz?

Kendi gözlerimizdeki odunu görmeden, milliyetçi ve mukaddesatçı gözünde kıl aralamaya kalkışarak, takibat, tahkikat uydurarak 8 nüfuslu 35 lira asli maşlı bir öğretmenden (ifadeler ve savunmalar nazara alınmadan) üç günlük maaş kesimi (iktisadi abluka) vs. vs. derken siciller karalanıp üzerine titrediğimiz şeref ve haysiyetimizle mi oynayacaktır?

Eğer birincisi tatbik edilecekse, huzur ve emniyetimizin ifadesini, ikincisi tatbik edilecekse; gücümüz ve yaşımız ihtiyarlamadan neticeyi öğrenmek herhalde bir vatandaş olarak hakkımız olsa gerektir.

Arzumuz ve emelimiz; birincisinin tatbiki ve tahakkuku ile ard düşünceli, geri zihniyetli, milliyet ve maneviyattan yoksun, geri kafalı zavallı ilericilerimizin de ıslahı nefs ederek "tarik-i mustakim" olarak, birlik ve beraberlik ve vahdet yolunu ihtiyarila, düşmüş oldukları dalaletten kurtulmalarıdır.

Allah'ın veli kişisi Yunus Emre, bizim ilerici geçinenlere ne güzel ders vermiş ama anlayana can kurban;

"İlim, ilim bilmektir,
İlim, kendin bilmektir,
Sen kendini bilmezsen,
Ya nice okumaktır?"

Nur içinde yatsın. Bu gidişle kendimizi (benliğimizi) aramaya çıkmanın zamanı gelmiş, hatta geçmiş olsa gerek.

Son sorumu tekrar ediyorum:

Dini, milli, ahlaki ve ansiklopedik bilgilerle dolu, Sönmez Duvar Takvimini sınıfıma asarsam, yasaklara ve kanunlara riayet etmemiş mi olurum? Bu hususta bir isakınca ve yasak var mıdır?

Hürmetlerimle..."

Darıca İlk Okulu Öğretmeni/Nureddin Atikoğlu(23)

Öğretmen Nureddin Atikoğlu'nun bu mektubu, kuşkusuz ki, zulüm devrinin yüzbinlerce uygulamasından sadece bir tanesi idi.

Sesini duyuramayan binlerce Nureddin öğretmen vardı.

Yukarıdaki mektup üzerine ayrıca yorumda bulunmayı gereksiz görüyorum. Mektup iyi okunduğunda o dönemin, Müslümanlara neler çektirdiği kolayca anlaşılır.

* * *

"Şimdiye kadara," Nurculuk" adı altında mahkemelere intikal eden devalar hep beraatle sona ermekte idi. Bu meyanda Burdur Ağır Ceza Mahkemesi de nurculuk ithamıyla mahkeme huzuruna getirilen 2 vatandaşı 17.4.1964 de berat ettirmişti. Müddei Umumi bu beraat kararını temyiz etmiş, temyiz 1.Ceza Dairesi de bu kararı bozmuştu. Mahkeme davaya yeniden bakmış ve beraat kararında ısrar kararı vermişti. Dosya tekrar temyize gitmiş ve Temyiz Ceza Genel Kurulu uzun bir esbab-ı mucibe şerhederek beraat kararını bozmuştur. (20.9.1965) Mahkeme artık bu karara uyarak, maznunları mahkum etmek mecburiyetindedir.

Temyiz Ceza Genel Kurulunu'nun kararındaki bellibaşlı suç unsuruları şunlardır:

---

(23) *Yeni İstiklal Gazetesi,* Sayı: 227, Sh.3, 15.12.1965.

1. Said-i Nursi Atatürk düşmanıdır.

2. Ayasofya'nın müze olmasını takbih etmiştir.

3. Kendisine keramet isnad etmektedir.

4. Şapka giymemiştir ve şapka giymeyi kafirlere benzemek olarak tavsif etmiştir.

5. Radyoyu kudret-i ilahiyenin bir cilvesi olarak izah etmiştir.

6. Laikliğe cephe almıştır.

7. Devrimlere karşıdır.

8. Atatürk idaresini, hadiselerde gösterilen dehşetli ahir zaman, dinsizlik, komunistlik, ifsat komitelerinin faaliyet yılları olarak göstermiştir.

9. İslamiyete uymayan devrimlerin gayrı meşru olduğunu iddia etmiştir.

10. Türk devletinin dini, din-i İslam'dır demiştir.

11. Kur'an dışında anayasaya lüzum yoktur demiştir.

12. Milliyetçi düşmanıdır.

13. İslam devleti için tek milliyet, İslam milletidir demiştir.

14. İslam birliğine taraftardır.

15. Kadınların örtünmesine taraftardır.

16. Faizin kaldırılmasını istemektedir.

17. Şeriat taraftarıdır.

18. Ayetlere batını indi manalara vermiştir.

19. Kürtçülük propagandası yapmıştır.

20. Hilafet ve saltanatı geri getirmek istemiştir."[24]

Temyiz Ceza Genel Kurulu'nun Bediüzzaman Said Nursi içini kaleme aldığı suçlar yirmi maddeden böylece

---

(24) *Yeni İstiklal Gazetesi*, Sayı: 27, Sh.3,15.12.1965.

meydana gelmişti. Güya bu suçlar nedeniyle, Risale-i Nur'ları okuyanlar da suçlu sayılmışlardır.

Türkiye'de laiklik ve devrimler adına işlenen cinayetlere yukarıdaki Temyiz Ceza Genel Kurulu'nun vardığı isnadlar, güzel örnektir.

Türkiye'nin ve hatta dünyanın kabul ettiği, çağımızın en büyük İslam mütefekkir ve yorumcusu bir alim hakkında, rejimin bu isnatlarda bulunmasını elbette yadırgamıyoruz. Yadırgadığımız tek şey; kendi vehimli dünyalarında, kendileri gibi olmayan insanlara hangi şuçları isnat ettikleridir.

Yukarıdaki suç isnatları, zaman zaman ülkenin diğer mahkemeleri tarafından da suç unsuru olarak gösterilmeye devam ediyordu. Özellikle 27 Mayıs 1960 devriminden sonraki yıllarda Risale-i Nur şakirdleri üzerinde benzer haksızlıklar çokca yapılıyordu. İşin enteresan tarafı, bu uygulamaların artış gösterdiği yıllar da, sağcı mı sağcı Süleyman Demirel'in iktidarlarına rastlandığı yıllarda vukubuluyordu. 1960 ile 1973 yılları arasında artış gösteren bu olaylar, Risale-i Nur cemaatinin sağcı iktidarlara destek vermeleriyle sona eriyordu. 1973 yılında kurulan MSP'ye karşı bu cemaatin destek vermeyip, sağcı partileri desteklemeleri hatta destekten de ileri, yardımcı kolları gibi çalışmaları, rejimi, Risale-i Nur Cemaatine karşi yumuşatıyordu. 1973 yılına kadar sistemin en fazla korkup çekindiği bir cemaatin, sistemin işlemesin yardımcı olmaları ve sağcı iktidarları desteklemeleri, bu sonucu doğruyordu. Sistem Risale-i Nur şakirdleriyle uzunca yıllar uğraşmıştı. Risale-i Nur şakirdlerinin siyasal bir hedefleri ve yönetime talip olma gibi niyetlerinin bulunmamasına rağmen onlarla çok uğraşmışlardı. Ama artık siyasete ve devlete talip olan kadrolar ortaya çıkıyordu. Dini siyasetle birleştiren, İslamın bir dünya ve ahiret

nizamı olduğunu söylemeye başlayan Müslümanların ortaya çıkmalarıyla birlikte, sistemin dikkatleri bu yana doğru kayıyor, Nur şakirdleri, bu hedefte, devleti ve hükümetleri destekler konuma geliyorlardı. Bu konumda şu soruların sorulması gerekiyordu:

İslam'ın peygamberi ne yapmıştı?

Allah Resulü yalnızca ibadet, ahlak ve inançla mı uğraşmıştı?

Yoksa Medine İslam Devletinini devlet Başkanı mı idi?

Devlet yönetimini başkalarına, ibadet, ahlak ve inanç konularını da kendi uhdesine mi almıştı?

Gerçekten de Nur şakirdlerinin böyle niyetleri yoktu. Siyasete talip olma gibi bir niyet içinde değillerdi. Onların amaçları, bozulmuş inancı yeniden diriltmekti. Unutturulmaya çalışılan İslami ahlakı topluma hakim kılmaktı. Bediüzzaman Hazretleri, yaşadığı dönem için en önemli çöküntü olarak bunları görmüştü. Ama İslam'ın nihai hedefi bu olabilir miydi? Otoritenin ve müeyyidenin olmadığı bir ortamda, Müslümanlar sadece ferdi ibadetlerini yerine getirdiklerinde Allah katındaki sorumluluklarını yerine getirmiş sayılırlar mıydı? İslam bölünme kabul eder miydi? Kur'an ve sünnet buna mı işaret ediyordu?

Hz.Peygamber'in vefatından sonra, yeni halifenin seçilmesi gecikince, tüm işler bir kenara bırakılmamış mıydı? Halifesiz ve yönetimsiz Müslümanların hiç bir şey yapmadıkları yalan mıydı?

Risale-i Nur'un gösterdiği hedefler bir geçiş dönemi hedefleri değil miydi? Bu geçiş dönemi maslahatına binaen, bazı teklifler bir süre dondurulmuş değil miydi?

Bu dondurulma olayı, ne zamana kadar devam edecekti?..

Bu tür soruların ardarda sıralanması, hayli yer alacağından, anlayanlar için bu kadarının yeterli olacağını sanıyorum.

Gerçekten de Risale-i Nur'ların bir siyasal hedefi yoktu.

Eserlerin müellifi Bediüzzaman Said-i Nursi, eserlerinin hiç bir yerinde, Müslümanların idareye talip olmalarını söylemiyordu. Onun istediği tek şey, Müslümanların bozulan ve tahrifata uğrayan inançlarının tashih edilmesi, salim bir hale gelmesiydi. Tüm ömrünü buna adamış, eserlerini bu doğrultuda kaleme alamıştı. Hayat mücadelesi de bu uğurda geçmişti. Bir süre Millet Meclisi üyeliği yapmışsa da, sonuçta mecliste ve siyasal çalışmalarda ihlasın ve samimiyetin olmadığını görmesiyle, bu tür çalışmalardan şiddetle kaçınmıştı. Bu tür çalışmalar ona göre değildi. O, ihlaslı, takvalı ve muttaki bir Müslümandı. Ayak oyunlarının çok olduğu, insan şahsiyet ve kişiliğinin ağır darbeler aldığı bu tür etkinliklerinden kaçınarak ihlasına zarara gelmemesini istemişti.

Bu, onun için bir yoldu. Bir usuldu.

Risale-i Nur şakirdleri de bunları söylüyordu. Kendilerinin siyasetle ilgileri olmadığını, devlete talip olma gibi bir niyetlerinin bulunmadığı her fırsatta söylüyorlardı. Onlar için önemli olan iman hakikatlerinin toplum içinde yer bulmasıydı. Yangın geçirmiş bir ülkede, önce bununla işe başlanılması gerektiğine inanıyorlardı. Ve bunun dışında fazlaca bir yola da iltifat etmiyorlardı. Bu kadarla da olsa, onların yaptıkları hizmeti hiç kimsenini küçümsemeye hakkı olamazdı. Onlar İslami hizmetlerin bir ucundan tutmuş, yılmadan, usanmadan yollarına devam ediyorlardı...

Bizzat nur şakirdlerinin kendilerinin neyi amaçladıklarını, neyi temsil ettiklerini, rejim karşısında kendilerinin bir tehdit unsuru olmadıklarını kendi tesbitleriyle aşağıyı alıyorum.

Kendilerini şöyle tarif ve tavsif ediyorlar:

1. Nurculuk bir mezhep değildir.

2. Nurculuk bir tarikat değildir.

3. Nurculuk, Risale-i Nur eserlerine izafe edilen bir cereyanıdır.

4. Risale-i Nur, son zamanlarda yayılma istidadı gösteren dinsizlik cereyanına karşı yazılmış eserlerdir.

5. Risale-i Nur Kur'an ayetleri ele alınarak yazılmış eserlerdir.

6. Risale-i Nur, imani fikirlere yerleştirmeye çalışmaktadır.

7. Risale-i Nurlar'da dini hiç bir mahzur yoktur.

8. Risale-i Nur, yalnız Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Şeriflerden ilham alınarak yazılan eserlerdir.

9. Risale-i Nur'da, bir takım esrar-ı ilmiye ve hikemiyenin madde aleminden temsiller getirilerek izahları yapılmıştır.

10. Risale-i Nur, nev'i beşeri ve bilhassa memleketimizdeki büyük ve küçük insan kitlelerini ikaz eder ve fikri ve şehevi dalaletlerden (sapıklıklardan) korur.

11. Risale-i Nur, insan kitlelerini kötü ahlak gidişatlarından korur.

12. Risale-i nur, insan kitlelerini güzel ahlaka sevk eder.

13. Risale-i Nur'ların muhtevasında, hiç bir tarikatın adap, erkan ve ayinlerini beyan eden yazı yoktur.

14. Risale-i Nur, vatandaşları İslami itikadı ve ibadetlerin ifasına teşvik ve tergib eder.

15. Risale-i Nur, Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Nebeviyeye itaata teşvik ve tergib eder.

16. Risale-i Nur, devletimizin nizam ve kanunlarını ihlal edecek mahiyette değildir.

17. Risale-i Nur, devletin temel esaslarını ihlal edecek mahiyette değildir.

18. Risale-i Nur, devletin temel esaslarını ihlal edecek mahiyette, dini kitaplarını ve sair mukaddesatı alet etmez.

19. Risale-i Nur'da din veya din kitaplarını ve sair mukaddesatı nüfuz ve menfaat temini kasdiyle propaganda yapıldığına delalet eden bir ifade yoktur.

20. Risale-i Nur'un T.C.K. 163. madde ve 6187 numaralı kanun ile ilgisi yoktur.

21. Risale-i Nur, İslamiyetin iman esaslarını takviye ve telkin maksadıyla yazılmıştır.

22. Risale-i Nur, sırf dini gayret ve mücahede saikasıyla yazılmıştır.

23. Risale-i Nur, Alem-i İslam'ın ve beşeriyetin manevi ve insani yolda yükselmesini istihdaf eder.

24. Nurcu namı altında bir cemiyet yoktur.

25. Nurculuk cereyanında cemiyet teşkili için icab eden organizasyon yoktur.

26. Nurculuk, aynı kitapları okumanın neticesi olarak doğan maddilikten mücerred manevi bir bağlılıktır.

27. Laik Türkiye'de herkes dinin icablarını yerine getirmekte serbesttir.

28. Nurculuk'ta devletin nizamlarına aykırı bir şey yoktur.

29. Nurculuğu medh-ü sena bir suç değildir.

30. Siyasetle meşgul olmamak, Nurcuların en büyük şiarıdır.

31. Bir şahsı, mücerred dini noktadan medh-ü sena suç değildir.

32. Risale-i Nur'ların yasaklanmasına dair İçişleri Bakanlığı'nın kararının hukuki bir mesnedi yoktur.

33. Risale-i Nur'un okunması suç değildir.

34. Risale-i nur'un evlerde bulundurulması suç değildir.

35. Risale-i Nur'un basılması, neşredilmesi suç değildir.

36. Dahiliye Vekaletinin Risale-i Nur'ları toplatma selahiyeti yoktur.

37. Kaziyye-i muhakemeli Nur risalelerini hiç bir mahkeme müsadere edemez.

38. Kur'an tefsiri olan Risale-i Nur tecziye ve tecrim edilemez.

39. Kur'an tefsiri demek olan Risale-i Nur'u mahkum etmek, bizzat kur'an-ı Kerim'i mahkum etmek demektir.

40. Risale-i Nur'larda Kur'an'a ve sünnet'e muhalif bir cihet yoktur.

41. Nur risaleleri imani bir ekoldür.

42. Risale-i Nur'ları okudukları için nur talebelerine bu isim verilmiştir.

43. Risale-i Nur müelliflerinin gayesi İslamiyet'e hizmettir.

44. Risale-i Nur'larda hiç bir siyasi maksat yoktur.

45. Risale-i Nur'lar hakkında mahkemelerin verdik-

leri kararlara Adliye Vekaleti'nin hürmet etmesi icab eder.

46. Risale-i Nur, Kur'an'ın kısım kısım yapılmış tefsirleridir.

47. Risale-i Nur'lar yalnız ve yalnız İslam'a dair yazılmış faydalı eserlerdir.

48. Risale-i Nur'larda gayr-ı ahlaki tek bir kelime yoktur.

49. Risale-i Nur'lar en ulvi, en insanı, en ahlaki duygularla yazılmıştır.

50. Allah'ın emirlerini yapmak bilmeyen kardeşlerine öğretmek her Müslüman'a farzdır.

51. Müslümanları delalet ve huzursuzluğa sürükleyen dinsizliğe ve komunistliğe karşı mücadeleye davetle, bütün Müslümanlar mükelleftir.

52. Risale-i Nur'lar içinde insanları İslami akide ve ibadet ve ahlaka teşvik eden müessir ve makul ifadeler vardır.

53. Said-i Nursi'den veya Risale-i Nur külliyatından bahsetmek bugünkü mevzuatımıza göre suç değildir.

54. Risale-i Nur külliyatı alenen kitapçılarda teşhir olunup satılmaktadır. Basılması yasak edilmemiş herhangi bir eseri, bir kimsenin alıp okuması, bunun üzerinde fikir yürütmesi, tartışmaya girişmesi, fikir ve vicdan hürriyetinin Anayasımızda teminat altına alınmış mantıki bir neticesidir.

55. Nurcuların ibadet gayesinden ayrı olarak toplanıp bir organizasyonla cemiyet teşkil etmedikleri anlaşılmıştır.

56. Bu eserlerin mahiyeti, istifdah ettiği gaye, itikad ve ibadet ve ahlak-ı İslamiye esaslarını tahkime aittir.

57. Bu eserlerde hiç bir tahrik ve maddi kuvvet kullanmaksızın ruhi terbiye yoluyla İslam dininin yükselmesini ve Kur'an-ı Kerim'in anlaşılmasını istifdah eden bir gaye güdülmektedir.

58. Bu eserlerde gerek parça parça, gerek kül halinde laikliğe aykırı ve dini siyasete alet etmek ve şahıslar için menfaat sağlamak maksadı güdülmemektedir.

59. Risale-i Nur'lardan alınmış vecizelerin dükkanda veya evde levha halinde asılmış olması kanuna aykırı değildir.

60. Said-i Nursi, kanaatlerinde samimi ve kalbi dini hissiyat ile meşhurdur.

61. Bu adamın yazdıklarında halkı dini hissiyatı alet ederek devletin emniyetini ihlale teşvik etmek veya bir cemiyet kurmak maksadı olduğunu gösterir sarahat ve emare yoktur.

62. Said-i Nursi'deki enerji, tarikat gütmek, cemiyet kurmak enerjisi değil, Kur'an hakikatlerini anlatmak, ciddi arzu edenleri ilimden faydalandırmaktır."(25)

Görüldüğü gibi, Risale-i Nur şakirdlerinin bu cemati tariflerinde, siyasetle uğraşmadıkları devletin herhangi bir nizamını bozmaya matuf çalışmalar içinde olmadıkları beyan edilmektedir.

Böyle olmasına rağmen, Türkiye'de laiklik ve devrimler adına Risale-i Nur şakirdlerine yapılmayan kalmamıştır. Yüzlerce hatta binlerce nur şakirdi takip altına alınmış, evleri aranmış, toplantıları basılmış, tutuklanmış ve hapishanelere atılmışlardır.

Laikliğe aykırı hiç bir faaliyette bulunmadıkları halde, bu zulümler kendilerine uygulanmıştır. Esasen Risale-i Nur'lar iyi incelendiğinde nur şakirdlerinin siyasete

(25) *Yeni İstiklal Gazetesi*, Sayı: 231, SH. 5, 12.1.1966.

ve yönetime talip olmadıkları da anlaşılır. Bu cemaatin tek hedefi bozulmuş ve tahrife uğramış itikadlarını tashih edip düzeltmektir. Müslüman olan bir toplumda, imani düşüncelerin sahih hale getirilme çalışmaları: Cumhuriyet döneminde azgınlaşan dinsizlik cereyanlarına, inançsızlık akımlarına karşı, halkı korumak, bozuk inanç sahiplerini doğru inanca getirmek işiydi.

Gerçekten de Risale-i Nur şakirdleri şimdiye kadar hiç bir olaya karışmamışlar, fiili hiç bir eyleme girişmemişler, elli yıldan beri çalışmalarına aynı metodla devam etmişlerdir.

Onların hiç bir kimseyle alıp verecekleri yoktu.

Devletin düzeni ve sistemi ile hiç ilgilenmiyorlardı.

Onlar için önemli olan sağcı bir iktidarın bu ülkede yönetime gelmesi idi. Ve genelde de en kuvvetli sağcı partiyi seçimlerde oylarıyla desteklemek durumuna gidiyorlardı.

1960 ve 70'li yıllarda Adalet Paratisi'ne ciddi destek vermelerinin sebebi de, o günkü koşullarda, bu partinin kendileri için "ehven-i şer" olduğundandı.

Bu kanaatlerinin sorumluluğunu Cenab-ı Hak takdir edecektir.

Ve konumları Allah'a aittir.

* * *

Nur şakirdlerinin rejime bakışları böyleydi. Ama rejim onların arkalarını hiç bırakmıyordu. O günün koşullarında nur şakirdleri sistemin en büyük düşmanıydı. Rejimin sahipleri, kendileri için en büyük tehlike olarak nur şakirdlerini görüyordu. Ve her fırsatta onları takip ediyor, tutuklatıyor ve mahkum ediyordu.

Bunlardan birisi de fotoğrafçı Rıfat Tırımoğlu idi.

Tırımoğlu, 1966 yılı başlarında, Risale-i Nur okuttuğu ve bu kitapları bazı kişilere verdiği için hakkında soruşturma açılıyor, sonuçta İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından dört yıl, dört ay hapis cezasına çarptırılıyordu.

Rıfat Tırımoğlu, Risale-i Nur Külliyatı'ndan Şualar ve İhlas risalelerini okutup dağıtmıştı. Bu kitaplardan Şualar kitabı suç unsuru olarak görülmüş bir yıl ağır hapis cezasına çarptırılmıştı. Neşir yoluyla cezası iki katına çıkarılmış, diğer kitaplar yüzünden ise cezası dört yıl, dört aya çıkarılmıştı.(26)

Risale-i Nur şakirdlerinin uğradıkları baskıları anlatmak mümkün değildi. Sadece bu cemaate mensup Müslümanların Türkiye'de laiklik adına neler çektiklerini ele alan özel kitaplar ve çalışmalar bulunmaktadır. Bu davalar yüzlerle, binlerle ifadesini bulmaktadır.

Türkiye'de elbette laiklik uğruna yapılan dini baskılar sadece nur şakirdleriyle sınırlı değildi. Her kesim ve her guruptan Müslümanlar üzerinde bu baskı ve sindirme olayları yapılıyordu. Bir insan, biraz dindar olsa, namaz kılsa, bazı dini kitaplar alsa ve okusa, hemen, güvenlik güçlerinin hışmına uğruyordu.

Çünkü Cumhuriyeti kuranlar ve kollamak niyetinde onların genel karakteriydi bu. Dini baskı altına almak, din adına yapılan bütün çalışmaları takip etmek...

Türkiye"nin istihbarat kuruluşları, yıllardan beri kendi halkını takip altına almakla görevlendirilmiş ve şekillenmişti. MİT'in Türkiye'deki görevi hala bu doğrultuda devam etmektedir. Halbuki hiç bir devlet, kendi halkını takip altına almıyordu. Türkiye'ye benzer bazı Müslüman ülkeler vardı, bunların dikta rejimleri de aynı meto-

(26) *Yeni İstiklal Gazetesi,* Sayı: 231, Sh. 12, 12.1.1966.

du uyguluyor, Müslümanları sürekli takip ediyordu. Ama Batı'lı ülkelerin hiç birisinde bunu görmek mümkün değildi. Batılı ülke istihbarat kuruluşları, dış düşmanlara karşı, dışardan gelebilecek tehditlere karşı sonuçlanadırılmışlardı. CIA'nın, MOSSAD'ın, İngiliz Gizli Servisi'nin, Alman ve Fransız gizli servislerinin hiç birisinin kendi halkları için görev yaptıkları görülmüyordu.

Bunun önemli bir sebebi vardı.

Bir rejim ki, kendi halkına güvenemez, kendi halkını kendine düşman olarak görürse, yapacağı bu olurdu.

Halka rağmen bir sistemi ayakta tutuluyordu çünkü.

Halbuki Batılı toplumlarda, halkın isteğine uygun bir yönetim şekli oluşmuştu. Devlet, halkın istemediğini yapmıyor, halk da o sistemi savunuyor ve destekliyordu. Türkiye'de böyle mi idi?

Türkiye'de halka rağmen, halkın inanç ve geleneklerine rağmen iktidarda bulunan zihniyetler vardı. İktidarlarının akamete uğramaması için de, sürekli kendi halkıyla hesaplaşma içine giriyorlardı.

Sadece MİT değildi, kendi halkına karşı sonuçlandırılan.

Polis teşkilatı ve ordu da böyle idi.

Cumhuriyetin kurulduğunu yıldan bugüne, Kıbrıs Barış Harekatı bir yana bırakılırsa, ki, bu da bir kaç günlük operasyondu, Türk silahlı Kuvvetleri 70 yıldan beri kendi halkına karşı kullanılıyordu. Toplumsal olayları bastırmakta, kitle hareketlerinin üzerine sürülmekte, Kuran Kurslarını basmakta, dini toplantılar düzenleyenleri toparlamakta kullanılıyordu, bütün bu kuvvetler.

Bunlardan biri de 28 Nisan 1966 yılında Tokat merkezine bağlı Büyük Yıldız Köyü Kur'an Kursu baskını idi.

Büyük Yıldız Köyü Kur'an Kursu baskınının gelişme seyri ise oldukça ilginçti. Başbakanlığı gönderilen imzasız bir ihbar mektubu, kurşun kalemle yazılmıştı ve üstelik aynı imzasız ihbar mektubu Jandarma Karakol Komutanlığına havale edilmiş, Başçavuş Hamdi Şimşir de beraberinde iki er ve uzatmalı Jandarma Çavuşu alarak bu köye gitmişti. Kur'an Kursu binasında, köy muhtarı ve kurs öğretmeninin huzurunda bir arama yapmıştı. Bu arama sırasında eline geçen arapça kitapları ve Kur'an-ı Kerim'leri odanın ortasına gelişigüzel altmış, aynı zamanda mescid olarak kullanılan odada sigarasını yudumlamıştı. Sonra ise bu kitapları ve Kur'an-ı Kerim'leri ayaklarıyla odanın ortasında bir araya getirmişti.

Aynı Başçavuş Hamdi Şimşir, köy camisine ayakkabısı ile girmiş, camide sigara içmiş, Kur'an-ı Kerim'leri ayaklarıyla toparlamış, bunun haberini alan köylüler, cami etrafında toplanmaya başladığında ise köyü terketmişti. Ertesi gün ise kalabalık bir jandarma müfrezesini bindirerek tekrar köye gelmiş, köyde gözüne ilişen köylüleri toplayarak araçlara bindirmiş ve Tokat merkezine götürmüştü. Tokat'a getirilen vatandaşlar, istenilen şekilde sorgulanmış, sorgu evrakları ile mahkemeye sevk edilmiş, bir köy toplu olarak yargılanmaya başlanmıştı...[27]

Tokat'ın merkeze bağlı Büyükyıldız köyü, cumhuriyet döneminin zulmüne uğrayan köylerden sadece birisi oluyordu.

Herhangi bir ihbar mektubu ile gelişen olaylara bakınız.

Hiç bir suç unsuruna rastlanmadığı halde, sadece Başçavuşun keyfi uygulamalarıyla İslam'a hakaret edil-

(27) *Yeni İstiklal Gazetesi,* Sayı: Sh. 7, 1.6.1966

miş, İslam'ın baş kitabı ayaklar altına alınmıştı. Suç unsuru olan şeyler arapça dini kitaplar ve Kur'an-ı Kerim'lerdi...

Zulüm döneminin en belirgin özelliklerindne birisi, ihbarcılıktı.

Dine karşı olan ve dini gelişmelerden hoşlanmayan herkes bu dönemin tabi mühbirleriydi. Herhangi bir çalışma için bir dilekçe yazsalar, devletin tüm güvenlik güçleri bu dilekçelerin isnat ettiği olay mahalline gidiyor, suçsuz ve günahsız insanlar sorgulamalara alınıyordu.

Yine aynı yıllarda Ankara Hukuk Fakültesi öğrenci yurdunda benzer olay yaşanıyordu. Yurt müdürü ve bir yardımcı yurt mescidini basmış, sarhoş oldukları halde ayakkabılarıyla mescide girmişler, mescidin kitaplığındaki tüm İslami eserlere el koymuşlardı. Bununla da kalmamışlar, yurdun mescidinde ibadet etmekte olan Müslüman öğrencilerin dini hislerini rencide edici konuşmalara yapmışlardı.(28)

Ne Tokat'ın Büyük Yıldız Köyü Kur'an Kursu baskını, ne de Ankara Hukuk Fakültesi mescidinin basılışı, ne ilk baskınlardı, ne de son baskınlar olacaktı. Yurdun her bir yanında benzer olaylara rastlamak mümkün oluyordu. Bu ülkeyi, babalarından miras kalma bir vatan olarak gören dini aşağılamaya ilericilik kabul eden bu et kafalı zihniyet, geçmişte yaptıklarının hesabını elbette bir gün verecek ve hesaba çekileceklerdi. En azından gıyaplarında yargılanacaklar, yaptıklarından ötürü utanç duymaları sağlanacaktı. Tarih yargılanmadığı, suçlular geç de olsa cezalara çarptırılmadıkları sürece, zulüm ve haksızlıklar sürüp giderdi çünkü.

---

(28) *Yeni İstiklal Gazetesi*, Sayı: 255, Sh.1,29.6.1966

Bugün yaptıklarından ötürü yargılanıyor. Hitler'e yardım ettiği ileri sürülen subaylar, aradan 50 yıl geçmesine rağmen ortaya çıkarılıp cezalandırılıyorlar. Elbette Türkiye'nin o kara sayfalarının sahipleri de yargı önüne çıkacaklardır. Bu mutlaka yapılmalıdır. Yapılmalı ki, sonradan gelen nesiller içinde, benzer uygulamaları yapmaya niyetlenenler için bu yargılar caydırıcı özellik taşıyabilsin...

CHP TEK PARTİ DÖNEMİNDE SATILAN CAMİLERİMİZ

Tek parti döneminin en büyük talanlarından birisi de kuşkusuz ki, vakıflara ait arazilerin, çarşıların, bedestenlerin, cami, hamam ve diğer gayrı menkullerin satılması idi. Devlete gelir elde etmek ve dini kurumları nisbeten ortadan kaldırmaya yönelik bu soygunların olduğu biliniyor.

İstanbul Kapalı Çarşı'nın vakıf olduğu halde cumhuriyetin ilk yıllarında satıldığı biliniyor. Burayı satın alanların önemli kısmının Türkiye'deki gayri müslimler olduğu da...

Halbuki vakıf mallarının satılmasının hem hukuka, hem de İslam'a göre kesin olarak aykırılığı vardır. Buna rağmen tek parti cuntası, Türkiye'deki vakıf mallarının önemli denilebilecek bir kısmını satmıştır.

CHP tek parti döneminde satılan camilerden bazılarının isimlerini aşağıya alıyoruz. Bu isimler binde bir oranında, sadece bazı örneklerdir.

Özellikle İsmet İnönü'nün başkanlığı döneminde çıkarılan bir kanunla camiler satılmış, kiraya verilmiş, depo, imalathane, hatta ahır olarak kullanılmıştı. Bu satılan camilerden birisi de İstanbul'da Cağaloğlun'daki Servili Mescidi idi. Bu mescid önce 16 bin liraya Ahmet Halid 120 bin liraya satın almıştı. Remzi kitabevi'nin ne tür

eserler bastığını söylemeye gerek bile yoktur. Bir zamanlar Allah'a ibadet edilen bu yerde, bir zaman sonra dine hakaretler yağdıran eserler basan bir yayınevi bina dikmişti.[29]

"İçinde Allah'ın adının anıldığı mescidleri harap edenlerden daha zalim kim olabilir?" di.

Elbette tek parti döneminin kahramanları...

CHP'nin tek parti döneminde yıkılan, satılan veya amaç dışı kullanılan camilerimiz şunlardı:

Kayseri'den örnekler:

1. Müftü camii. Ana tamir askerlerine kışla olmuş, sonra un ve zahire ambarı haline getirilmiştir.

2. Gülük Camii. Silah deposu haline getirilmiştir.

3. İki kapılı camii. Mısır ve arpa deposu olmuştur.

4. Hacı Kılıç Camii. DP dönemine kadar ecza deposu halinde kullanılmıştır.

5. Lale camii. Askeri eşya deposu haline getirilmiştir.

6. Peynirli camii. Vakıflar tarafından Ali isminde bir şahsa satılmıştır. 1955-1956 yıllarından geri alınarak tekrar cami haline getirilmiştir.

7. Kümbet önü camii. Yıkılmış ve arsa olarak durmaya devam etmiştir. Daha sonraları, tekrar cami haline getirilmiş olabilir.

8. At pazarı camii. Tamamen yıkılmış, arsa olarak satılmıştır.

9. Kayseri'de yine aynı sonuca uğrayan 20 kadar cami bulunmaktadır.

Diyarbakır'dan örnekler:

1. Ayna minare camii. Satılmıştır.

(29) *Yeni İstiklal Gazetesi*, Sayı: 255, Sh. 1, 29.6.1966.

2. Çakal camii. Satılmıştır.

3. Hançer güzel mescidi. Satılmıştır.

4. Kamışlı ziyareti mescidi. Satılmışıtır.

5. Paşa camii. Mardin kapı semtindedir ve satılmıştır.

6. Aziziye camii. Satılmıştır.

7. Tacettin camii. Satılmıştır.

8. Yiğit Ahmet mescidi. Satılmıştır.

9. Kozlu mescidi. Satılmıştır.

10. Hanzade mescidi. Satılmıştır.

11. Göl camii. Satılmıştır.

12. Ablak Camii. Satılmıştır.

13. Kaşık budak mescidi. Satılmıştır.

14. Hacı Osman mescidi. Satılmıştır.

15. Behram Paşa camii semtindeki mescid. Konut haline getirilmiştir.

16. Hasırlı mescidi. Satılmıştır.

17. Selükiye mescidi. Satılmıştır.

18. Çerkez zade mescidi. Buğday pazarı semtindedir ve satılmıştır.

19. Sin camii. Satılmıştır.

Diyarbakır'da da 1967 yılında satılan ya da amaç dışı hale getirilenlerden tesbit edilebilen cami ve mescidlerdir bunlar. Bu sayının daha fazla olduğu sanılmaktadır. Üzerinde uzunca bir araştırma yapıldğı takdirde Diyarbakır'daki satılan, yıkılan ya da amaç dışı hale getirilen cami ve mescidlerin sayısının daha da fazla olacağı tahmin edilmektedir.

Aydın'dan örnekler:

1. Bey camii. İstaşyon civarındadır. Yedi medrese odası ve vakfa ait beş dükkanı vardı. Medrese ve dükkanlar 1940 yılında yıktırılmıştır. Cami ise dokuz yıl boyunca askeriye emrine verilmiştir. 1952 yılında DP döneminde tekrar tamir ettirilip cami haline getirilmiştir.

2. Paşa cami. Onbir yıl askeriye emrine tahsis edilmiştir. ve depo olarak kullanılmıştır. 1952 yılında tamir ettirilerek tekrar ibadete açılmıştır.

3. Karacaahmet mahallesinde üç medrese ve iki mescid yıktırılmıştır. Mescidlerden birinin vaizi olan Ali Paşa, yıkım günü, yıkıma müdahale ettiği için karakola götürülerek dövülmüştür.

4. Cuma mahallesindeki dört medrese ve bir mescid yıktırılmıştır.

5. Kurtuluş mahallesinde iki medrese ve üç mescid yıktırılmıştır.

6. Veyis Paşa mahallesinde iki medrese ve üç mescid yıktırılımıştır.

7. Pınarbaşı mahallesinde bir medrese ve üç mescid yıktırılmıştır.(30)

Dikkat edilirse Aydın'da yıktırılan camilerin bir kısmı DP döneminde tamir ettirilerek yeniden ibadete açılmıştır. DP Genel Başkanı Adnan Menderes iktidara geldikten sonra ilk iş olarak kendi memleketinde yıktırılan camileri onarıp ibadete açmak olmuştur. Ama ya diğer şehirlerdekiler ?..

Yukarıda sadece üç ilimizde yıkılan, satılan, amaç dışı kullanılan cami ve mescidlerini sayısı tesbit edilemeyenlerle birlikte 100'e yaklaşıyor. Demek ki, tüm ülkedeki yıkılan satılan ve amaç dışı kullanılan camileri tes-

---

(30) *Yeni İstiklal Gazetesi*, Sayı: 286, SH. 4, 1.3.1967.

bit etme imkanımız olsa, ortaya binlerle ifade edilen rakamlar çıkacaktır.

CHP'nn tek parti dönemi zulümlerini anlayabilmek için sadece cami olayı bile yeter.

* * *

CHP döneminin uygulamalarından bazılarının abartıldığı sanılabilir. Bugün bile hala CHP'nin Türkiye'de abartıldığı kadar din düşmanlığı yapmadığını sananlar bulunuyor.

Bakınız, şimdi size tarihi bir vesikayı sunmak istiyorum:

CHP'nin 10 Mayıs 1946 yılında yaptığı olağanüstü kurultayında kurultaya sunulan gurup raporu:

CHP Müstakil Grubu Başkan Vekilliğine,

Diyanet İşleri Reisliğine ait mütalalar üç kısımda toplanabilir.

1. Dünya işlerini din işlerinden tamamiyle ayırmış olan bir rejimde Diyanet İşleri Reisliği gibi bir teşkilatın yer almaması,

2. Kur'an ve din tatbikatının öz Türkçe olarak tanzim ve tertibi,

3. İbadet yerleri Türkün geleneğine uygun bir tarza konularak halkevlerinin ibadet yeri, ibadet yerinin de halkevlerine benzer bir şekle ifrağı (getirilmesi),

4. Ruhbanlığın icabatı olan her şeyin silinmesi ve ez cümle sarık, cübbe ve din tatbikatında kullanılan her nevi kıyafetin ilgası,

5. İbadet usul ve zamanlarının tesbiti,

6. Diyanet İşleri Reisliği yerine, dil kurumuna benzer bir teşkilat ikame ederek, din teşkilatının devlet bünyesinden çıkarılarak millete mal edilmesi mütalaasında

bulunulmuştur.[31]

Cumhuriyet halk Partisi Gurubuna göre Türkiye'de Kur'an Türkçeleştirilmeli, ibadet yerleri milli özelliklere uydurulmalı, camiler yerine halkevleri ibadethaneler olarak kullanılmalı, din adamlarının kıyafetleri değiştirilmeli, ibadetlerin zamanı ve usulü de devlet tarafından tesbit edilmeliydi.

Bu mantığın sahipleri şu anda yaşıyor alsalar, onlara bunları sormak lazımdı. Namaz vakitlerini keyiflerine göre düzenleyen, camileri lağvederek halkevlerinde ibadet eden Müslümanları meydana getirmelerinin izahatlarını kendilerinden almak gerekirdi.

Bu nasıl bir mantıkdı, bu nasıl bir anlayıştı?

Yukarıdaki belge, CHP zihniyetinin, Türkiye'deki kemalistlerin ve devrimci yobazların ortaya yeni tür din türetmek niyetinde olduklarının güzel bir kanıtıydı.

Siz, hem din ile ilgili her şeyi ortadan kaldıracaksınız, hem de kendi kafanıza göre yeni bir din ortaya çıkaracaksınız.

Bunun bir benzerine ne bir coğrafya şahit olmuştur, ne de bir tarih kaydetmiştir...

Türkiye, bugünlere işte böyle çağdışı modern yobazların dayatmalarıyla gelmişti.

Türkiye'de köprülerin altından nice sular geçtikten sonra bugünlere gelinmişti.

İbret alınır diye belgeleri ve yaşanan olayları dile getirmeye çalıştık.

Bizden sonraki nesillere bu belgeler ulaşsın diye...

Hangi aşamalardan geçilerek bugünlere gelindiği bilinsin diye.

Bu dini, bu topraklardan silmek için uzunca bir süre çaba gösteren devrimci yobazların gerçek kimlikleri daha iyi tanınsın diye...

---

(31) *Resmi Gazete,* No: 33, Din İşleri Reisliği 17.4.1945, SH. 225, T.B.M.M. Basımevi, Ankara, 1946.

LAİKLİK İLKESİ SANIK SADALYESİNDE

Bu bölümde, laiklik ilkesinin yargılanmasıyla ilgili bir belge sunacağım. Bu belge, Türkiye'de laikliğin ne anlamlara geldiğini çok güzel biçimde açıklıyor. Laiklikten ne anlaşıldığı, Türkiye'de bu ilkenin ne anlamlara geldiği, bu belge ile daha iyi anlaşılmış olacak.

Laiklik ilkesinin Türkiye'de nasıl yargılandığı merak edilebilir. Ama olmuş işte. Hem de bundan tam 45 yıl önce. 1948 yılında, Diyarbakır'da.Yanlış okumadınız 1948 yılında Türkiye'de laiklik ilkesi devletin resmi yargı organlarınca sanık sandalyesine oturtulmuş.

Muzaffer Faik Amaç adlı bir öğretmen, öğrencilerine din düşmanlığı yaptığı için veliler tarafından şikayet edilmiş ve bunun üzerine adı geçen öğretmen mahkemeye verilmiş. Suçu ise, derslerinde Allah'ı inkar etmek, İslamı hakir görücü konuşmalar yapmak ve İslam dininin değrleriyle alay etmek...

Muzaffer Faik Amaç, çıkarıldığı mahkemede çok enteresan bir savunma yapmış. Savunmasında, Türkiye'deki laikliğin ne anlamlara geldiğini de pek güzel açıklamış.

İlgiyle okuyacağınızı umduğum bu uzun alıntı, Türkiye'de laikliğin ne anlama geldiğini açıklaması açısından oldukça ilginç.

"Sayın yargıç,

Öğrencilerin dini duygularına dokunur sözler söyleyerek görevini kötüye kullanmaktan sanık bulunuyorum.'

Sayın yargıç,

Türkiye Cumhuriyeti laik bir devlettir. Bunun için Meclis'te Kur'an'a aykırı kanunlar yapılır, mahkemelerinde Allah'ın buyruğuna aykırı yargılar verilr. Böyle bir devlette, din kurullarına bağlılıklarını ne savcılar ileri sürülebilir, ne de yargıçlar. Öğretmen için de durum böyledir. Bilimsel görüşü aşılamak ve Atatürk devrimlerine bağlı yurttaşlar yetiştirmekle görevli bulunan öğretmenler, bu kutsal görevlerini yerine getirirlerken ondört asır önce konmuş olan din inançlarını hesaba katmazlar. Bunun tersini arzulayanlar, yirminci yüzyılda ortaçağ kafası taşıyan fosillerdir.

Sayın Yargıç,

Diyarbakır İl İdare Kurulu'nun 3 Ağustos 1948 gün ve 164 sayılı kararına göre:

Kitap dışı ödev vermek, öğrencilerin din duygularına dokunur sözler söylemek suretiyle görevini kötüye kullanmaktan sanık bulunuyorum.

1947/1948 ders yılında Diyarbakır Lisesi son sınıf öğrencilerine sosyoloji dersinde bir yazılı ödev verdim. Bu ödevde, hukukta laiklik ilkesini savunan şu parçayı öğrencilerin yazılı olarak açıklamalarını istedim:

"...hayat, her gün, hatta her en esaslı değişikliklere uğrar. Bunun değişikliklerini, yürüyüşünü hiç bir zaman bir nokta etrafında tesbit etmek ve durdurmak mümkün değildir. Kanunları dine dayanan devletler kısa bir zaman sonra memleketin ve milletin isteklerini dindirmez

olurlar. Çünkü dinler, değişmez yargılar ifade ederler. Hayat yürür, ihtiyaçlar hızla değişen kanunları durmaksızın ilerleyen hayatın huzurunda biçiminden ve ölü kelimelerden fazla bir değer, bir anlam ifade etmezler. Değişmemek, dinler için zorunluluktur. Bunun için dinlerin yalnız bir vicdan işi olarak kalması bugünkü uygarlığın esaslarından ve eski uygarlıklarla yeni uygarlığın en önemli ayırıcı niteliklerinden birisidir. Esaslarını dinlerden alan kanunlar, uygulanmakta oldukları toplulukları nazil oldukları ilkel devirlere bağlarlar ve ilirlemelere engel olan belli başlı etkenler arasında bulunurlar."

Öğrencilerin açıklamalarını istediğim bu yazı parçası, 1926 yılında Adalet Bakanı bulunan Mahmut Esat Bozkurt'undur.

Şer'i hükümlerin bırakılması, onun yerine laik Medeniyet Kanununun kabul edilmesi gerektiği tezini savunan bu satırlar, Türk medeni kanununun gerekçesinden alınmıştır. Büyük Millet Meclisi, Medeni Kanunu bundan yirmiüç yıl önce oy birliğiyle kabul etmekle bu satırlardaki fikirler de Büyük Millet Meclisi tarafından oybirliğiyle benimsenmiş demektir.

Verdiğim bu yazılı ödev ve öğrencilerin cevapları, hazırlık soruşturması evrakı arasında vardır. 51,52,57 sayılı belgelere bırakılabilir. Bu belgelerin incelenmesinden anlaşılacağı gibi, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, Mahmut Esat Bozkurt'un fikirlerini açıklayacak yerde laiklik ilkesini kötülemekte idi. Bunlar, ödev kağıtlarında şer'i yargılar yerine laik Medeni Kanunun ve laik Ceza Kanununun kabul edilmelerini hoşgörmediklerini belirtmekteydiler. Ödev kağıtlarının çoğunda şu cümlelere rastlanmaktaydı:

"Kadın, erkeğin yarısı kadar miras alsaydı; öldürülen

öldürülse ve hırsızlık yapanın eli kesilseydi daha iyi olmaz mıydı?"

Son sınıf fen bölümü öğrencilerinden biri, resim yaptırmanın günah olduğunu ileri sürenleri haklı çıkarmaya bile kalkışmış ve şöyle demiştir:

"Allah, bir canlının resmini yapmak günahtır demiştir. Bu doğrudur. Hükümetin bir parasını taklit eden ağır cezalara çarptırılır. İşte yaratma da Allah'ın bir özelliğidir. Bunun için resim yapmak büyük bir itaatsizliktir."

Bu satırlar, Diyarbakır Lisesi son sınıf fen bölümü öğrencilerinden Abdülhak Edebalı'nın ödev kağıdında yazılıdır. Bu ödev kağıdı hazırlık soruşturması evrakı arasında 52 sayılı belgedir.

Tabii, bu gibi öğrencilerin ödevlerine ancak pek zayıf not verilebilirdi. Ben de öyle yaptım. Ne var ki, laiklik ilkesini kötüleyen öğrenciler, bu ödevi, Diyarbakır Müftüsü Halil'in etkisiyle bu şekilde yaptıklarını söylediler. Müftünün etki altında bulundurulduğu bu öğrencilerin ödevlerine pek zayıf not verişimi Müftü'yü bana düşman kılmıştı. Çünkü bu öğrencilere verdiğim pek zayıf notlar dolayısıyla Müftü'ye verilmiş oluyordu.

İşte öğrencilerime Atatürk devriminin ilkelerini aşılamaya çalıştığım, geri fikirlere müstehak oldukları notu verdiğim için Diyarbakır Müftüsü Halil ve onun etkisi altında bulunan gerici bir kaç kişi beni Bakanlığa şikayet etmişlerdir. Yazık ki, Lise Müdürü Ahmet Özbey de bu gerici kişileri desteklemekten çekinmemiştir.

Öğrencilere verdiğim bu ödevden beni Bakanlığa şikayet eden Şemsi Mutlu, Fikret Özdemir, Rıfat Erdinç, Abdurrahim Kürüm, Yaşar Dodanlı ve Süleyman Göksu adlarındaki tüccarlar, huzurunuzda kamu tanığı olarak verdikleri ifadede, beni suçlamak isterlerken gerçekte

beni değil, Mahmut Esat Bozkurt'u ve laiklik ilkesini suçlamış oluyorlardı.

Bunlardan Süleyman Göksu, Mahmut Esat Bozkurt'un cümlelerinin din duygularına dokunduğunu, bu yüzden bu cümlelerin öğrencilere yazdırılmasını doğru bulmadığını, huzurunuzda açıkca söylemekten çekinmedi.

İnkılap kürsüsünde yıllarca Atatürk Devrimi üzerinde dersler vermiş bulunan eski Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un bu satırlarında bir suç unsuru bulunabileceğini sananlara, laiklik ilkesinin alfabesi niteliğinde bulunan bu fikirleri hoş görmeyenlere, devrim Türkiye'sinin laik okullarındaki öğretime din kavgasıyla karışmaya kalkışanlara hatırlatmak isterim ki:

Türkiye Cumhuriyeti laiktir ve Türk Ceze Kanunu'nun 163. maddesi laiklik aleyhindeki propagandaları ağır hapis cezasını gerektirir bir suç saymaktadır.

Gerek hazırlık soruşturmasını yapan Bakanlık Müfettişi Mesut Erginsav'ın fezlekesinde, gerek savcılığın esas hakkındaki mütalaasında görevimi kötüye kullandığıma kanıt olarak gösterilen bir nokta da şudur:

Din ve laiklik konusunu anlatırken kitap dışına çıkarak ayrıntılara sapmışım. Bir felsefe öğretmeninin arada sırada kitabın satırlarından ayrılarak kimi kısımların iyi anlaşılması için biraz genişce açıklamalarda bulunması, öğrencileri düşünmeye alıştırması, görevin kötüye kullanılması değil, görevin yerine getirilmesidir. Çünkü lise proğramında, lisede filozofi adı altında toplanan derslerin amaçları başlıklı bir kısım vardır. On sayfalık bir yer tutan bu kısımda felsefe öğretmenlerinin dikkate alacakları noktalar elli maddede anlatılmaktadır. Eğer felsefe öğretmenlerinin görevleri ders kitaplarının satırla-

rını öğrencilere ezberletmekten başka bir şey olmasaydı, proğramda felsefe derslerinin amaçlarının böyle uzun uzun anlatılması gerekli görülmez, bu elli maddede yerine göre proğramatik bir madde konurdu ve bu madde de şöyle olurdu: Öğretmenler ders kitaplarının satırlarını öğrencilere ezberletmekle yükümlüdürler. Lise proğramında böyle bir madde yoktur, tersine, bunun karşıtını anlatan yargılar vardır. Lise proğramının filozofiye ilişkin bölümünü açarsak, ilk cümlesinin şunlar olduğunu görürüz.

Filozofi adı altında toplanan derslerin belli başlı amaçlarını aşağıya yazıyoruz. Öğretmenlerimiz ders verirken bu amaçları hiç unutmamalıdır. Bilmelidir ki, okudukları derslerin değeri, verecekleri parça halindeki bilgilerden çok, gençlerin kafalarına biçim vermekle ve onları memlekete ve insanlığa yarar bir hale getirmekle ölçülebilir.

Görülüyor ki, proğramda açık olarak belirtilen yargı şudur:

Felsefe derslerinin değeri, gençlere verilecek parça halindeki bilgilerle ölçülemez. Bu esastan hareket edilince, incelenmesi gereken nokta şu olur:

Benim, öğrencilerin kafalarına vermeye çalıştığım biçim, felsefe proğramında yazılı olan esaslara uygun mudur, değil midir?

Dinlenen elliden fazla kamu tanığının tanıklığına göre ben öğrencilere bilimsel görüşü aşılamaya çalışmışım. Doğrudur, lise proğramının onbeşinci sayfasındaki birinci ve ikinci maddeler de bunu buyuruyor. Bu maddeler şöyledir:

Madde 1/ Bu ders, bilim zihniyetinin koşulları üzerinde öğrenciye sağlam, sarsılmaz kanıtlar vermelidir.

Madde 2/ Öğretmen, bu derste pozitif bilimin önem ve değerini öğrenci gözünde aydınlatmalıdır.

Gene kamu tanıklarından kimilerinin söylediklerine göre, ben derslerimde olayları tabiat üstü kuvvetlerle açıklamanın yanlış olduğunu anlatmıştım. Bunu dinleyenlerden beşinci sınıf A bölümü öğrencisi Bayram Aybakan, hazırlık soruşturmasında müfettişe şöyle ifade vermiştir.

"Öğretmen derste örnekler verirken, bizim inançlarımıza aykırı kaçar. Bize göre, Hacerü'l Esvet havada hiç bir desteğe ihtiyaç göstermeden durur. Öğretmen bu hususu anlatırken hemen bu taşı örnek gösterdi. Başka örnekler verebilirdi. Öğretmen anlatıyor:

İnsanlar, us ilkelerine göre, bir şeyin ya doğru olduğuna, ya da yanlış olduğuna inanacaklardır. Yani bir şey hem var, hem yok, hem doğru, hem de yanlış olamaz. Mesela tahta hem var, hem yok olamaz. Tahta ya vardır, ya da yoktur dedi.

Bu örnek hepimiz tarafından iyi karşılandı.

Örnek İki: Bütün cisimler fizik kanununa göre düşerler. Kimi cisimler düşmez diyemeyiz. Hacarül Esved'in düşmediğini söylemek us ilkelerine aykırıdır. "

Sayın yargıç,

Şunu belirtmek isterim ki, bu tanık, okulda iftihar listesine geçmiş bir öğrenciydi. Yani okulun seçme öğrencilerindendi. Ve bugün Diyarbakır lisesinin pek iyi derece ile fen bölümünden mezun ettiği öğrencilerinden birisidir.

Bir felsefe öğretmeni, listesindeki en seçme öğrencilerinin bile Hacerül Esved'in havada desteksiz durduğuna inandıklarını sezmiş, onların bu yanlış düşünüşlerini

düzeltmek için örneklerini daha çok bu alandan almış olmakla cezaya mı yoksa takdire mi layıktır?

Ben olayların tabiat üstü kuvvetlerle açıklanmasının yanlışlığını anlatırken, kimi öğrencilerin din inançları sarsılmışsa, bu bilim ile din arasındaki karışıklığın zorunlu bir sonucudur.

Lise proğramının 17. sayfasının ikinci maddesinde şöyle deniyor:

"Öğretmen, bu derste olaylar tabiatüstü kuvvetlerle açıklamanın bilim zihniyetine uygun olmadığını öğrenciye anlatacaktır. "

Lise proğramındaki bu buyruğa uyarak tabiat olaylarını yine taibat içindeki olaylarla açıklamak gerektiğini öğrencilerine anlatan bu öğretmen, görevini kötüye kullanmış ve iftira makamının sandığı gibi öğrencilerin vicdan hürriyetine aykırı davranmış sayılabilir mi?

Sayın Yargıç,

Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin liselerine, felsefe derslerinde söylenen sözler arasında öğrencilerin din duygularına dokunur nitelikte olanlar varsa, bu sözlerden ötürü felsefe öğretmenin görevi kötüye kullanmak sonucu işlemiş olduğu sayılmayacağını belirtmek için, her şeyden önce, laik bir devletin din karşısındaki durumunu incelemek gerekir.

Teokratik bir devlette, kanunların dine dayanması gerektiği halde,; laik bir devlette kanun yapılırken, bunların din kurallarına uygun olup olmadığı hiç düşünülemez.

1928 yılına kadar anayasamızın ikinci maddesinde; "Türkiye devletinin dini, din-i İslam'dır" diye bir cümle vardı. Yirmialtınca maddesinde de Büyük Millet Meclisi,

Şer'i hükümlerin yerine getirilmesi...gibi görevleri kendi ifa eder, deniyordu. Bunun için, anayasamız, 1928 yılına kadar teokratikti.

Atatürk, anayasamızdaki bu cümlelerin birer zevaid, fazlalık olduğunu söylemiş ve büyük nutkunda şöyle demiştir:

"Millet, bu zevaidi uygun zamanda kaldırmalıdır."

Atatürk'ün bu uyarmasından sonradır ki, Malatya Milletvekili İsmet Paşa ve 120 arkadaşı anayasanın ikinci, onalatıncı, yirmialtıncı ve otuzsekizinci maddelerinin değiştirilmesi için kanun tasarısını hazırlayıp Millet Meclisi'ne sunmuşlardır. Bu tasarı, oya katılan 264 üyenin oybirliğiyle kabul edilmekle, anayasamızdan bu fazlalıklar kaldırılmış, ayrıca, 16 ve 38. maddelerdeki, Cumhurbaşkanının ve Milletvekillerinin andlarının, vallahi yerine, namusum üzerine söz veriyorum, biçimini almıştır. İşte, 9 Nisan 1928 tarihli ve 1222 sayılı olan bu kanunla laiklik, Türkiye'de 1928 yılında resmen kabul edilmiş oldu.

Yeni anayasamıza göre, Türkiye devletinin bir dini yoktur. Türkiye Büyük Millet Meclisi, şer'i hükümlerle bağlı değildir. Çağın ihtiyaçları gerektirdikçe, Meclis, Kur'an'daki buyruklara büsbütün aykırı kanunlar koymakta özgürdür. Nitekim laik Türkiye Cumhuriyeti'nde Kur'an hükümlerine aykırı kanunlar yapılmıştır, yapılmaktadır ve yapılacaktır.

Söz gelişi, Kur'an'da Bakara suresinin 276. ayetinde Allah, faizi haram kılmıştır. Oysa, 2279 sayılı kanun faizden para kazanmak işini düzenlemektir. Bakara suresinin 282. ayetinde iki kadının tanıklığı ancak bir erkeğin tanıklığı yerine geçeceği kaydedildiği halde; kanunlarımız, tanıklıkta da kadın ile erkek arasında hiç bir ayırım

gözetmemiştir. Nisa suresinin 10. ayetinde Allah, erkek çocuklarının, kızların aldığının iki katı miras almalarını buyurduğu halde; medeni kanunumuz, erkek ile kız çocuklarının mirastaki paylarını eşit kılmıştır. Nisa suresinin 33. ayeti, itaatsizlik eden kadınları dövmek hakkını kocalara verdiği halde; ceza kanunumuz, kocanın karısını dövmesini suç saymaktadır. Maide suresinin 38. ayetinde, Allah, hırsızlık edenin elini kesin diye buyurmuştur; oysa ceza kanunumuz, bu buyruğa aykırı olarak, hırsızın sadece hapsedilmesi yargısını koymuştur. Bakara suresinin kısas'ı emreden 179. ayetinde, laik Türkiye Cumhuriyeti kanunlarıyla hükümsüz bırakılmıştır. Nur suresinin 2. ayetinde Allah, zina eden kadın ve erkekten her birine yüzer değnek vurun diye buyurmuştur. Ama kanunlarımıza göre, zina eden kadının veya kocanın cezası değnek değil, hapistir.

İstenirse daha da çoğaltılabilecek olan bu türlü örneklerden açıkça anlaşılmaktadır ki, kanunlarımızın bir çoğunda, Kur'an'ın buyruklarına aykırı yargılar vardır. Çünkü milletin biricik ve gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisi, Kur'an'ın buyruklarıyla bağlı değildir. Bundan, zorunlu olarak çıkan sonuç şudur: Kanunları yürütmekle görevli olan hükümet de din karşısında tam bir bağımsızlığa sahip bulunmaktadır.

Memurlar, kanunların kendilerine yükledikleri gö revleri yapabilmek için dini inançların dışında kalmak zorundadırlar. Söz gelişi, Kur'an'daki buyruklara aykırı laik kanunların uygulanmasını isteyip de kısas ayetinin uygulanmamasını isteyen bir cumhuriyet savcısı, din inançlarının dışına çıkmış sayılmaz mı? Savcı, bir yandan Kur'an'ın buyruklarının bırakılıp ona aykırı olan laik kanunların uygulanmalarını isterken; öte yandan da Kur'an'ın hiç bir ayetinin hiç eskiyemeyeceğini, bu ayet-

lerin bugün için de yürürlükte olduğunu, yarın için de yürürlükte kalacağını söylerse, bu savcının içtenliğine inanılır mı? Kur'an buyruklarının hiç bir zaman eskimeyeceğine inanan bir kimse, o buyruklar yerine başkalarının konmasını isteyebilir mi? Duruşmalarda şer'i hükümler yerine, laik kanunların uygulanmasını isteyen bir cumhuriyet savcısı, bu isteğiyle kullar eliyle yapılmış olan kanunların Allah kelamı olan ayetlere üstünlüğü dolayı bir şekilde ileri sürmüş ve din duygularını incitmiş sayılmaz mı? Suçluların, Kur'an'ın yargılarına göre değil, laik ceza kanununa göre cezalandırılmalarına karar veren laik Türk yargıcı da yargıçlık görevini yerine getirirken din inançlarına uygun hareket ettiğini ileri sürebilir mi? Din karşısındaki bu bağımsızlık, eğitim kurumları için de zorunludur. İlk, orta, lise ya da yüksek okullarda ders okutanlar, din inançlarının dışına çıkmadıkça görevlerini yerine getirmiş sayılamazlar. Bu konuda, Milli Eğitim Bakanlığı'nın kabul ettiği proğramlarda da açık yargılar vardır. Örneğin, 1936 yılından 1949 yılı başına kadar yürürlükte bulunan ilk okul proğramı, öğretmene şu öğüdü vermiştir:

"Her öğretmen, derslerinde, bireyin ve devletin şu ya da bu dinsel inancın etkisi altında değil, bilimin ve deneyin gösterdiği doğru yolda ilerlemekten başka çare bulunmadığını, çocukların kavrayamayacağı bir dille anlatılacaktır.

Görülüyor ki, proğrama göre öğretmen, bireylerin şu ya da bu dinin etkisi altında değil, bilimin ve deneyin gösterdiği doğru yolda ilerlemekten başka çıkar yol bulunmadığını öğrenciye anlatacaktır. Öğretmen bunu yaparken, öğrencinin din duygusunu zorunlu olarak kötülemiş olmaz mı?

1945 yılında basılıp şimdi de ilk okullarda okutul-

makta olan beşinci sınıf okuma kitabının 45. sayfasındaki şu cümleler pozitif bilim görüşünü ne güzel belirtmektedir:

"Anadolu, tabiatının az verdiğini teknikle tamamlayacaktır. Teknik, nehirleri çeviren, yeraltı sularından göller kuran, dağlar arasında deniz biriktiren, çölü ormanlaştıran yaratıcı teknik! Bulutları da birgün, yalnız onun gücüyle kuşlar gibi avlayıp koyunlar gibi sağacağız.

Tarihin bile yollarını çeviren kurak, 20. yüzyıl insanlığının tekniğiyle yenilebilir. Hacı, hoca yakarışıyla buluta yalvarmak ya da havaya üflemekle değil."

Bugün ilk okullarda okutulmakta olan bu yazı parçasının şu cümleleri, üzerinde önemle durulmaya değer niteliktedir: kurak, 20. yüzyıl insanlığının tekniğiyle yenilebilir; hacı, hoca yakarışı, buluta yalvarmak, havaya üflemekle değil. Öğrenci ilk okulda okuduğu bu cümlenin anlamını kavrayacak biçimde yetişmişse, lisede felsefe öğretmeni, olayların tabiat üstü kuvvetlerle açıklanmasının bilimi görüşüne aykırı düştüğünü açıklarken hiç bir güçlüğe uğramayacak; ve bu sözlerle, öğretmenin suç işlediğini sanan bulunmayacaktır. Yazık ki, ben, kamu tanıklarından bir çoklarının da söyledikleri gibi lisenin son sınıfında derse, hiç bir taşın desteksiz durmadığını ve duramayacağını anlatmak zorunda kalmış ve bu yüzden karşınıza sanık olarak çıkarılmış bulunuyorum.

İlkokul beşinci sınıf tarih kitabının 203. sayfasında şu cümleler vardır:

"Eskiden din ile dünya işleri birbirinden ayrı tutulmazdı. Cumhuriyetin en büyük iyiliklerinden biri din ile dünya işlerini biribirinden ayırmış olmasıdır."

Laik Türk okullarında laiklik ilkesinin pek tabii biri sonucu olarak öğrencilere aşılanan bu fikir gerçek bir

Müslümanın din duygalarını incitecektir. Çünkü İslam dini, hem dünyaya, hem ahirete ilişkin buyrukları kapsamaktadır. Oysa ilk okul tarih kitabından aldığımız bu cümlede, dinin dünya hayatına karışmaması gerektiği anlatılmaktadır. Bu cümle ile, Kur'an'ın dünyaya ilişkin buyruklarının bugün artık eskimiş olduğu, uygulanmasının yararlı değil, zararlı olacağı fikri aşılanmış olmuyor mu? Bu fikir bir Müslümanın din duygularını incitmez mi? Tarih kitabının bu cümlesi Kur'an'daki şu ayetlere aykırı değil midir?

"Yoksa kitabın bir kısmına inanıp, bir kısmına inanmıyor musunuz? Artık bunları işleyenlerin dünya diriliğinde cezası rüsvaylık, kıyamet gününde de azapların en ağırına uğratılmaktır."

"Her kim Allah'ın inzal ettiği ile hükmetmezse, onlar kafirlerdir."

Görülüyor ki, biri Müslüman, Kur'an'ı bir bütün olarak almak, onun her buyruğunu kabul etmek zorundadır. Hükümler zamanla değişir anlamına gelen, zaman ile ahkam tagayyur eder, kuralı, Kur'an'da açıkca yazılı olan buyruklar hiç bir zaman değiştirilemez. Kur'an buyruklarının değiştirilemeyeceğini, eskiler, mevridi nasta içtihade mesag yoktur, kuralı ile anlatmışlardır. Kur'an'ın ahirete ilişkin buyruklarını alıp, dünyaya ilişkin buyruklarını hiçe saymak, yani din ile dünya işlerini ayrı tutmak, İslam dininin temel inançlarına aykırıdır. Oysa ilk okul tarih kitabı din ile dünya işlerini ayrı tutmamış olmasını bir gerilik, bunun ayrılmasını da ilerlemek olarak göstermekte ve öğrenciye bu fikri aşılamaktır. Bu fikir, öğrencilerin din duygularını kötülemez mi? Atatürk devrimini ve hele laiklik ilkesini değerlendirmek için bu türlü din inançalarının kötülenmesi zorunlu değil midir?

Öğrenci, bir yandan Kur'an'ın buyruklarının kesin doğruluğuna inansın, bu buyrukların hiç bir zaman eskimeyeceğini kabul etsin, Allah kelamı olan Kur'an buyruklarının kullar eliyle değiştirilmeyeceği fikri onda egemen olsun; öte yandan da Kur'an'daki ayetler yerine, şer'i hukuk yerine laik hukuk kurallarının konmasını bir ilerleme olarak nitelendirsin, bu mümkün müdür? Çelişkisiz düşünen ve düşündüğünü söylemekten kaçınmayan herkes kabul etmek zorundadır ki, ya Kur'an'daki ceza ve hukuk kuralları bugünün ihtiyaçlarına da uygundur ve uygulanmasında yarar vardır, öyleyse şer'i hukuku bırakıp laik hukuku kabul etmekle yanlış bir yol tutulmuştur, ya da Kur'an'ın dünyaya ilişkin buyrukları artık eskimiştir, bugünün ihtiyaçlarına uymamaktadır.

İşte bu ancak ikinci ihtimali kabul edersek, laiklik ilkesini benimsemek mümkün olacaktır.

Her yurttaş bu iki şıktan birini seçmek ve benimsemek zorundadır. Ya Atatürk devrimini benimseyecektir, öyleyse Kur'an'daki dünya ile ilgili ayetlerin artık eskimiş olduğunu ve kullar eliyle yapılan kanunları Allah kelami ile bu ayetlere üstünlüğünü kabul ve itiraf etmiş, böylece de dini inançlarını kötülemiş bulunacaktır. Ya da Kur'an'ın hiç bir ayetinin hiç bir zaman eskimeyeceğini, kullar eliyle yapılan kanunların hiç bir zaman Allah kelamı olan ayetlerin yerini tutmayacağını söyleyecek ve böyle olunca da Atatürk devriminin temeli olan laiklik ilkesini kötülemiş bulunacaktır. Hem onu, hem de ötekini kabul etmeye imkan yoktur.

Hırsızlık edenin eli kesilir, ya da kesilmez. Bir üçüncü ihtimali düşünmek mantık bakımından imkansızdır. Hırsızlık edenin elini kesersek, Kur'an'ın buyruğunu ye-

rine getirmiş; ama yüzyıllarca geriye gitmiş oluruz. Hırsızlık edenin elini kesmezsek, kullar eliyle yapılmış olan kanunların Allah kelamından daha yararlı olduğunu dolaylı bir şekilde ileri sürmüş sayılacağımızdan, din inançlarını kötülemiş oluruz.

Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin laik okullarında ders okutan bir felsefe öğretmeninden ne beklenirdi?

Eski Konya Millet Vekili ve Şeri'iyye Vekili Mehmed Vehbi efendinin, Hülasalütl Beyan fi Tefsiril Kur'an adlı kitabındaki şu satırları öğrencilere okuyup bunların doğruluğunu ileri sürmeğe mi kalkışmalıydı:

"Kısas ayetinin hükmü bir zamandan beri ihmal olunup katil hakkındaki şer'i cezaya karşı Adliye Ceza Mahkemelerinin katil cinayetini irtikab eden kimseye vermiş oldukları hapis cezasıyla yetinildiğinden hapishaneler taburlar teşkil edeceğinden erbabı cinayetle dolmakta; ve millet de hapishanelerdeki bu insanları beslemeğe mecbur kaldıkları cihetle ayrıca zarara uğramaktadır... İşte bu beyan olunan fenalığın başlıca sebebi, bu ayetin hükmü olan kısasın esasını ihmala ve ecnebi kanunlarından alınan bir takım ahkamla amel edebilmekte bulunulmasıdır."

Evet, Mehmet Vehbi efendi ve onun gibiler böyle düşünüyor, böyle yazıyorlar. Atatürk rejimine bağlı yurttaşlar yetiştirmekle görevli bulunan laik felsefe öeretmeni de böyle mi düşünmeliydi? O da öğrencilerine böyle mi söylemeliydi?

Beni, Bakanlığa şikayet eden altı tüccar ve onları kışkırtan Diyarbakır Müftüsü Halil'e sorarım:

Kur'an'ın maide suresinin 44. ayeti şöyle demiyor mu:

"Her kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse onlar kafirlerdir."

Bugün laik Türk mahkemelerinde Kur'an'ın dünya ile ilgili buyruklarına göre mi hüküm veriliyor? Kur'an'ın buyrukları yerine laik ceza kanunu ve Türk Medeni Kanunu'yla hükmolunmuyor mu? Her yurttaşın uymakla yükümlü olduğu kanunlar arasında Kur'an'ın buyruklarına aykırı kanunlar yok mu? Kanunları yapan Büyük Millet Meclisi'nde Müslüman olmayan milletvekilleri de yok mu? Oysa, Kur'an'ın nisa suresinin 59. ayeti: "Ey iman edenler, Allah'a, Peygamber'e ve sizden olan ulûl emre itaat edin" demiyor mu?

Diyanet İşleri Başkanlığının çıkardığı Kur'an Dili adlı kitapta "müminlerden olmayan ulul emre itaat dince vacip kılınmamıştır" diye bir cümle yok mu?

Bu durum karşısında, Türkiye Cumhuriyetinin laik kanunlarından Kur'an buyruklarına aykırı olanlara Müslüman yurttaşlar uymasınlar mı? Sayın Müftü Halil, Müslüman yurttaşlara böyle bir öğütte bulunabilir mi? Ve kendisi de bu kanunlara uymakla yükümlü değil mi?

Sayın yargıç,

Huzurunuzda da tekrar ediyorum:

Dinin esasları, devletin sosyal düzenine aykırıdır.

Dinin esasları, devletin iktisadi düzenine aykırıdır.

Dinin esasları, devletin siyasal düzenine aykırıdır.

Dinin esasları, devletin hukuk düzenine aykırıdır.

Bu apaçık gerçekleri söylemenin suç olduğunu sananlar, beni değil, Büyük Millet Meclisini suçlamış olurlar. Çünkü dinin esaslarının bugünkü devletin sosyal, siyasal, iktisadi ve hukuki temel düzenine aykırı olduğunu söyleyen, Büyük Millet Meclisi'nin ta kendisidir.

Beni suçlandırmak isteyenlere salık veririm: Türk Ceza Kanunu'nun 10 Haziran 1949 günlü ve 5435 sayılı kanunla değişen 163. maddesine baksınlar. Görecekler-dir ki, sözü geçen maddenin birinci fıkrasında şöyle denmektedir:

"Laikliğe aykırı olarak devletin içtimai veya iktisadi veya siyasi veya hukuki temel nizamlarını kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla cemiyet teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse 2 yıldan 7 yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır."

Adalet komisyonu raporunda, bu madde hakkında şu cümleler vardır:

Maddedeki "kısmen de olsa", ibaresi laikliği koruma yolunda kabul edilen suç unsurlarına gereken şümulu vermek için kullanılmıştır. Devlet nizamını topyekün dini esaslara uydurmak iddiasının dışında bu nizamdan yalnız bir kısmını bu amaca çevirmek için kurulacak bir cemiyetten madde hükmünden hariç kalması istenemez. Yer yer kurulacak bu gibi cemiyetlerin çalışmaları mecmua sonuç olarak devlet nizamını, topyekün, dini esaslara uydurmak demek olacağı tabiidir."

Bu maddenin dördüncü fıkrasında da, devletin sosyal ya da ekonomik ya da siyasal ya da hukuki temel düzenlerini kısmen de olsa dinin esaslarına uydurmak amacıyla propaganda yapan ya da telkinde bulunan kimsenin bir yıldan, beş yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılacağı bildirilmektedir.

Görülüyor ki, kanun koyucumuz, dinin esaslarının, devletin sosyal, ekonomik, siyasal ve hukuki düzenlerine aykırı olduğunu bu maddede açıkça kaydetmekte ve bu aykırılığı kısmen de olsa gidermek amacıyla cemiyet kurmayı ya da propaganda yapmayı ağır hapis cezasını gerektirir bir suç saymaktadır.

Dinin esasları ile devletin sosyal, ekonomik, siyasal ve hukuki temel düzenleri arasında uygunluk bulunmadığını, kanun koyucumuz böyle açıkca belirttiği halde, aynı şeyleri söyleyen herhangi bir yurtaşın suçlu sayılmasına imkan var mıdır?

Bu maddeden anlaşılıyor ki, öğrencileri kışkırtan, onlara; Şeri'i hükümler kaldırılmasaydı, hırsızlık edenin eli kesilseydi, kadın erkeğin yarısı kadar miras alsaydı daha iyi olurdu diye ödev yazdırtan Diyarbakır Müftüsü Halil, beş yıla kadar ağır hapis cezasını gerektirir bir suç işlemiştir. Müftü Halil, bugün cezaevinde bulunmayışını, sadece, Ceza Kanunun mukabilinde şümulu yoktur, şeklindeki hukuk kuralına borçludur.

Beni, Bakanlığa şikayet eden Şemsi Mutlu, Fikret Özdemir, Rıfat Erdinç, Abdurrahim Kürüm, Yaşar Dodanlı ve Süleyman Göksu adlarındaki altı tüccara da hatırlatmak isterim ki, bundan sonra altı değil, yalnız üç kişi birleşerek din kaygısıyla okul öğretimine karışmak cüretini gösterirlerse yedi yıla kadar ağır hapis cezasını gerektirir bir suç işlemiş olacaklardır.

Evet sayın yargıç,

Ben, öğrencilerime, Kur'an'ın dünya hayatına ilişkin buyrukları eskimiştir, artık bununla iş görülemez, dedim. Çünkü Atatürk devrimine ve bu devrimin temeli olan laiklik ilkesine bağlı yurttaşlar yetiştirmekle görevli bulunan bir felsefe öğretmeninin bu fikrin tersini kabul etmesini ve söylemesini imkansız bulanlardanım.

Atatürk'ün kurduğu Türk Tarih Tetkik Kurumu tarafından yazılmış olup Atatürk'ün sağlığında liselerde yıllarca okutulmuş bulunan tarih kitaplarında da aynı cümleler vardır.

Milli Talim ve Terbiye Dairesinin kararıyla yayınlan-

mış bulunan bu tarih kitaplarından ikinci cildin 9. sayfasını birlikte okuyalım:

"Kur'an'ın içindekiler başlıca üç konuda toplanabilir. Birincisi ve en önemlisi, Allah'ın bir olduğuna ve O'ndan başka Allah olmadığına, Muhammed'in O'nun Resulü bulunduğuna inanmak. İkincisi; Hukuki hükümler ve ibadetler. Üçüncüsü; Tarih bilgileridir. Hukuki hükümler zaman ve mekan içinde sosyal toplulukların uğradıkları değişikliklere göre gerekli ve yeterli görülmüş esaslar yerine, bugün bir çok kanunlar ve yöntemler konulmak zorunluluğu hasıl olmuştur. Bunlar da sonsuz olmayıp zamanla değişmeye mahkumdurlar. Tarih bilgilerine gelince, yeni fenler sayesinde ortaya çıkarılan gerçekler, en yakın tarih bilgilerini bile temelinden sarsmaktadır.

"Görülüyor ki, tarih kitaplarında: Kur'an'daki hukuk kuralları, 14 yüzyıl önceki zaman ve mekanın ihtiyacına göre gerekli ve yeterli görülmüş olan esaslar diye tanımlanmaktadır.

Demek ki, Kur'an'ın dünya hayatına ilişkin buyruklarının değişmez olduğu reddedilerek, yalnız 14 yüzyıl önceki zaman ve mekan için konulmuş olduğu bildiriliyor. Ben, lisede öğrenci iken tarih ders kitabı olarak elime bu kitap verildi. Bu kitap, Atatürk'ün kurduğu Türk Tarih Tetkik Kurumu'nun kitabıydı. Bu kitabı yazanlardan Şemsettin Günaltay, bugün Başbakandır. Öğrenciye bu kitaptaki bir cümleyi öğretmek suç sayılabilir mi?

Sayın yargıç,

Şimdiye kadar söylediklerimi özetliyorum:

Ben, derslerimde öğrencilerime, Atatürk devriminin ilkelerini kavratmak ve onlarla bilim görüşünü aşılamak için bütün gücümle çalıştım. Bu çalışmam sonucunda

öğrencilerin din duyguları incinmişse, bunun birinci nedenini dinsel inançlarla bilim arasındaki aykırılıklarda aramak gerekir. Bunun ikinci nedenini de 14 yüzyıl önce konmuş olan dinsel hukuk kuralları ile laik Türkiye Cumhuriyeti'nin laik hukuku arasındaki derin ve kesin aykırılıklarda aramak gerekir.

Laik bir devlette, devlet işleri görülürken bu işlerin dinin esaslarına uygun olup olmadığı hiç araştırılmaz. Söz gelişi, Büyük Millet Meclisi Kur'an'a aykırı kanunlar koymuştur ve koyacaktır. Savcılar, laik kanunların uygulanmasını isterlerken, din kurallarına bağlılıklarını ileri sürmezler.

Yargıçlara gelince: Maide suresinin 44. ayetinde "Her kim, Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse, onlar kafirdirler" deniyor. Oysa laik Türk yargıcı Allah'ın indirdiğiyle değil, aslı İtalya'dan alınan ve bir çok bakımdan Kur'an'a aykırı olan Türk Ceza Kanunu'yla, gene aslı İsviçre'den alınmış olan Medeni Kanun'la hüküm veriyor.

Sonuç çıkarmayı gerekli görmeden bilinenleri tekrarlıyorum:

Laik Türk yargıcı, Allah'ın indirdiğiyle hükmetmiyor. Halbuki Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler kafirlerdir.

Öğretmenler için de durum böyledir. Pozitif bilim görüşünü aşılamak ve Atatürk devrimine bağlı yurttaşlar yetiştirmekle görevli bulunan öğretmenler, bu kutsal görevlerini yerine getirirlerken 14 yüzyıl önce konulmuş olan dinsel inançları hesaba katamazlar. Bunun tersini arzulayanlar, 20. yüzyıl yarısında ortaçağ kafası taşıyan fosillerdir.

İnönü de, öğrencilere verilecek olan terbiyenin ulusal terbiye olduğunu, bu terbiyenin dinle ilgisi bulunma-

dığını, tersine, dinsel terbiye ile ulusal terbiyenin birbirlerini karşıt bulunduklarını açıkca belirtmiştir. İnönü, 5 Mayıs 1925 tarihinde Muallimler Birliği Kongresi üyelerinin kendisini ziyareti sırasında da öğretmenlere şöyle demişti:

"Milli terbiye istiyoruz. Bu ne demektir? Bunu, zıddıyla açıkca anlarız. Milli terbiyenin zıddı nedir, derlerse söyleriz. Bu belki dini terbiye ve beynelmilel terbiyedir. Sizin vereceğiniz terbiye dini değil milli, beynelmilel değil millidir."

Görülüyor ki, o zamanın Başbakanı, bugünkü Cumhurbaşakanı olan İsmet İnönü, öğretmenlere, sizin vereceğiniz terbiye dinsel değil ulusaldır, diyor ve ekliyor: Ulusal terbiyenin karşıtı dinsel terbiyedir. Bu dileği yerine getiren bir felsefe öğretmenini suçlandırmaya imkan var mıdır?

Meclisinde Allah'ın buyruklarına aykarı kanunlar yapılan, mahkemelerinde Kur'an'a aykırı hükümler verilen ve ders kitaplarında Kur'an: Muhammed'in koyduğu esasların toplu olduğu kitap, diye tanımlanan laik bir devlette öğretmenlerin öğrencilerine; Kur'an'ın dünya hayatına ilişkin buyrukları eskimiştir, artık onunla iş görülemez, demeleri suç sayılabilir mi?

Sayın yargıç,

Şimdiye kadarki savunmalarımdan anlaşılıyor ki, bu dava, suçlunun cezasız kalmaması gibi yüksek bir duygudan doğmuş değildir. Bu dava, laiklik ilkesini benimsemeyenlerin yarattığı bir davadır. Bu dava, okulların medreseleşmesini arzulayanların düzenledikleri bir davadır. Bu davada karşınızda yargılanan bir fert değildir. Bu davada cezalandırılması istenen Faik Muzaffer değildir. Bu davada laiklik ilkesinin ta kendisi sanık sandal-

yesindedir. 20. yüzyılın ortasında, altıncı yüzyılın hayali ve özlemiyle yaşayanlar yanlış kapı çalmışlardır. Laiklik ilkesinin cezalandırılacağı yer, laik Türk Mahkemesi değildir ve olamaz.

Sayın Yargıç,

Bu devrim davasında vereğiniz kararın ne olacağından hiç kuşkum yoktur. Bunun için kararınızı büyük bir güven ve rahatlık içinde beklemekteyim."(32)

Bu ilginç savunma, bize Türkiye Cumhuriyeti'nin hangi temeller üzerine kurulduğunu pek güzel açıklıyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini atanlar, bu temeller üzerinde Bakanlık, Başbakanlık hatta Cumhurubaşkanlığı yapanlar, koydukları kanunlar ile, bu ülke insanını dinden tamamen ayırmış, din yerine İtalya'dan, İsviçre'den ithal ettikleri yasalarla, yeni bir anayasa oluşturmuşlardır. Bu anayasada dine karşı hükümler konulmuş, din dışı icraatlar yasa diye halka sunulmuştur.

Laiklik ilkesinin ne anlamlara geldiğini sanık Muzaffer Amaç ne de güzel ifade etmiştir. Faik Muzaffer Amaç'ın tesbitlerinden bazılarını, konunun daha iyi anlaşılması için bir kez daha belirtiyorum.

"Sayın yargıç, huzurunuzda bir kez daha tekrar edi yorum:

Dinin esasları, devletin sosyal düzenine aykırıdır,

Dinin esasları, devletin iktisadi düzenine aykırıdır,

Dinin esasları, devletin siyasal düzenine aykırıdır,

Dinin esasları, devletin hukuk düzenine aykırıdır.

Bu apaçık gerçekleri söylemenin suç olduğunu sananlar, beni değil, Büyük Millet Meclisi'ni suçlamış olur-

(32) Faik Muzaffer Amaç, *Laiklik İlkesi Sanık Sandalyesinde,* Barış Yayınları, İstanbul 1966.

lar. Çünkü dinin esaslarının bugünkü devletin sosyal, siyasal, hukuki ve iktisadi temel düzenine aykırı olduğunu söyleyen Büyük Millet Meclisi'nin ta kendisidir.

Türkiye Cumhuriyeti laik bir devlettir.

Bunun için Meclisinde Kur'an'a aykırı kanunlar yapılır.

Mahakemelerinde Allah'ın buyruklarına aykırı yargılar verilir.

Böyle bir devlette, din kurallarına bağlılıklarını ne savcılar ileri sürebilirler, ne de yargıçlar...

Eskiden din ile devlet işleri birbirinden ayrı tutulmazdı.

Cumhuriyetin en büyük iyiliklerinden birisi, din ile dünya işlerini birbirinden ayırmış olmasıdır.

Laik Türk okullarında, laiklik ilkesinin pek tabii bir sonucu olarak öğrencilere aşılanan bu fikir gerçek bir Müslümanın din duygularını incitecektir. Çünkü İslam dini, hem dünaya, hem de ahirete ilişkin buyrukları kapsamaktadır.

Yeni anayasamıza göre, Türkiye devletinin bir dini yoktur.

Türkiye Büyük Meclisi, Kur'an'la, şer'i hükümlere bağlı değildir. Çağın ihtiyaçları gerektirdikçe, Meclis, Kur'an'daki buyruklara büsbütün aykırı kanunlar koymakta özgürdür.

Nitekim laik Türkiye Cumhuriyetinde, Kur'an hükümlerine aykırı kanunlar yapılmıştır, yapılmaktadır ve yapılacaktır..."

Faik Muazaffer Amaç akıllı ve zeki bir insanmış. Kendini yargı önünde aklamak uğruna, rejimin tüm hilelerini bir bir gün yüzüne çıkarmış. Umuyorum, bu sa-

vunmadan dönemin yetkilileri oldukça rahatsız olmuşlardır. Çünkü Laik Türkiye Cumhuriyeti'ni kuranların asıl amaçları, yukarıdaki düşünce ve gerçekler olsa da, bunu açıkca halka söylemiyorlardı.

Faik Muzaffer Amaç, bunların tüm niyetlerini bütün açıklığıyla gözler önüne sermiş.

Faik Muzaffer Amaç, laikliğe gönülden bağlı bir in sandı. Bir ateistti. Kanunların kendisine sağladığı tüm imkanlardan yararlanarak, öğrencilerine dinsizliği aşılıyordu. Bu yetkiyi kendisine elbette kanunlar veriyordu. O da kanunlara sırtını dayayarak görevini pek güzel icra ediyordu.

Laikliğin dinsizlik demek olmadığını söyleyen çağdaş yobazlar, gerçekte laikliğin, hele hele Türkiye'de uygulanmakta olan laikliğin dinsizlikten başka bir şey olmadığını biliyorlardı. Ama bu baklayı ağızlarından çıkarmak niyetinde değillerdi. Aradan onca zaman geçmesine rağmen hala bunu söylüyorlar, laikliğin din düşmanlığı olmadığını, aksine dini koruma altına aldığını, dinin kutsal bir müessese olarak korunmak gerektiğini belirtiyorlar.

Çağdaş laik yobazlar bunları söylüyorlar söylemesine, ama gerçek hiç de öyle değil.

Bir zamanların Başbakanı, hatta Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü laikliği, laik eğitim sistemini güzel ifade etmiş. Ona göre Türkiye'de verilecek olan eğtim, dini olmayacak milli olacaktı. Eğitimin tüm safhalarında, Türkiye gençliğine milliyetçilik aşılanacaktı. Evrensel değerlerin de bir önemi yoktu onun için. Gençlerin kafalarına sadece ve sadece millilik aşılanacaktı. İsmet Paşa, devrinin ilk yıllarında öğretmenlere bunu tavsiye etmişti, ama aradan zaman geçince, milliliği de bir kenara itmiş, sol-

culuğu benimsemişti. Çünkü zaman içinde millilik, dinsel eğilimlere kaymıştı. Bu kez ona göre solculuk gündeme geliyordu. Türkiye'de olduk olası solculuk, zaten dine karşı olmak olarak telakki edilmişti. Devrimin ilk yıllarında milliyetçilik idi, dine karşı kullanılan ekol, daha sonrasında ise solculuk gündeme geliyordu. Bugün için dünyada solculuğun bittiği, ancak solculuk adına ateistliğin gündeme geldiği gözleniyordu. Eski solcu, sosyalist ve koministlerin günümüzdeki yansımaları din düşmanlığı ve ateistlik olarak karşımıza çıkıyordu.

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Mustafa Kemal ise laikliği şöyle tanımlıyor ve eğitimcilere şunu tavsiye ediyordu:

"İlmin ve fennin haricinde mürşid aramak; gaflettir, cehalettir, delalettir."

Mustafa Kemal bu sözüyle elbette dindarlara bir şeyler söylemek, din adına bir şeyler ortaya koymak isteyenlerin önlerini kesmek istiyordu. Mustafa Kemal'e göre dindarlar için ilmin, fennin hiç bir değeri yoktu. Halbuki bu, Mustafa Kemal'in kendi vehmiydi. Dünyanın hiç bir yerinde Müslümanlar ilimden ve fenden kaçınmamış, bu doğrulara sırtlarını dönmemişlerdi.

Mustafa Kemal de biliyordu ki, Müslümanlar kadar ilme ve fenne önem veren bir başka millet yoktu.

Cebir ilmini bulan ve dünyaya yayan bir Müslüman bilgindi.

Tıb alanında büyük aşamalar kaydetmiş olan İbni Sina Müslümandı.

Haritacılıkda çığır açan Piri Reis de Müslümandı.

Yine mimaride dünyanın hayranlığını üstüne çeken Mimar Sinan bir Müslümandı.

Bunları elbette Mustafa Kemal de biliyordu.

Ama gene de bu sözünü Müslümanlara karşı kullanmaktan geri durmuyordu.

Lai'çliğin doğuş yeri olan Fransa'da, devrim öncesinde kiliselerin din adına Avrupa toplumuna ne baskılar yaptığını, bunun bir sonucu olarak Fransa'nın laikliğe geçtiğini de pekala biliyordu. Halbuki buna karşın Müslümanların, hele hele Müslüman din adamlarının halklara din adına baskılar yapmadıklarını, dini, toplumların sömürülmesinde bir istismar aracı olarak kullanmadıklarını da biliyordu.

Zaten İslam'da din adamı sınıfı diye bir sınıf da yoktu.

İslam inancına göre bütün Müslümanlar hem Müslümandı, hem de din adamıydı. Bunun için din adamları sınıfının toplumlar üzerinde baskı uygulamaları da mümkün değildi.

Aksine Mustafa Kemal'in kurduğu Cumhuriyet Türkiyesi'nde din-adamı sınıfı diye bir sınıf türetilmişti. Eğer laiklik olacaktı ise her şeyden önce bunun böyle uygulanması yanlış olurdu. Günümüzde Diyanet İşleri Başkanlığı diye bir teşkilat oluşturulmuş, bu teşkilatta görev yapanlara din adamaları sıfatı verilmişti. Gerçekte laikliğe aykırı olan buydu.

Türkiye'de uygulanmakta olan laikliğin, ansiklopedilerdeki tarifleriyle bağdaşmadığı da ortada idi. Türkiye'de laiklik, dine karşı konulmuş bir ilke durumundaydı. Zira bütün dünyada laiklik ile din-devlet ilişkileri birbirlerinin yetki alanlarına karıştırılmamakta, buna karşın Türkiye'de, din devletten uzaklaştırıldığı halde, devlet dinden elini eteğini çekmemekte ısrar etmekteydi. Yani bir bakıma Türkiye'de din, devletin tekeli ve kontrolü

altına alınıyordu. Böyle laiklik olamazdı. Türkiye'de laiklik hep keser olmuştu ve hep dine karşı yontuyordu tahtayı. Halbuki gerçek laiklik, testere gibi idi. Bir o yana, bir bu yana kesmesi gereken bir testere idi.

Türkiye'de uygulanmakta olan laiklik tıpkı demokrasi gibiydi. Etkili ve güçlü kesimlerin menfaatlerine göre şekillenen bir zulüm müessesesi haline getirilmişti.

Faik Muzaffer Amaç, yaptığı savunmasında bütün bu gerçekleri en güzel biçimde gözler önüne seriyordu. Onun müdafaası iyi incelendiğinde, laikliğin Türkiye'de gerçek anlamda din düşmanlığı olduğunu açıklıyordu.

Muzaffer Amaç ile laiklik ilkesi, laik memlekette sanık sandalyesine oturtulmuştu.

Aslında sanık sandalyesine oturtulan bu düzenin din düşmanlığı idi. Kendi kendini yargılıyordu düzen. Hem, bundan rahatsız olan toplum katmanlarının tepkisi üzerine kendi büyüttüğü ilkeyi, kendi büyüttüğü anlayışları sanık sandalyesine oturtmuştu. Zira kendi eliyle büyütülüp geliştirilen laiklik ilkesi, bu toplumun ölçütlerine zaman zaman ters geliyordu. Yasalarla sınırları şekillendirilen laiklik ilkesine dayanarak okulunda dinsizlik ve Tanrıtanımazlık öğreten Muzaffer hoca, birdenbire karşısında, gücünü kendisinden aldığı yasaları buluyordu.

Gerçekte laiklik ilkesi Muzaffer hoca'nın söyledikleri gibi idi. Ama geniş halk yığınlarından bu gerçekler saklanıyordu. Bu bakımdan Muzaffer hoca'yı ne kadar tebrik etsek azdır.

Düzenin gerçek kimliğini, gerçek niyetini gün yüzüne çıkarmış olduğundan ötürü ne kadar kutlasak yine de azdır.

Her ne kadar rejimin kurmayları tarafından laiklik ilkesi Muzaffer hoca'nın tarif ettiği şekliyle ele alınmıyor,

takiyye yapılıyor ve gerçekler toplumdan gizlenmeye çalışılıyorsa da, uygulamalar Muzaffer hoca'nın söylediklerini açıklamaya yetiyordu.

Cumhuriyetin kurulduğu yıldan günümüze kadar geçen dönem içinde, resmi makamların uygulamaları bunun böyle olduğunu söylüyordu.

Bir önceki bölümde ele aldığımız uygulamalar ve bundan sonraki bölümlerde ele alacağımız örnekler, Muzaffer hoca'nın söylediklerini pekiştirir mahiyettedir.

Sağ olasın Muzaffer hoca...

Eline, diline sağlık...

Sen de olmasan, biz ne yapardık.

İyi ki doğmuşsun, iyi ki Diyarbakır lisesinde görev yapmışsın.

Ve iyi ki, kimi yobazların hala inanmakta zorluk çektikleri gerçekleri dile getirmişsin.

Ve iyiki de, bu savunmanı bir kitapçık haline getirmiş, bastırmışsın.

Çünkü biz de senin gibi düşünüyoruz, ama bu düşüncelerimizi senin gibi bir ateistin, senin gibi bir devrimcinin, senin gibi bir İslam düşmanının, senin gibi çağdaş bir yobazın, senin gibi bir laiklik sevdalısının dilinden duymaya hasret kalmıştık.

Bir oyun oynanıyordu Türkiye'de, bu oyunun kuralları İslam dışı kaidelerle çizilmişti, ama biz bunu söylemeye kalktığımızda, karşımıza senin gibi düşünen, ama senin gibi cesaretli ve yiğit olmayan, korkak ve hilekar insanlar çıkıyordu. Ve onlarla bir türlü anlaşamıyorduk.

Ne iyi ettin de bu savunmayı yaptın.

Ne iyi ettin de bu savunmayı ayetlerle, İslami nasslarla açıkladın.

Ne iyi ettin de laikliğin gerçekte bir dini düşmanlığı olduğunu açıkladın.

Eline sağlık olsun...

Diline sağlık olsun...

Bizler ciltler dolusu eserler yazsa idik, seninki gibi bir açıklama getiremezdik.

Senin gibi düşünen insanlar zamanımızda da var.

Örneğin Uğur Mumcu...

Örneğin Turan Dursun...

Örneğin isimlerini sayamayacağım daha bir sürü insan...

Ama onların hiç birisi senin gibi yürekli değiller.

Senin gibi ağızlarındaki baklayı mertçe çıkaramıyorlar.

İçlerinde bir tek Aziz Nesin vardı senin gibi olan.

Dinsiz olduğunu, Allah'a inanmadığını, Kur'an'a inanmadığını söyleyen bir tek o vardı. Gerçi çoğusu Aziz Nesin ve senin gibiler, ama sizler başkasınız. Sizler mertsiniz, kaharamansınız, sizler eli öpülesi insanlarsınız...

Takiyye yapmıyor, olduğunuz gibi görünüyorsunuz.

Sizler gibi, bu rejime tüm açıklığıyla, tüm boyutlarıyla ve gerçek çehresi ile bize anlatan insanlara ne kadar da ihtiyacımız var, bir bilseniz...

Umarım sen de layık olduğun yere gitmişsindir.

Aziz Nesin de layık olduğu yere gitti.

Sen de bu dünyaya veda etmiş, bir metrekarelik istirahgahında dinleniyorsundur.

Umarım Uğur Mumcu ve Turan Dursun ile beraber-sinizdir.

Yanınızda da pek çok kimseler vardır, biliyorum. orada pek güzel şarkılar söylüyorsunuzdur şimdi.

Dünyada yaptıklarınızın karşılığını görmek üzere bekletiliyorsunuzdur.

Sizleri orada yalnız bırakmayacak çok insanlar olacaktır.

Üzülmeyin, dünyada iken yaptıklarınızın karşılığını görecek yaptığınız her şeyin bedelini ödeyeceksiniz.

Zerre miktarı yaptığınız boşa gitmeyecektir.

Meleklerin sorgulaması sırasında neler söylediniz bilmiyorum, ama ne söyleyeceğinizi tahmin ediyorum.

Oradaki sorgulamanın yeryüzündeki sorgulamalardan çok farklı olduğunu taddınız değil mi?

Laikliğe' iman ettiğinizi, kitabınızın ne olduğunu, kimlere peygamber nazarıyla baktığınızı, hangi ilkeler uğruna mücadeleler verdiğinizi bir bir söylediniz değil mi?

Şimdi rahatsınız değil mi ?

Şimdi keyfiniz yerinde değil mi?

Şimdi huzurlusunuz değil mi?

Dünyada iken bol keseden savuruyordunuz, bunu anladınız değil mi?

Keşke başınızı kaldırabilseniz, keşke yoldaşlarınıza bir şeyler söyleyebilseniz....Bunu ne kadar istiyorsunuz değil mi?..

Sizin söylemeye çalıştıklarınız, biz hala söylüyoruz.

Sizlere de söylüyorduk, ama bunu başaramıyorduk, dinlemiyordunuz.

Sağlık olsun...

TESETTÜR DÜŞMANLIĞI VE LAİKLİK

Tesettür düşmanlığı, halkı Müslüman ülkelerin çoğunda yapılmaktadır. Türkiye, bunun öncülüğünü yapmakla birlikte, Endonezya, Tunus, Fas ve Cezayir gibi ülkelerde zaman zaman başörtüsü düşmanlığının yapıldığını biliyoruz. Bu ülkeler, başörtüsü düşmanlığını gündeme getirdiklerinde, çoğunlukla Türkiye'yi kendilerine örnek aldıklarını belirtiyorlar.

Cumhuriyetin kurulduğu yıllardan günümüze kadar belirli aralıklarla başörtüsü kullanılmasının laikliğe aykırı olduğu iddiası ortaya çıkmıştır.

Özellikle üniversitelerde Müslüman kız öğrencilerin bu istedikleri köktenlaikler tarafından engelenmeye çalışılmıştır. İlk, orta ve liselerde böyle bir sorun çoğu zaman olmamıştır, bunun nedeni de bu okullarda böyle isteğin kuvvet kazanmamış olmasıdır. Yoksa bu okullarda başörtüsü kullanmanın serbest olduğu anlaşılmasın. Müslüman kız çocuklarımız, ilk okuldan lise sonlara kadar zaten böyle bir istekle karşımıza çıkmış değillerdir. Ancak, üniversiteye girdikten sonra, bu istekleri artış gösteriyor.

Türkiye'de Müslümanlar, üniversite çağlarına kadar kız çocuklarını başları açık okutma riskine katlanıyor, ama yüksek eğitim zamanı geldiğinde, çocuklarının baş-

larının kapalı ve tesettüre uygun biçimde okumalarını istiyorlar. Bunu hem aileleri, hem de çocukların bizzat kendileri ısrarla istiyorlar. Bunda üniversitelerin kısmen özerk olmasının payı var. Üniversite öncesindeki eğitim kurumlarında böyle bir istek yapma hakları zaten yok.

Ancak Türkiye'deki köktenlaiklerin anlamadıkları şey, başörtüsü kullanarak okullarında okumak isteyen Müslüman kız öğrencilerin bu ısrarlı isteklerinin altında buzağı aramaları...

Onlara göre okullarda başörtüsü takmak, inançla ilgili değildi, Olsa olsa, bir örgüt işi olabilirdi bu. Müslüman kızların başörtüsü için yaptıkları onca mücadeleyi anlamakta zorluk çekenler, ya da bunu "yalandan eşşek olmak"la kamufle etmeye çalışanlar, bu alandaki istemleri, örgütçülükle bağdaştırıyorlardı. Türkiye'de meselelerin gerçeği bilmekten uzak olan kitlelerin bir kısmı da, köktenlaiklerin bu saptırmalarına kanabiliyordu.

Elbette Türkiye'de köktenlaikleri çileden çıkaran şey, başörtüsü idi. Zira 70 yıllık saltanat rejimlerinde, Müslüman halkın hiç bir konudaki istemlerini yerine getirmemeye alışan bu güruh, bu konuda da taviz vermemeye azami gayret ediyordu.

Onlar bu konuda görevlerini yapıyorlardı yapmasına, ama Müslüman kız öğrenciler de üzerlerine düşeni yerine getirmekte kararlıydılar. Onlar, bu görevlerinin işaretini ilkelerden alıyorlardı, Müslüman kız öğrenciler ise Allah'tan...Bakalım zaman içinde bu iki yerden gelen emirlerden hangisi üstün gelecek? Bunu elbette zaman göstercekti. Ama tarih bu tür olaylara şahitti ki, Allah'ın emri, her türlü emrin ve ilkenin üzerinde idi. Tarihi bilgilerden ve toplumsal olaylardan haberi olmayan zavallılar, akıntıya doğru kürek çektiklerini ergeç anlayacaklardı.

Türkiye'de Müslüman kız öğrencilerin üniversitelerdeki Başörtüsü mücadeleleri, 12 Eylül dönemiyle ortaya çıkmıştı. Gerçi 1960'lı yıllarda çok az da olsa bu alanda bazı kaygılar yaşanmıştı, örneğin 60'lı yıllarda Ankara İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan Hatice Babacan adlı Müslüman kız öğrenci, bu konuda ilk mücadeleyi başlatandı, ama o dönemlerde Türkiye'de onun bu soylu direnişini destekleyen siyasal kadrolar ve bürokrasi çevresi yok denecek kadar azdı. Ama gene de Hatice Babacan'ın o günkü koşullardaki mücadelesi hafızalardan silinememişti.

12 Eylül cunta yönetimi işbaşına gelir gelmiz, bu konuda sert önlemler alıyordu. Cunta lideri Evren Paşa, başörtülü öğrencileri gördüğünde çılgına dönüyordu. Paşa'ya göre başörtülü kız öğrencilerin okullarda okuması; "ilke"lerin çöpe gitmesi, "Ata"sının kemiklerininin sızlanması demekti. "Ata"sının kemiklerinin sızlanmasına dayanamayan Paşa, kolları sıvıyor, omuzlarındaki yıldızlardan aldığı güçle, tüm Türkiye'deki üniversitelere tamimler yağdırarak okullara başörtülü öğrencilerin sokulmaması talimatını veriyordu.

O dönemlerde Paşa'nın emirleri, "Ata"larının emirleri gibiydi.

Paşa'dan gelen emirlerin uygulanması için yarışa giren rektörler, okullarındaki Müslüman kızlara kancayı takıyor, onlarla uğraşmayı milli bir görev sayıyorlardı.

Rektörlerin gerekçeleri hazırdı:

İnönü Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Engin Gözükara'ya göre "Başörtüsü, Humeynicilik akımının sembolu" idi.(33)

---

(33) Vahdet Gazetesi, Yıl: 1, Sayı: 10, Sh, 6/7-13 Mart 1988

Aynı dönemlerde başörtüsü konusunda değişik yorumlarda bulunan köktenlaiklerin olduğu görülüyordu. Kimilerine göre bir Humeynicilik akımının sembolü, kimilerine göre örgüt işi, kimilerine göre Atatürk ilkelerinin çiğnenmesi, kimilerine göre anayasa ihlali idi.

Netekim Evren Paşa'nın talimatlarını meşrulaştırmak, cuntanın gözüne girebilmek için rektörler arasında konunun tevilini yapmaya başlayanların gerekçeleri alt alta uzayıp gidiyordu.

Rektörler ve onların destekçisi köktenlaikler bunları söyleyedursunlardı, Müslüman kız öğrenciler de inandıkları gibi yaşamanın onurlu mücadelesinden döneceğe benzemiyorlardı. Yine 1988 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi dördüncü sınıf öğrencisi Ayşe Koçaş şöyle diyordu: "Ya beni öldürürler, ya bu okul biter..." Yani diyordu Ayşe Kocaş; "Başörtüsü takarak, ondan vazgeçmeyerek, bu okulu bitireceğim..." Tabii Ayşe Koçaş inandığını sonuna kadar yapacağını bildirenlerdendi. Ayşe Koçaş gibi binlerce Ayşe vardı Türkiye'de. Türkiye, artık eski Türkiye değildi. Tek parti ve tek adam dönemleri gerilerde kalmıştı. Gelinen noktada Müslümanlar birbirlerini desteklemeyi öğrenmişlerdi. Müslümanlar artık, "bir kardeşinin ayağına diken batsa, onun acısını tümüyle duyabilen bir topluluk haline gelmişti. Sesler yükselmiş, bu ülkenin anadan doğma sahipleri olduklarını iddia edenlerin karşılarına dikilmişlerdi.

Köktenlaiklerin bu konudaki ısrarlı tutumları, Türkiye'deki tansiyonu birdenbire yükseltiyordu. 12 Eylül cunta yönetimi devreden çıktığı, kimilerinin "Cumalı Başbakan" diyerek methiyeler düzdükleri Turgut Özal'ın döneminde, başörtüsü yasağı ve mücadelesi daha da kızışıyordu. Ardarda Türkiye'deki üniversitelerin çoğunlu-

ğu, okullarda başörtüsünü yasakmaya başlıyorlardı. Ankara Üniversitesinin uygulamasının ardından İnönü Üniversitesi, 9 Eylül Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi de aynı kervandaki yerlerini alıyorlardı.

1990 yılına gelindiğinde başörtüsü olayı Türkiye'nin gündemini sarsmaya devam ediyordu.

Bu uygulamaların çağdışı yobazlıktan başka adı olamazdı. Bu çağdışı zorbalık, alanını genişletirken, bu alanda mücadele vermekle kararlı olanlara hapis cezaları da getiriliyordu.

Bu olayların yaşandığı Türkiye'de, "Cumalı Başbakan", bu kez "Cumalı Cumhurbaşkanı" olarak görev yapıyordu.

Müslüman kız öğrencilerin başörtüsü mücadelelerini destekledikleri için, Mart 1990 tarihinde Malatya'dan İbrahim Köle, Ahmet Bulaşmaz ve Orhan Çelik DGM'de yargılanarak 1'er yıl, 3'er ay hapis cezalarına çarptırılıyorlardı.

Türkiye üniversitelerinde başörtüsü yüzünden okullarına alınmayan, sınavlara sokulmayan, vize sınavlarına sokulmadıkları için dönem kaybeden, ya da tümüyle okullarından ilişkileri kesilen binlerce öğrenci oluyordu.

Bu yasakdan ötürü okullarından atılan ve öğrenimlerini tamamlayamayan kız öğrencilerin durumları köktenlaikleri oldukça sevindiriyordu. Zira onlara göre, eğer bu öğrenciler okullarını bitirselerdi, zaman sonra görev de isteyeceklerdi. Görevlere geldiklerinde de görev aldıkları yerlerde başlarını ağrıtacaklardı. Nitekim, zor koşullarda, mücadeleler vererek ve haklarını arayarak okullarını bitirebilen bu öğrencilerden, doktor, avukat,

mühendis, öğretmen, iktisatçı kızlar devlet kademelerinde göreve başladıklarında da köktenlaiklere zorlu anlar yaşatıyorlardı.

Zor koşullar altında okullarını bitirenler oluuyordu, ama bu mücadelede sonuna kadar bulunmayan öğrencilerin önemli kısmı okullarını bırakmak zorunda kalıyorlardı.

Nereden kalmıştı, "kız çocuklarınızı mutlaka okutunuz..." hikayeleri?..

Ya da nerede kalmıştı, "Türk milletinin ilimden ve fenden başka sarılacak yolu yoktur..." masalları?..

Demek, bütün bunlar birer aldatmaca idi.

Demek, okuyun, ama bizim istediğimiz biçimde adam olun, demek isteniyordu. Eğer bizim istediğimiz biçimde adam olmazsanız, okumayın, demek isteniyordu.

Onlar istiyorlardı ki, okullarda bu tür yasaklar konulsunda ki, bu yasaklar sonucunda dini inancı kuvvetli olan kızlar okumasınlardı. Ve meydanlar kendi istediklerine kalsındı. Müslümanlar bu oyunlara uzunca yıllar gelmişlerdi, bundan sonra aynı oyunlara takılıp kalamazlardı. Okumaları gerekiyordu. Bir yerlere gelmeleri gerekiyordu. Ki, tek kaleli tek takımla kadrolarla, sürekli gol yemesinlerdi. 70 yıldır tek takımlı ve tek kaleli oyun ile, sürekli gol atmaya alışık olanları çileden çıkaran da buydu. Rakipsiz olarak oynaya geldikleri oyunlarını kolayca oynuyorlardı. Rakipsiz oyun oynamaya alışmışlardı. Karşılarında ikinci takımı, ikinci kaleyi gördüklerinde şaşkına dönmelerinin nedeni buydu.

Ama artık devran değilmişti.

Eğer bir oyun oynanacaksa idi, eşit şartlarda ve eşit

koşullarda oynanmalıydı bu oyun. Çünkü bu oyunun kurallarını bizzat kendileri koymuştu.

Başörtüsü yasağının da, karşı mücadelenin de uzunca bir süre devam edip gideceği görülüyor. Çünkü 1995 yılı sonralarına geldiğimiz şu günlerde dahi hala, aynı sebepten ötürü okullarına, deneylere alınmayan başörtülü öğrencileri görüyoruz. Bunun son örneğini ise İstanbul Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Ebelik Bölümü'nde okuyan başörtülü kız öğrenciler yaşıyorlardı. Aynı okulun yöneticilerinden Cenk Büyüknel ve Nükhet Tüzüner, bu okulda öğrenim görmekte olan 53 öğrenciyi deney derslerine almamakta kararlı idiler. Okul yöneticilerinin gerekçeleri ise, başörtüsünün takılması, ameliyatlarda hastalara mikrop bulaştırmaları idi.(34) Halbuki bu tür ameliyatlara giren sağlık personeli, zaten başlarına başlık geçiriyorlardı. Tıp geleneğinde de bu vardı. Ama mesele inançtan ötürü başörtüsü takmaya geldiğinde iş değişiyordu nedense...

Ama gerçekte bütün bunlar birer aldatmaca idi.

Meselenin temelinde yatan ise, Müslümanlara yönelik baskı ve sindirme niyetleri idi.

2000 yılına yaklaştığımız şu günlerde Türkiye'nin yaşamakta olduğu bu çağdışı uygulamaları tarih elbette kaydedecektir.

Ve elbette, önümüzdeki yıllarda, bu tür konular alay edilerek eleştirilecek ve bu tür olaylar, gelecek nesiller tarafından elbette yerli yerine konacaktır.

Çünkü hiç bir zaman ve hiç bir mekan, bu tür gülünçlüklere şahit olamamıştır ki, zaman sonra gerçekler ortaya çıkmasın.

---

(34) Vakit Gazetesi, 20.10.1994, Sh. 1

Tarihin tekerrürden ibaret oluduğunu bilemeyen küçük kafalar, toplumsal gerçekleri bilememenin acziyeti ile bütün bunları yapıyorlardı.

Çok yakın bir gelecekte, kendi yaptıklarına kendileri bile güleceklerdir. Eğer kendileri bu olgunluğu yakalayabilecek gelişmeye ulaşamazlarsa bile, eni azından onların çocukları kendilerini yargılayacklardır.

Bu yargılama elbette, ceza verme şeklinde ortaya çıkmayacaktır.

Gönüllerde ve kafalarda yargılanacaklardır.

Yargının en keskininin bu olduğunu biliyoruz biz.

Zira 12 Eylül cuntacılarını, kendi dönemlerinde alkışlayanların bile önemli kısmı, şu anda onlarla alay etmekten zevk duyuyorlar.

Netekim Evren Paşa'nın; "Başörtüsü diye bir şey yoktur. Eski çağlarda, kadınlar tarak bulamadıkları, saçlarını tarayamadıkları için başlarını örtüyorlaradı..." diye yaptığı açıklamalar, aynı dönemde alkışlanıyordu. Ama bugün, insanlar bu sözlere gülerek geçiyorlar artık.

Hem de acıyarak, bu sözü söyleyene tebessüm göndererek....

Türkiye'de başörtüsü zulmü 15 yıldan beri artarak devam ediyordu.

Son 15 yıldan beri sürmesi, önceki dönemlerde böyle bir zulmün olmadığını göstermiyordu. 1980 önesinde, Türkiye'deki İslami çevrelerin istemleri daha çok, kız çocuklarının Kur'an kurslarında okumaları, özel terbiye ile yetiştirilmeleri yönünde kendini gösteriyordu. Hatta o dönemlerde, kız çocuklarının Kız İmam-Hatip Liselerinde okutulmaları bile tartışılıyordu.

Durum böyle olduğu için, Üniversitelerde başörtüsü

ile okumak isteyen kız öğrencilerin sayısını oldukça düşürüyor, başörtüsü mücadelesi diye biri olay yaşanmıyordu. Üniversitelerde okumak isteyen Müslüman kız öğrenciler, ya başlarını açarak okuyorlar, ya da bir süre devam ettikten sonra okullarını bırakmak zorunda kalıyorlardı.

Türkiye'de 15 yıldır sürmekte olan başörtüsü mücadelesi, elbette karşısında köktenlaikleri buluyordu.

Üniversitelerde başörtüsü ile okumak isteyen Müslüman kız öğrencilere karşı çıkan, onları bu şekilde okutmak istemeyen yobazların başında elbette köktenlaikler geliyordu.

Laikliği kurtuluşun bir reçetesi olarak gören bu kafalar, başörtüsüne dayanamıyorlardı. Onlara göre yükselmenin, kalkınmanın, çağdaş olmanın en önemli belirtisi, açıklık idi.

Batı taklitçisi olmaktan her zaman şeref duyan, Batı'nın kuyrukçuluğunu yapmaktan gurur duyan bu güruh, başörtüsü gördüğünde çılgına dönüyordu. Saralı hastalar gibi nöbetleri geliyordu. Çığlık çığlığa bağırıyor, edepsizlik ediyorlardı.

Türkiye'de bir laikler güruhu vardı, bir de kökten laikler güruhu...Laikler, kendilerinin de Müslüman olduklarını, ibadetlerini yapmaya çalıştıklarını ramazan aylarında oruçlarını tuttuklarını belirtiyorlardı. Laiklerin önemli bölümü din düşmanı değildi. Müslüman olmalarını da bir özellik olarak görüyorlardı.

Ama köktenlaikler öyle değildi.

Köktenlaiklerin önemli bölümü eski komunist ve Marksist'lerdi.

Marksizimin çöküşünden sonra, mecra değiştirmiş,

bu kez köktenlaik olmuşlardı. Bunlar tam dinsiz olanlardı. İslam'a savaş açmak onlara göre bir asli görevdi. Laiklik düşüncesini, din düşmanlığı olarak görüyor, tüm yetki ve imkanlarını din düşmanlğında odaklaştırıyorlardı.

Başörtüsü ise İslam'ın bir önemli sembolü idi.

Her yanından İslam ve ahlak fışkıran başörtüsü bu yüzden köktenlaiklerin uykularını kaçırıyordu.

Türkiye'deki hanımların önemli bölümü başlarını örtüyordu, buna fazla kızmıyorlardı. Ama okullarda, hele hele üniversitelerde Müslüman kız öğrencilerin başörtüsü kullanmalarını asla kabul edemiyorlardı. Çünkü onlar, başını örten Müslüman hanımları, gelecek için tehlike görmüyorlardı. Zira bu tür örtü kullanan milyonlarca hanım, bunu genellikle bir örf olarak kullanılıyorlardı. Fakat üniversitelerde okuyan kız öğrencilerin başörtüsü kullanmaları daha değişikti. Onlar bilerek, inanarak, bilinçle başlarını örtüyorlardı. Onca engellemelere rağmen, bu öğrencilerin başörtüsü kullanmaya devam etmeleri, çok şeyler ifade ediyordu. İnançlarından asla taviz vermemenin göstergesi idi bu. İşte korkulan da buydu.

Bugün başörtüsünün karşısında olanca güçleriyle duruyorlardı. Eğer başörtüsüne geçit verilseydi, yakın bir gelecekte bu insanlar daha fazla şeyler isteyebilirlerdi...

Bu isteklerin neler olduğunu tahmin etmekte zorluk çekmeyen köktenlaikler güruhu, toplum nezdinde oldukça önemli bir itibar kaybına uğrasalar da bu niyetlerinden vaz geçeceğe benzemiyorlardı.

Ama Türkiye'de bir şeyler artık değişmişti.

Artık Türkiye'de köktenlaikler, ya da onların biraz

gerilerinde duran laiklerin sayısı giderek azalıyordu. Azalmaları, güçlerinin de zayıflamasına neden oluyordu.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında devletin resmi ideolojiyi halka zorla dayatması sonucu, özellikle aydınlar arasında yaygınlık kazanan laik düşünce, bu neslin miadlarını doldurmasıyla Türkiye sahnesinden çekilmeye başlıyordu. Çünkü bu anlayışlar genellikle yaşlılar arasında idi.

Bu yaşlı kesimin ortadan kalkması ile bu anlayışlardaki düşüş, önemli ölçüde kendini gösteriyordu.

Örnek olarak şunu göstermek mümkündü:

1960'lı, hatta 70'li yılların sonlarına kadar Türkiye'de bir hakimin, bir savcının, bir doktorun, bir avukatın, bir kaymakamın, bir valinin, bir komiserin, bir subayın laik olmaması düşünülmezdi. Çok nadir olarak dindar bir avukata, ya da doktora rastlanabilirdi...Bunun en önemli nedeni, türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında, resmi anlayışını halka zorla dayatan despot anlayışın bir tezahürüydü. O dönemlerde dindar aileler çocuklarını okutmayı, bu despotizme yardım etmek olduğuna inanıyorlardı. Böyle dinsiz bir devlete adam yetiştirmek niyetinde değillerdi. Şöyle diyorlardı çoğunlukla: "Bu okullarda okuyup da, bu devlete memurluk mu yapacaksınız? Bu okullarda okuyarak dinsiz mi yetişeceksiniz?"

Bu tespitlerde elbette doğruluk payı vardı. Çünkü o dönemlerde üniversitelerde okuyarak, memleketlerine dönen insanların hemen hemen hiç birisi, kendi ailesi, kendi akrabası ve dost çevresiyle iletişim kuramıyordu. Çünkü çok farklı bir eğitim almış oluyorlardı ve çevreleriyle aynı doğruları paylaşamıyorlardı.

Ama zaman sonra bu anlayışlar değişiyordu.

Dindar aileler, kendi çocuklarını okutamadıklarından, meydan diğerlerine kalıyordu. Böyle olunca da dindar insanların dünyaları daha bir dayanılmaz hale geliyordu. Çünkü her alanda eziliyorlar, horlanıyorlar, ikinci sınıf insan yerine konuluyorlardı. 1960'lı yıllarda bu anlayışlarla dindar aileler de çocuklarını okullara göndermeye, okutmaya, tek kaleli yapılan maçta taraf olmaya
ya
niyet ediyorlardı.

Bunun sonucu olarak her alanda dindar ve inançlı insanlar okullarını bitiriyorlar ve belli yerlere geliyorlardı.

Eski dönemlerde bir genel müdürün, üniversitedeki bir profösörün, bir devlet hastanesinde baştabibin, bir okulda müdürün, valinin, kaymakamın dindar ve inançlı insan olduğunu görmek mümkün değildi. Özellikle dinsizliğiyle ün yapmiş insanlar bu görevlere getirilirlerdi.

Ama artık Türkiye, eski Türkiye değildi.

'Köprülerin altından çokca sular geçmişti.

Artık maçlar tek kaleli oynanmıyordu, oynanmayacaktı da....

Artık eşit şartlarda bir mücadele başlayacaktı.

Hangi takım daha güçlü idiyse, maçı o kazanacaktı.

Bunun ilk belirtisi idi başörtüsü mücadelesi...

Ve bu ilk, gelecek zaman içinde toplumun her kesimine yayılacak, her alana kaydırılacaktı. Çünkü, Türkiye'de yaşayanların çoğunluğu Müslümandı ve Müslüman olduklarından ötürü gurur duyuyorlardı.

Kimileri İslam'a savaş açmış olsalardı bile...

Çünkü artık kimilerinin isteklerine göre bu ülke yönetilmeyecekti...

GELİŞEN İSLAMCI AKIMLARA KARŞI KÖKTENLAİKLERİN ÇIRPINIŞLARI...

Türkiye'de İslami akımlar giderek gelişiyordu.

En azından ortada 500.000 İmam-Hatip Lisesi çıkışlı insan, çeşitli devlet kademelerinde görev yapıyor, bir o kadarı da halen bu okullarda öğrenim görüyorlardı.

Bunlar sadece İmam-Hatip Liseleri için kaydedilen gelişmelerdi.

Elbette bu ülkede İslamcı akımları sadece İmam-Hatip Liselerinden ibaret de görmemek lazımdı. Onun bir kaç katı kadar da değişik İslami cemaatlerin özenle yetiştirdiği genç nesiller bulunuyordu.

Konu buraya gelmişken, bazı tesbitlerimi burada aktarmadan edemeyeceğim.

Türkiye'de önemli İslami cemaatler bulunuyordu. Bunların başında ve en geniş tabanlısı olarak RP geliyordu. RP, Müslümanların siyasal alandaki temsilcisi idi. Ve kendine özgü bir kitle meydana getirmişti. "Rabbimiz Allah'tır" diyen, Müslümanca bir hayat yaşamak isteyen, toplumun helal sınırları ile tasnifinden yana olan, haramlardan kaçınılmasını arzulayan bir kitle idi bu.

Yolsuzluklar olmasın, rüşvet bulunmasın, bürokraside adamlar kayırılmasın, geçmişimize sövülmesin, değerlerimizle alay edilmesin, ülke, içinde bulunduğu eko-

nomik çıkmazlardan kurtulsun, ahlak yapımız emin eller ile korunsun, aile, ticaret, ekonomi, siyaset ve sanat, Allah'tan korkanlarca kitle idi Refah Partisi tabanı....1995 yılı sonlarına gelindiğinde, bu kitlenin sayısal toplamı 10 milyonu buluyordu. Bu rakam, bu siyasal harekete üye olan, ya da seçimlerde onu tercih eden kitlenin rakamı idi. Onların çocukları da bu rakama katıldığında, ülkenin hemen hemen üçte birine ulaşıyordu bu.

Bunun yanısıra ülkede, Risale-i Nur şakirdleri bulunuyordu. Kendi aralarında bir kaç parçaya bölünmüş olsalar da, hizmetlerine devam ediyorlardı. Yurdun çeşitli yerlerinde, binlerce dersane ile yeni nesillerin ıslahına, Allah'ın razı olacağı insanlar haline getirmeye çalışıyorlardı.

Eğitim kurumları kuruyor, buralarda onbinlerce gence inanç yüklü bilgi ve beceri kazandırıyorlardı.

Yine Süleyman efendiye mensup Müslümanlar bulunuyordu. Bunların da küçümsenmeyecek ölçüde çalışmaları oluyordu. Yurdun her yanında binlerce kurs ve yurt ile yeni nesiller üzerinde çalışmalar yapıyorlardı.

Sufi hareketlerde de vardı.

Küçüklü büyüklü çeşitli guruplarla ifade edilen bu sufi hareketler tekkelerde yüzbinlerce insana İslam'ın ahlak, ibadet ve ihlas konularını veriyorlardı. Ayrıca bu sufi hareketlerin öğrenci yurtları, kursları bulunuyordu. Bu yurt ve kurslarda onlar da yüzbinlerce gence İslami doğruları öğretiyorlardı. Özellikle bu Sufi hareketler içinde İsmailağa ve Hakyol Vakfı'nı unutmamak gerekiyordu. İsmailağa Vakfına ait kursların sayısını tahmin etmek bile zordu. Binlerle ifadesini bulan bu kurslarda yüzbinlerce kız öğrenci dinini öğreniyor, geleceğe hazırlanıyorlardı. Hakyol Vakfı'nın ise yine benzer çalışmaları

vardı. Bu vakıf, özellikle üniversitelerin olduğu büyük kentlerde yurtlar ve öğrenci evleri açmışlardı ve öğrenim gören gençlere hem maddi, hem de manevi konularda yardımcı oluyorlardı.

Yine Hüseyin Hilmi Işık'ın çevresinde bulunan Müslümanlar vardı.

Bu cemaatin, geniş halk kitlelerine hitap eden gazete, radyo ve Tv kanalları bulunuyordu. Ayrıca yayınladıkları yüzlerce eserleri vardı. Ekonomik açıdan oldukça önemli boyutlara gelen bu cemaatin yaptığı çalışmalar da adından söz edilmeye değer çalışmalardı.

Bütün bunların yanısıra, küçük guruplar da vardı Türkiye'de.

Fikri planda birbirlerinden ayrılsalarda, dağınık ve güçsüz olsalar da, onların yaptıkları çalışmaları da İslami akımların Türkiye'de gelişmesine katkıda bulunuyordu. Ama her bir gurup, gençler arasında bir taraftar kitlesi bulabiliyordu.

Dört bir koldan İslami çalışma ve hizmet yürüten bu cemaatlerin her biri, Türkiye'deki İslami gelişmelerde pay sahibi idiler. Dikkat edildiğinde, bu cemaatlerin her birinin farklı çalışma alanlarını doldurduklarını görüyorduk. Kimi siyasal alandaki çalışmayı, kimi eğitim kurumları alanını, kimi davet ve tebliği ve İslami özel eğitim alanlarını, kimi ticari ve iktisadi alanı, kimi medya alanını, kimi de Kur'an'ın kitlelere ulaştırılması alanlarını dolduruyorlardı. İstenilen en ideal şeklin, tüm bu cemaatlerin bir çatı altında birlikte hareket etmeleri, ya da en azından önemli ülke meselelerinde ortak bir tavrın içine germeleri idi. Ama bunun imkanı oldukça zordu. Çünkü her cemaat, kendine özgü prensipler ve delillerle hareket ederek, İslami hizmetleri farklı algılıyorlardı. Elbette

bütün bunlar, hiç bir şey yapmadan oturup kalmak, ya da gelişen menfi olaylar karşısında sızlanıp durmaktan daha iyi idi. Hiç bir şey yapmayan, gelişen olaylar karşısında sızlanıp durmaktan gayrı bir hizmet yerine getirmeyen gurupular da vardı. Böyle olmaktansa, farklı algılamalarla da olsa bir şeyler yapmak ve ortaya bazı hizmetler sermek daha iyi idi.

Çağımızın önde gelen İslami Hareket ve dava adamı Said Havva'nın bu konuda güzel bir değerlendirmesi vardı. Şöyle diyordu Said Havva:

"Farklı anlayışlara sahip de olsalar,. Müslüman cemaatlerin herbiri Müslümanlar tarafından takdir edilmelidir. Ya, bir İslam cemaati ortaya çıkacak ve İslami hizmet alanlarının tümünü yerine getirecektir, ya da farklı alanlarda hizmetler yapan cemaatlere karşı dua edecektir. Eğer bir İslam Cemaati hayatın tüm alanlarında hizmetler ortaya koyamıyorsa, o zaman kendisinin ortaya koyamadığı alanlarda çalışmalar yapan Müslümanlara haset yerine dua etmelidir. Çünkü biz, İslam binasını bir odaya benzetiyoruz. Bu odanın duvarlarında pek çok gedikler vardır. İslam düşmanlarının her biri bu gediklerden namlularını uzatmış, odada bulunan İslam Ümmetine kurşun yağdırmaktadırlar. Her bir İslam Cemaati de bu odada bir gediği kapatmaya gayret etmektedir. Her cemaat, bir gedikten gelebilecek kurşunlara karşı göğsünü siper etmiştir. Siz ya, tüm gedikleri kapatabilecek kadar güce sahip olmalısınız, yani tüm saldırıları ve her alanı doldurulabilecek kapasitede olmalısınız, ya da gedikleri ayrı ayrı kapatmaya çalışan İslami cemaatlere haksızlık etmemelisiniz..."

Hayatın önemli bir kısmını İslami davet ve hareket çalışmalarına adamış ve bu uğurda çalışmalar yapmış tecrübeli ve dengeli bir İslam önderinin söyleyebileceği

şeyler bunlar olsa gerek.

Türkiye'de çeşitli İslami cemaatlerin bu çalışmaları, elbette Türkiye'nin değişen çehresinin mimarlarıdırlar. Yoksa bu kadar gelişme kendi kendine meydana gelemezdi.

Bu önemli gelişmeler karşısında şaşkına dönen ve kendinden geçercesine İslam'a saldırmaya başlayan köktenlaiklerde görülen telaş kayda değerdi. Müslümanların, hayatın her alanına el atmaları onları oldukça sinirlendiriyordu. Bir avuç köktenlaik, zaman zaman bir araya geliyor, kendilerince bir şeyler yapmaya çalışıyorlardı.

Köktenlaiklerin başkomutanı da Cumhurubaşkanı Kenan Evren'di.

Netekim Evren Paşa verdiği mesajlarıyla köktenlaik "çağdaş kadınları" görevlerini yapmaya çağırıyordu. Onlara yaptığı söylevlerinde açıkca şunları söylüyordu:

"Sizler, bu ülkenin gerçek kadınlarısınız. Sizler gibi çağdaş kadınların, gerici kadınlara karşı mücadele vermeleri gerekiyor. Göreyim sizi..."(35)

Bir zamanların Netekim Evren Paşa'sı bu ülkenin "gerçek sahipleri" olan "çağdaş kadınlar"a bu mesajları verir de, onlar da göreve başlamazlar mıydı? Elbette başlarlardı.

İlk görev olarak bu çağdaş kadınlar, sokaklarda gördükleri tesettürlü Müslüman hanımlara önce sataşmalara başlıyorlar, ardından yürüyüş ve mitingler düzenlemeye koyuluyorlardı. Ülkeninin Cumhurbaşkanı onlara işaret vermişti, onları göreve çağırmıştı, onlara arka çıktığını bizatihi söylemişti. Netekim Evren Paşa'dan destek gören bu parfüm kokulu, ince çoraplı, pantolon ve mini

(35) Vahdet Gazetesi, Yıl: 2, Sayı: 13, Sh. 3, 27 Mart-2 Nisan 1989.

etekli "çağdaş kadınlar" doğru sokaklara dökülüyorlar, pankartlar hazırlayarak yürüyüşler düzenliyorlardı.

"Çağdaş yaşamı destekleme derneği"nin öncülüğünde parfüm kokulu bu bayanlar, kendilerinin bu ülkenin gerçek sahipleri olduklarını tüm ülkeye duyurmaya başlıyorlardı. Bunun için toplantı ve yürüyüşler tertip ediyorlar, taşıdıkları pankartlarıyla sloganlarını kamuoyuna duyurmaya çalışıyorlardı.

Parfüm kokulu, ince çoraplı, pantolon ve mini etekli "çağdaş kadınlar"ın bu yürüyüşlerine ise sadece bir kaç yüz kişi katılıyordu. Çoğunluğunu zengin işadamlarının eş ve çocuklarının oluşturduğu bu toplantılar, malum medya aracılığıyla tüm ülkeye duyurulmaya çalışılıyordu. Sadece bir kaç yüz kadının katıldığı bu toplantılar, adeta ülkenin önemli bir kesimini temsil ediyor imajları veriliyordu.

Çeşitli zaman ve yerlerde düzenlenen bu toplantılar açıkca şunu gösteriyordu ki, bu ülkenin "gerçek kadınları" ancak bu kadardı. Onların bu toplantılarına halk kitlesinden hiç kimse iltifat etmiyordu. Yalnız başlarına kalıyor, yalnızlığın verdiği hırçınlıkla bu eylemlerine aşkla, heyecanla devam etmeye kalkışıyorlardı.

Taşıdıkları pankartlarında dikkat çeken sloganlar şunlardı:

"Laikliğe bağlıyız, saygılıyız."

"Atatürkçüyüz."

İstanbul'da yapılan bu yürüyüş fiyasko ile neticeleniyordu. Üstelik bu toplantı ve yürüyüş, günler öncesinden tüm medya aracılğı ile halka duyurulduğu, halk katılmaya çağırıldığı halde. O kadar duyuru, o kadar ilan, o kadar destek, sonuçta bir kaç yüz kadın....

İstanbul yürüyüşü bir fiyasko ile noktalanıyordu.

Yenilen güreşçi, yenilmeye doymazmış derler ya.... İşte öyle oluyordu. Aynı güruh bu kez başkent Ankara'da aynı yürüyüşü düzenliyorlardı. Bu kez Ata'larının şehrinde boy göstereceklerdi. İstanbul'da yapılan toplantı bekledikleri gibi olmamıştı, ama bunun nedeni vardı. İstanbul, gericilerin kalesi haline gelmişti. İstanbul, çağdaşlıktan fazla nasibini almamış idi. Ankara böyle olmayacaktı. Ankara, cumhuriyetin kurulduğu, ilkelerin hayata geçirildiği yerdi. Orada yapılacak olan toplantı, ülkedeki "gerici" lere iyi bir ders olabilirdi.

Bu aşk ve heyecanla "çağdaş kılıklı" kadınlar başkent Ankara'da "Laikliğe bağlılık" yürüyüşüne katılıyorlardı. Kendilerinin "laik" olduklarını belirten bir gurup kadın, Nisan 1989'da bir araya geliyor, Anıtkabir'i ziyaret ediyor, burada Ata'larının huzurunda saygı duruşunda bulunuyor, özel deftere şunları yazıyorlardı:

" Aziz Atamız, ilkelerini, özellikle laikliği, bütün varlığımızla korumaya kararlı olduğumuzu tekrar eder, huzurunda saygı ile eğiliriz."

Ankara'da yaşayan kadınların başında ise Prof. Dr. Sevinç Karol bulunuyordu. Karol kendisine sorulan bir soru üzerine, kendilerinin çağdaş Türk kadını olduklarını, Konya ve benzeri yerlerde meydana gelen son günlerdeki olaylardan sonra, kendileri gibi düşünen Türk kadınlarına çok daha fazla sorumluluklar düştüğünü söylüyordu.

Özellikle dönemin Şanlıurfa Belediye Başkanı İbrahim Halil Çelik'in, "Atatürkçü değilim, laik değilim" demesi ile Türkiye'de laikliğin tehlikede olduğunun anlaşıldığını belirten "çağdaş kadınlar", kendilerinin Atatürk'ün kutsal emaneti olan laikliği sonuna kadar destekleyeceklerini, gerekirse bu uğurda hayatlarını bile or-

taya koyacaklarını belirtiyorlardı.

Ata'larının huzurunda saygı ile duran, ona çelenk ikram eden Ankara'nın bu çağdaş kadınları da, İstanbul'daki hemcinsleri gibi yalnız kalıyorlardı. Sayıları bini bile bulmayan bu kadınlar, bu ülkenin gerçek kadınlarının kimler olduğunu da iyi anlamış oluyorlardı.

İstanbul ve Ankara toplantılarında yalnız kalan "çağdaş kadınlar", bu toplantılarını neden yapıyorlardı? Bunun cevabını bulmak zor değildi kuşkusuz. Onlar, bu ülkede yaşayan "çağdaş erkeklerin" görevlerini yapmada yavaş davrandıklarını görmüşlerdi. Madem ki, erkekler bu konuda üzerlerine düşenleri yapmıyorlardı, o halde, bu görevi kendileri yapmalıydılar.... Çünkü Ata'larının kemikleri, mezarında sızlıyordu son dönemlerde. Ata'larını çok seven bu çağdaş insanlar, bu sızıya son vermek için yemin etmişlerdi.

Artık bu ülkede laiklik yürüyüşleri böylece başlamış oluyordu.

Her dönemde, bazı çevreler, bunu yapmayı kendilerine bir görev olarak görüyorlardı. Müslümanların en ufak bir gelişmesi, konuyu hemen bu kanala çekiyordu. Müslümanların gelişmelerine karşı, laiklik yürüyüşleri de gündeme geliyordu.

22 Kasım 1992 tarihinde bu kez, Almanya'da faaliyet gösteren Cemalettin Kaplan ve Türkiye'deki İslami gelişmeler bahane edilerek bir yürüyüş de İzmir'de yapılıyordu. Başını SHP İzmir örgütlerinin çektiği "Laiklik yürüyüşü" de fiyasko ile noktalanıyordu. Ancak üç bin kişinin katılımı ile yapılan bu yürüyüşe sadece dişi köktenlaikler değil, erkekleri de katılıyordu. Ellerinde Türk bayrağı taşıyan ve Atatürk fotoğraflarıyla yürüyüşe katılan bu insanlar, "Üç milyonluk kentte Atatürk'çü ve laik-

lik yanlışı insan bu kadar mı?" sorusunu kendilerine sormaktan da geri durmuyorlardı. Bu kez söyledikleri sloganlar ve taşıdıkları pankartlar şöyle idi.

"Dünyaya, insanlığa, yarınlara Atatürk ilkeleriyle sahip çıkalım."

"Türkiye, Cezayir olamaz..."

" En büyük Atatürk, başka büyük yok..."

"Gericiliğe hayır..."

"Laik, demokratik Türkiye..."

"İran gericiliği Türkiye'ye giremez..."

"Şeriat'a geçit yok..."

"Laiklik ve demokrasi..."(36)

İzmir miting ve yürüyüşüne Anadolu Erenler Derneği de destek vermişti. Yine günler öncesinde duyurular, ilanlar, destekler...Ve sonuç çok az sayıda insanın katılımı....Hem de İzmir gibi bir yerde....

Ama İzmir yürüyüşünün bir farkı vardı, o da, Ata'larının yeryüzündeki temsilcilerinden Netekim Evren Paşa'nın tarih olmasıydı. Artık Netekim Paşa, bu dönemde ortalıkta yoktu. Marmaris'e gitmiş, orada Akdeniz'in serin dalgaları ve o dalgalarının serin esintileriyle gününü gün ediyordu.

Türkiye'de laiklik yürüyüşleri yapıladursun, laikliğin vatanı Fransa'dan yeni sesler duyulmaya başlıyordu. Fransa'nın dünyaca tanınmış Psikanalisti Tony Anatrella'nın laikliği yerden yere vuran son eseri yayınlanmış, piyasaya sürülmüş ve geniş bir ilgi toplamıştı. Anatrella, "Bunalımlı topluma hayır" adlı eseriyle lakliğin dinsizlik şeklinde uygulandığını, bunun da din düşmanlığı olarak kendini gösterdiğini yazıyordu. Anaterella eserinde şöyle diyordu:

(36) Milliyet Gazetesi, 23.11.1992

"Laikliğin din düşmanlığına dönüşmesi, bütün Hristiyan toplumlarının çürümesine neden olmuştur. Geleceğin, istikbalin bir manası yoksa, bugünü nasıl yaşayabiliriz ? Ölümün bir anlamı yoksa, hayatın anlamı nasıl anlaşılabilir ? İdeali olmayan toplumun, geleceği olamaz. Geçmişine sahip çıkmayan toplum da ölmeye mahkum olur..."(37)

Laikliğin babası, Fransız devlet adamı Jules Ferry idi. Kendisi Fransa'nın Saint Die kentinde 5 Nisan 1832 yılında doğmuştu. Bir hukukçu olan Frry, Temp gazetesinde yazarlık yapmış, 1879-1885 yılları arasında, Eğitim Bakanlığı ve Başbakanlık görevlerinde bulunmuştu. Ferry, Fransa'dan dünyaya laiklik fikrini vermiş, laikliğin çağdaş yüzyılda pek çok ülkede bir ilke olarak kabul görmesinin öncülüğünü yapmıştı. Ama bu kez, Ferry'nin ülkesinden çıkan bir düşünür, tesbitleriyle Frry'nin geçmiş yüzyıldaki düşüncelerinin tümünün bir vehimden ibaret olduğunu söylüyordu. Laiklik düşüncesi, kendi ülkesinden, bir başka çağdaş düşünür tarafından, bu kez yargılanmaya başlanmıştı.

Fransa'nın çağdaş düşünürü Tony Anateralla, laiklik konusundaki görüşlerini şöyle açıklıyordu:

"Biz Fransızlar, aslımızdan, dinimizden, geçmişimizden, babalarımızdan bahsetmekten utanır hale geldik. Toplumumuzdaki işsizliğin, cinayetlerin, zinanın, boşanmaların, cinsi sapıklık ve tacizlerin, AIDS'in, uyuşturucunun, intiharın ve bütün saldırganlıkların temel sebebi, Allah'ı inkar, dini küçük görmek, ona karşı gelmeyi üstün bir şeymiş gibi görmek ve ahlaksızlıklardır.

Fransa'da, 1990 yılında 10 bin 71 kişinin trafik kazalarında ölmesine mukabil, 11 bin 403 kişinin intihar et-

(37) Türkiye Gazetesi, 26.3.1993

mesi dikkat çekicidir. Ayrca 2 bin 785 kişi AIDS'ten ölmüştür. Her yıl 135 bin insan ise intihara teşebbüs etmektedir. Bu durum, dini inancın kalmadığı toplumumuzda ideallerin tükendiğini göstermektedir. Hepimiz bir felekat dönemi içerisinde, inançsızlığın hakim olduğu bir ülkede yaşadığımızı bilmeliyiz. İnançsız yetişmek ve bu tip nesiller yetiştirmekle, bizler kendimizi daha yaşarken öldürüyoruz. Başta basın, radyo-televizyon olmak üzere medya ve bütün sanatçılar, bize zaman öldürmeyi öğretti. Bir çok genç de, ideal olarak bu tipleri önder seçti ve bunlarla özdeşleşti.

Geleceğin ve istikbalin bir manası yoksa, bugünü nasıl yaşayabiliriz? Ölümün bir anlamı yoksa, hayatın manası nasıl analaşılabilir ? İdeal olmayan toplumun geleceği de yoktur. Geçmişine sahip çıkmayan toplum da ölmeğe mahkumdur..."(38)

Fransız düşünür Tony Anatrella'nın sözleri bunlar.

Anatrella sanki Fransa'yı değil de Türkiye'yi tarif etmiş.

Gerçekten de öyle değil mi, Türkiye'ye çok benzemiyor mu bu tesbitler ?

Türkiye'de de intihar olayları yaşanmıyor mu?

AİDS Türkiye için de bir tehlike olmaya başlamadı mı?

Türkiye'de de ölümden ve ölüm sonrası hayattan korkmadıkları için, nesillerin büyük bir dejenerasyon yaşadıkları doğru değil mi ?

Türkiye'de yaşayan insanlar da, geçmişlerinden, dinlerinden, inançlarından, babalarından, tarihlerinden utanır hale gelmiş değiller mi?

(38) a.g.y.

Cinsi sapıklıklar, boşanmalar, cinayetler, uyuşturucu tutkunluğu, Allah'ı inkar etmek, Türkiye'de de gündemde değil mi?

Anatrella, hem Fransa'yı, hem Türkiye'yi, hem diğer laik ülkeleri çok güzel tarif etmiş. Yukarıda sayılan ahlakdışılıklar, insanlıktan çıkmışlıkların tümü, Allah korkusundan mahrum yetiştirilmiş nesiller bulunduğu ülkelerin tümünde de yok mu?

Çağdaş dünya laiklik prensibine dayanarak, nesilleri Allah'dan uzaklaştırarak, bu hazin sonu kendilerine hazırlamış değiller mi?

Laikliği önemli bir özellik gibi gören Batı dünyası bu hallere, hatta daha da kötü durumlara düşmüş değiller mi?

Batı dünyasını takip etmeyi, onlar gibi olmayı marifet sanan az gelişmiş ülkeler, özellikle de Müslüman halklar, onlar gibi seviyesiz bir duruma gelmiş değiller mi?

Batı gibi olmayı, onların her kurumlarına sahip çıkılması gibi algılayan zavallı ülkeler de Batı'nın içine düştüğü dinsizlik ve inançsızlık çukuruna düşmüş değiller mi?

Bugün için tüm dünyayı saran inançsızlık cereyanının ardında yatan gerçeklik laiklik anlayışı değil mi?

Bugün için tüm dünyayı saran inançsızlık cereyanının ardında yatan gerçeklik laiklik anlayışı değil mi?

Laiklik diye diye, halkları dinlerinden, inançlarından, Allah'a karşı olan sorumluluklarından uzaklaştıran yöneticilerin, her hal ve şartta karşılarına çıkan bu tablodan yakınmalara asla hakları yoktur.

Dinsizlik anlayışlarıyla yetişen nesillerin, sonuçta

her türlü soygunu, talanı, vurgunculuğu ve ahlaksızlığı yapacakların bilmiyorlar mıydı? Elbette biliyorlardı. Ama onlar için önemli olan, halkların dini inançlardan yoksun olarak yetişmeleriydi. Ortaya çıkan sonuçlarına kat lanmaktan başka seçenekleri de yoktur.

Bugün başta İtalya'nın içine girdiği yolsuzluklar bataklığı, buna benzer olayların diğer Batı'lı ülkelerde ve Japonya'da başgöstermeye başlamış olması, hep laiklik anlayışlarıyla yetişen nesillerin sonuçlarıdır.

Dini devlet işlerinden ayırmanın keyfini yaşayan laik ülkelerin tümü, yakın bir gelecekte, her insanın yanıbaşına birer polis dikmek zorunda kalacaklardır.

Çünkü dünyada insanları doğruya ve dürüstlüğe götüren en kuvetli güç, Allah korkusudur.

Yakın bir gelecekte bu özelliklerin daha da artış göstermesi yerli laik aydınlar arasında da laikliğin yargılanacağını, bu tür eleştiriler getirileceğini söylemek kahinlik olmayacaktır.

Ama işin üzücü tarafı, laikliği inkarın ve eleştirisinin de Batı'dan başlayarak bizlere sirayet etmesi olayıdır.

Her meseleyi Batı'dan almaya alışık taklitçiler, bunu da yapacaklardır. Bizimkiler, laikliğin eleştirisi için, Batı'lıların bu konudaki çalışmalarını bekliyor olmalılar.

Gelinen noktada laiklik, kendi vatanında eleştirilme ye başlanmıştır.

Bu demektir ki, laiklik de miadını doldurmaya başlamıştır....

O anlayış da tarihin çöplüklerindeki yerini almaya adaydır.

KEMALİZM VE LAİKLİK

Türkiye'de olduk olası, laklik Kemalizm'le birlikte telaffuz edilmiştir. Köktenlaiklerin ağızlarındaki tek sakız budur. Laikliği, Kemalizmin ayrılmaz, hatta en önemli bir parçası olarak görmekte ve görmeye de devam edeceğe benzemektedirler.

Kemalizmin temel ilkelerinden sadece birisi olmasına rağmen, bu ilke, ülkedeki tüm laiklerin Kemalizme soyunmalarına neden olmaktadır. Köktenlaiklerin tümü, bu bağlamda koyu ve katı Kemalist olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Halbuki Kemalizm demek sadece laiklik demek değildi. Kemalizmin diğer ilkeleri de vardı ve bu ilkeler, günümüz Kemalistlerinin fazlaca itibar etmedikleri ilkeler haline gelmişti. Örneğin milliyetçilik, devletçilik, devrimcilik, halkçılık gibi...Bu ilkelerin hiç birisi, hatta Cumhuriyetçilik bile laiklik kadar bu insanların nazarında bir değer ifade etmemektedir.

Eğer Mustafa Kemal'e bağlanmak, O'nun izini takip etmek bu kadar kutsal olsa idi, diğer ilkeler de en az laiklik ilkesi kadar sahip çıkılması gereken ilkeler olarak görülürdü.

Türkiye'deki Kemalistler ve kökten laikler, işlerine geldiği gibi Kemalizmi ve laikliği kullanmak için çoğu kez böyle davranıyorlardı.

Her zaman ve şartta kendilerini Kemalist olarak lanse edenler, her zaman ve mekanda sadece ve sadece Ata'nın izinin takip edilmesinin bu ülkeyi düzlüğe çıkaracağına inananlar, Ata'ya adeta ilah gözüyle bakanlar, onu zaman ötesi anlayışıyla kutsayanlar...bunların hiç birisi sevgili Ata'larının diğer ilkelerine, laiklik ilkesine sarıldıkları gibi sarılmıyorlardı.

Bunun bir sebebi olmalıydı.

Bu kadar çifte standart bir amaca yönelik idi.

Üstelik laiklik ilkesi Ata'larının hayatının sonlarına doğru ortaya atılmış bir ilke idi.

Meselenin gerçeğinde yatan olay, onların hiç birisininin Ata'larını söyledikleri kadar sevmemeleri idi. Ata'larını çok güzel kullanıyorlardı. Ata'ları onlara bağımsızlık fikrini vermişti, ülkenin bağımsızlığı için kanlarını sonuna kadar feda etmeleri gerektiğini söylevlerinde pek çok defa belirtmişti, ama nedense Ata'larını kutsayanların hiç birisi, Ata'larının bu tavsiyelerine kulak bile vermiyorlardı. Kökten Kemalist'lerin önemli bölümü bu ülkede, Batı'lıların egemenliğini onaylıyorlardı çünkü. Her birisi AT'a girmenin rüyalarını görüyor, bunu en ideal son olarak kabul ediyorlardı. Onların Ata'ları bu ülkeyi "kurtarmak" için Batı'lılarla yıllarca savaş vermemiş miydi? Batı'lılar İstiklal Savaşı'mız sırasında ülkemizin dört bir yanını işgal etmemişler miydi? Her karış toprağımızda şehidlerimizin kanı yok muydu? "Büyük Kurtarıcı", bu ülkeyi Batı'lılardan kurtarmak, bağımsız bir ülke haline getirmek için tüm hayatını ortaya koymamış mıydı?

Üstelik Ata'ları, milliyetçiliği bir ülkü olarak göstermemiş miydi? Ülkedeki Kemalist'lerin önemli bir bölümü milliyetçiliği reddetmiş, solculuğa, Marksizme kaymamışlar mıydı? Kemalizm'i solculuk ve sosyalizmle bir-

leştirmemişler miydi?

Peki Ata'larının devletçilik anlayışı nerelerde kalmıştı?

2000 yılına gelindiği şu günlerde devletin tüm kurumları satışa çıkarılmıyor muydu? Üstelik sevgili Ata'larının büyük fedakarlıklarla kurduğu fabrikalar değil miydi bütün bunlar ? Satışa çıkarılan KİT'lerin bir kısmının temelleri Ata tarafından atılmamış mıydı?

Sevgili Ata'ları, bu ülkeyi sanayileştirmek için, devletin tüm imkanlarını seferber etmemiş miydi? Onca yoksulluğa rağmen, onca imkansızlık ve bilgi eksikliğine rağmen, Ata'ları bu ülkeyi sanayileştirmek için, hem de devlet eliyle sanayileştirmek için ömrünü harcamamış mıydı?

Sevgili Ata'larının devletçilik anlayışını nasıl da güzel açıklıyorlar:

"Devletçilik ilkesi ile devletin ekonomik faaliyetlerindeki rolü ve görevi ortaya konulmuştur. Bu ilke tamamen Türkiye'nin özel şartlarından çıkmış, Türkiye'ye özgü bir ilkedir. Engin ve köklü devlet anlayışının ifadesidir. Devlet anlayışına açıklık getirmiş, klasik devlet anlayışını aşmıştır. Devletçilik ilkesinin anlamı ve kapsamını yine Atatürk'ün çeşitli beyanlarına dayanarak açıklamak gerekirse, devletçiliğin manası şu olur:

Fertlerin hususi teşebbüslerini ve şahsi faaliyetlerini esas tutmak; fakat büyük bir milletin ve geniş bir memleketin bütün ihtiyaçlarına ve çok şeylerin yapılmadığını göz önünde tutarak memleket ekonomisini devletin eline almak. Türkiye Cumhuriyeti devleti, Türk vatanında asırlardan beri ferdi ve hususi teşebbüslerle yapılmamış olan şeyleri yapmak istedi. Bizim takip ettiğimiz yol, bu yol, görüldüğü gibi liberalizmden başka bir sistemdir.

Bizim takibini uygun gördüğümüz devletçilik prensibi, bütün istihsal ve tevzi vasıtalarını fertlerden alarak, milleti büsbütün başka esaslar dahilinde tanzim etmek gayesini takip eden sosyalizm prensibine müstenid kollektivizm yahut komunizm gibi hususi ve ferdi iktisadi teşebbüs ve faaliyete meydan bırakmayan bir sistem değildir. Devletçilik ilkemiz özel teşebbüse yer verir, ancak özel teşebbüsün ekonomik faaliyetlerini devletle bölüşülmesi ve sınırlandırılması yolundaki istekleri kabul etmez. Amme çıkarının kabul edilmediği her yerde ve her anda devlet, ekonomik hayatına müdahale etmek hakkını göz önünde tutar. Bu da sosyal adaletin doğal kıldığı bir haktır..."(39)

Mustafa Kemal'in devletçilik anlayışı özetle böyle ifade ediliyor.

Ama günümüzdeki Kemalist'lerin hiç birisinin bu anlayışla hareket ettikleri söylenemez. Çağdaş Kemalistler'in her birisinin gönlünde yatan şey, ülke ekonomisini devletin tekelinden kurtarmaktır. Belki Mustafa Kemala'in zamanında devletçilik anlayışının bu şekilde olması gerekiyordu, ama günümüz koşullarında devletin ammenin haklarını korumak uğruna girdiği ekonomik yatırımlar, giderek ammenin haklarının gasbedildiği arpalıklar haline gelmiştir.

Bu kuruluşların tümü, ammenin haklarını koruyucu olmaktan çıkmış, ammenin haklarını kullanır hale gelmiştir.

Günümüzdeki çağdaş Kemalist'lere şu soruyu sormak lazım:

Madem ki, sevgili Ata'nızın tüm prensipleri sonsuza

(39) Prof. Dr. Erol Cihan, Atatürk ilkeleri ve yorumları, Akşam Gazetesi 14.9.1994, Atatürk Eki, Sh: 16

kadar takip edilmesi gereken prensipler idi, devletçilik prensiplerini de sonsuza kadar taşımaktan neden kaçıyorsunuz?..

Demek ki, zaman değişmiş, günün koşullarına göre bazı ilkelerden kurtulmak zamanı gelmiştir.

Kemalizmin milliyetçilik ilkesine gelince:

Mustafa Kemal koyu bir Türk milliyetçisi idi. Türk olmaktan gurur duyar, Türk ırkını diğer ırklardan üstün görürdü. Irka dayalı bir milliyetçi idi. Mustafa Kemal'e göre milliyetçi olmak, Türk'lükle eş anlama geliyordu. O günkü koşullar içinde bu ülküye önem vermesi, yeni bir devlet kurmasından, Türkiye'yi diğer ırkların tasallatundan kurtarmasından kaynaklanıyordu. Mustafa Kemal'e göre Osmanlı devleti Türklere ayrıcalık tanımamıştı. Bünyesine barındırdığı tüm ırklara ve etnik gruplara aynı muameleyi uygulamıştı. Bu büyük bir hata idi. Madem ki, Osmanlı devleti ve Anadolu toprakları, Türklerin yurdu ve devleti idi, o halde bu devlette Türk'lere özel bir ayrcalık tanınmalıydı. Bunun için Türk ırkını yücelten sözler söylemişti.

" Ne mutlu Türküm diyene..."

"Türk, öğün, çalış, güven...."

"Türk'ün zekası ve teşkilatçılığı vardır"

"Türk'ün cesareti, cesarete hayranlığı ve yurtseverliği vardır."

"Türk'ün itaati, disiplin anlayışı vardır."

"Türk'ün açık kalpliliği ve vefası vardır."

"Türk'ün bilime olan saygısı ve aşinalığı vardır."

"Türk'ün insanlık sevgisi ve barışseverliği vardır."

"Türk'ün güzel sanatlara olan sevgisi vardır..."(40)

Bütün bu özellikler, Türk'lere mahsus özel niteliklerdi.

Bir insan Türk olduğunda, bu özelliklere sahip olabilirdi.

Gerçekten de Mustafa Kemal Türk'leri çok seviyor, onları dünyanın en üstün ırkı olarak görüyordu. Mustafa Kemal'in "izi"ni takip eden çağdaş milliyetçiler de şöyle veciz sözler ortaya çıkarıyorlardı:

" Bir Türk dünyaya bedeldir...."

Bir Türk dünyaya bedeldi, ama nice Türk yöneticiler gelip geçmişti bu ülkenin meclislerinden, ama nedense hiç birisi Türkiye'yi dünya milletleri içinde layık oldukları yere getirememişlerdi. Belki de bu Türk'ler saf kan Türk değillerdi....Eğer saf kan Türk olsalardı, o zaman Türkiye bu hallere düşmezdi...

Mustafa Kemal, Türk milliyetçiliğini genel ilkelerden bir ilke olarak görüyordu. Ama zaman içinde çağdaş Kemalistler, milliyetçilik fikirlerinden vaz geçiyorlardı. Gelişen zaman içinde dünyada ırkçılık hastalığı savaşlara ve karışıklıklara sebep olduğu bütün dünya tarafından anlaşılmaya başlayınca, bu kez Ata'larının bu ilkesi de güme gidiyordu. Her hal ve şartta Ata'larının izini takip edeceklerini haykıran köktenlaik Kemalistler güruhu, milliyetçi olmaktan utanır hale geliyorlardı. Demek ki, Ata'larının bu ilkesi de miadını doldurmuştu...

Kemalizmin ilkelerinden biri de cumhuriyetçilik idi.

Her ne pahasına olursa olsun cumhuriyetçilik elden bırakılmamalı idi. Mustafa Kemal Türkiye'ye cumhuriyeti getirmek için az fedakarlık yapmamıştı. "Cumhuriyet fa-

(40) a.g.y. Sh.9.

zilettir" demiş, cumhuriyeti en ideal sistem olarak görmüştü.

Cumhuriyetçilik demek, halkın yönetime direkt olarak girmesi demekti. Ülkeyi belli bir sınıfın ya da zümrenin tasallutundan kurtarmak, yönetimi tüm halka yaymaktı. Cumhuriyetin kelime anlamı da bunu çağrıştırıyordu.Geniş kitlelere yayılan yönetim demekti. Bunun örneği de genel seçimlerin yapılması, çoğunluğun kabul gördüğü yönetimlerin devleti idare etmesi demekti. Ama bu ilke aradan uzunca yıllar geçmesine rağmen yürürlüğe girememişti. Cumhuriyetin kurulduğu yıllardan uzunca bir süre boyunca ülkede tek parti dönemi yaşanmıştı. Cumhuriyet Halk Fırkası olarak ortaya çıkan, daha sonra da Cumhuriyet Halk Partisi adıyla devam eden tek parti dönemi, Ata'nın ölümüne kadar devam etmişti. Ata bir yandan cumhuriyetçi geçiniyordu, ama bir yandan da eski yönetime benzer uygulamalarını devrede tutmaya devam ediyordu. Bir ülkeye cumhuriyet ülkesi demek için, o ülkede birden fazla partinin kurulmasına izin verilmesi, seçimlerin serbest ve hür bir ortamda yapılmasını gerekli kılıyordu. Ama bunların hiç biri Ata'nın sağlığında pratize olamamıştı.

Ata, cumhuriyete aşıktı, Kemalistlerin de çoğunluğu cumhuriyet fedaileri idi, ama tek parti uygulamasına ses çıkarılmıyordu.

Günümüze gelindiği halde, hala cumhuriyetçilik tezi tartışılmaya devam ediyordu. Cumhuriyet kurulmuştu, ülkenin adı cumhuriyet idi, ama cumhuriyetin bir gereği olan demokrasi henüz rayına oturmamış, ülkede Batı'lı anlamda demokrasi hayata geçirilememişti.

Yani Ata'nın cumhuriyetçilik ilkesi de doğmadan ölmüş idi.

Ata'nın diğer bir ilkesi de Halkçılık idi.

Halkçılık demek, Ata'ya göre "Egemenlik kayıtsız şartsız milletin demek" idi. Ata şöyle diyordu:

"İdare usulümüz kayıtsız şartsız hakimiyetine sahip olan halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına dayanır."

Ata'ya göre "Kuvetin, kudretin, hakimiyetin, idarenin doğrudan doğruya halka verilmesi" idi. "Halkın elinde bulundurulması" idi. "O, kişi, aile ve sınıf imtiyazlarına karşıdır. Kanunlar önünde kesin bir eşitlik kabul eder idi..."(41)

Ata'nın halkçılık tarifinde, sanki demokrasinin tarifi yer alıyordu. Halkın, halk için, halkı idare etmesi gibi...Ansiklopedilerde tarif edeldiği şekliyle demokrasi de böyle idi. Ama hiç bir zaman ve hiç bir mekanda bu tarife uygun yönetim, dünyanın henüz hiç bir yerinde kurulamamıştı. Dünyanın hiç bir yerinde kurulmadığına göre, tabiatiyle Türkiye'de de kurulamazdı. Aynen öyle oluyordu. Ata'nın kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nde de halkçılık ilkesi havada kalıyor, halkın iradesi, yönetimde kendisini gösteremiyordu. Bu da tabiiydi....

Zira bu halk, henüz Ata'sının istediği kıvama gelememişti.

Ata eğer sağ olsaydı, bu ilkeyi hala bu şekilde kullanmaya devam da edebilirdi.

Buna göre Ata'nın halkçılık ilkesi de diğerleri gibi idi. Diğer ilkeler gibi hayatiyat kazanamamıştı.

Diğer ilkelerden devrimcilik kalıyordu geriye.

Devrimcilik ülkesi de günümüzde hükmünü ve önemini yitirmişti. Çünkü günümüzde devrimcilik demek,

(41) a.g.y. Sh. 16

bolşeviklik demekti, PKK demekti, ya da şeriatçılık demekti. Artık hiç bir çağdaş Atatürkçü kendisini devrimci olarak göremiyordu. Cumhuriyetin ilk yıllarında devrimcilik çok önemli idi, ama devrimler oturmuş, yeni düzen kurulmuştu. Artık yeni düzene karşı devrimcilik yapılamazdı. Eğer yapılirsaydı, bu en büyük suç olurdu.

Mustafa Kemal Paşa devrimciydi.

Osmanlı devletini devirmek için devrimci idi. Artık bu devlet devrildiğine, cumhuriyet kurulduğuna göre devrimcilik, artık tarih olmalıydı. Yeni kurulan cumhuriyete karşı devrimcilik yapmak, vatan hainliği sayılırdı.

Mustafa Kemal Paşa devrimcilik yaptığı yıllarda, Osmanlı yönetimine göre vatan haini idi. Ama ne zamanki devleti devirdi, kendine göre yeni bir devlet kurdu, bu devletin başına geçti, o zaman eski vatan haini, yeni devlet başkanı eşi bulunmaz "bir kurtarıcı" oldu.

Tarih bu olayları çoğu kez yazmıştı.

Darbeciler, darbelerinde başarısız kaldıklarında en azından vatan hainliği ile suçlanır ve idam edilirler. Ama darbeleri başarılı olduğunda kahraman kesilirlerdi.

Sonuç itibariyle Mustafa Kemal'in ilkelerinin tümü, devrini doldurmuş, miadını tamamlamıştı. Hatta bazı ilkeleri, henüz kendisi hayatta olduğu dönemlerde yürürlükten kalkmış, pratikte hükmünü yitirmişti.

Ama buna rağmen, laklik ilkesi aradan yıllar geçmesine rağmen hala dimdik ayakta idi.

Hatta bu ilke, Ata'nın kendisinden daha ilerideki dozu ile kimi Atatürkçüler tarfından ısrarla diretiliyordu. Mustafa Kemal'in bile bu ölçüde sarılmadığı bir ilke olarak Türkiye hakının önüne dayatılıyordu.

Yeni dönemde laiklik ilkesi, kimi çevrelerin en

önemli prensibi haline geliyordu. Özellikle 2000 yılına yaklaşıldığı bu dönemde, laiklik, devletin en önemli ilkesi olarak dayatılmaya başlıyordu.

Bu ülkedeki kimi aydınlar, tüm işlerini ve tezgahlarını bu ilkenin ardına gizlenerek yapıyorlardı.

Eski Marksist ve Komunistler, hatta Sosyalistler, bilumum devrimciler, şimdi köktenlaik olmuşlardı. Dini inançları hiç bir şekilde paylaşmayan çevreler, gelişen İslami akımların karşılarına Ata'larından aldıkları kuvvet ve bu ilkeyle karşı çıkıyorlardı.

Sevgili Ata'larının tüm ilkeleri hükmünü yitirdiği halde, laiklik ilkesinini ardına sığınarak işlerini kolayca yürütenler, bu ülkede bir yerlere gelebilmenin şartı olarak, bu ilkeye sarılmayı gerekli görmeye başlıyorlardı.

Her fırsatta laiklik devreye sokuluyordu.

Cumhuriyetçilik adına, halkçılık adına, milliyetçilik adına, devrimcilik adına, devletçilik adına toplantılar yapılmadığı, yürüyüşler düzenlenmediği halde, laiklik adına bu tür çlışmalar sürekli yapılıyordu.

Kemalist çevreler Ata'larının beş ilkesini çarçabuk unutmuşlardı, ama laiklik ilkesini unutacağa benzemiyorlardı.

Gerçekte laiklik ilkesi de unutulabilirdi, ama bunda inatla israr ediliyordu. Ata'ların diğer beş ilkesi ortadan kalktığında, Ata'larının ruhu ızdırap duymazdı, ama laiklik ilkesi terkedildiğinde Ata'ları yerinde rahat uyumazdı. Ata'larının rahat uyuyabilmesi, mezarında huzur içinde kalabilmesi için laiklik ilkesi sonsuza kadar ayakta tutul malıydı....

Türkiye'deki köktenlaiklerin derdi aslında Ata falan değildi.

Onların dertleri, sadece ve sadece Türkiye'de de dünyaya paralel olarak gelişen İslami akımların bellli yerlerde tutulması, kimi mecralara hapsedilmesi idi. Bunu yapabilmenin en kestirme yolu da Ata'nın izinden gitmek idi. Halbuki Ata yerinde rahat uyuyamıyordu. Sıkıntı içinde idi. Kala kala sadece laiklik ilkesi ortada kalmıştı, bundan ötürü büyük huzursuzluk duyuyordu. Eğer gerçek Atatürkçülük olacaktı ise, diğer ilkelere de sımsıkı sarılmak gerekirdi.

Şimdiye kadar Atatürkçülük adına Türkiye'de nicei cürümler işlenmişti. Bundan sonra da işleneceğe benziyordu.

Bazı kişilerin ardına saklanarak, kendi başarısızlıklarının faturasını sürekli başka yerlere çıkarmaya alışık gelişmemiş kafalar, bundan sonra da aynı nakaratları tekrar edeceklerdi.

Laiklik ilkesini Kemalizmle birleştirerek işin kolayına kaçan köktenlaikler, eğer bu kadar Atatürkçü iseler, Ata'larının diğer ilkelerine de sahip çıkmak durumundadırlar.

Yoksa işlerine gelen ilkelerin ardına sığınarak, bu ülkeyi idare edebileceklerini sanmak, ahmaklıktan başka bir şey olamaz....

Gerçekten de Türkiye'de Atatürkçülük, kimilerin işine geldiği gibi kullandıkları bir kurum haline gelmişti. Bunu bazı Batı'lı ülkeler bile biliyordu. Atatürkçülük adı altında geniş bir kitlenin işlerini güzelce gördükleri, bu maske altında istedikleri gibi hareket ettikleri artık açıklıkla görülüyordu.

Hatta İngiliz gizli belgelerinde bu konu yer bile alıyordu. İngiltere'nin 1962 yılındaki Ankara Büyükelçisi Sir Bernard Burrows, dönemin İngiltere Dışişleri Bakanı

Lord Home'e gönderdiği gizli biri raporunda, Atatürk'ün başlattığı devrim ve reformlarının tamamlanamadığını belirtiyordu. Bu devrimlerin reformlarının tamamlanamaması sonucunda aydınlarla Türk köylüsü çoğunluğu arasında bir boşluk doğduğunu söylüyor ve raporunda şunlara yer veriyordu:

"Modern Türk tarihinin en anlaşılmaz özelliklerinden birisi, Atatürk'ün, devrimini neden kısa tuttuğudur. Erkeklerin fes yerine şapka giymesi gibi yüzeysel değişiklik hariç, Atatürk, neden başlattığı devrimlerini kültürel veya ekonomik yönleriyle köylülere götürmeyi başaramadı? Modern Türkiye'nin varlığına yaptığı katkıya rağmen, Atatürkçülüğün de yenilenmesi gerekmektedir. Bütün siyasi partiler, Atatürkçülüğü göz boyamak için kullanıyorlar. CHP ise Atatürkçülüğü yorumlayacak tek yetkili organ olduğunu iddia ediyor. Oysa bu partinin temel felsefesi üzerinde akılcı tartışmalar yapılamıyor..."(42)

İngiltere'nin Ankara büyükelçisinin, dönemin İngiliz Dışişleri Bakanlığına gönderdiği bu belge oldukça ilginç. Bir yabancı diplomat bile Türkiye'de Atatürkçülüğün göz boyamak için kullanıldığı tesbit ediyor. Hem de bundan tam 30 yıl önce...

30 yıl sonra Türkiye de değişen ne var ki?

Bir kulaç dahi ilerlenmemiş bir anlayış...

Hala aynı bağnazlık, hala aynı sahtekarlık ve göz boyamak...

Hala aynı riyakarlık ve sahtelik...

Söylevler sahte...

Tesbitler sahte...

Hayat sahte...

(42) Türkiye Gazetesi, 6.1.1993, Sh.3

Bu sahtelik içinde, Türkiye "çağdaş uygarlık yolunu" yakalayacak, öyle mi?

İnsanların birbirlerini kandırdıkları, birbirlerine karşı kimi levha ve isimleri kullanmaya devam ettiklere böylesi bir zamanda, bu anlayış ve bu yanlış örneklemeler devam ettiği sürece, biz hala aynı yerde dönenip durmaya devam edeceğiz.

Kişilerin ve insanların şahsiyet taşımadığı, kendi düşünce ve çalışmasının, kendisinin için önemli olduğunu anlamadığı sürece, yanlışları için kimi levhaları kullanma yanlışlığını sürdürdüğü sürece değişen ne olabilir ki?

10 Kasım kutlamalarının Batı dünyasında alay konusu edildiğini bundan beş yıl önce kimi yayın organları yazmıştı.

Mustafa Kemal'in büstünün bir kayığa bindirilerek, Samsun açıklarından Samsun'a doğru getirildiğini, burada büyük kitlelerin saygı duruşuna geçerek, gelen büstü selamladıklarını gören bir Batı'lı gazetecinin bu görüntüleri İngiltere'de dehşetle yayınlanmıştı...

Bizdeki kimi gelişmemiş insanlara göre bu yapılanlar yerinde işlerdi. Ama dışarıdan bakanlar için bunun ne anlamlara geldiğini anlamak zor değildi.

Bugün gelinen noktada eski 10 Kasım anmalarının ne kadar yersiz ve gereksiz olduğu artık herkes tarafından teslim ediliyor. Ama henüz yapılacak çok şey var. Bir gün gelecek Kemalizm uğruna laiklik uğruna, bu ülkenin zamanının nasıl heder edildiği de alay konusu edilerek anlatılacak...

Küçük kafalı, dar kafalı, gerici devrim yobazlarının nesli giderek azaldığı için, bu tür bağnazlıklar giderek azalıyor. Türkiye'de cumhuriyetin ilk nesli ortadan kalk-

tığı gün, bu tür bağnazlıklar da iyiden iyiye bitecek gibi görünüyor. Ama bu kez dinsizlik adına, İslam düşmanlığı adına laikliğe sarılan yeni nesiller ortaya çıkacaktır. Onların amaçları ne Atatürkçülük olacaktır, ne devrimler, ya da ne çağdaşlık, ne kalkınmışlık...Onların tek dertleri kalacaktır, bu maske ve bu isim ile dine saldırmak, gelişen İslami inançları engellemek olacaktır.

Kemalizm artık Türkiye'de sadece ve sadece bu amaçla kullanılacaktır. Kemalizmin ardına saklanacak olanlar, ateizmin yerleşmesi için bu maskeyi sonuna kadar kullanacaklardır.

Ama kimi azgelişmiş kafalar da, onların gerçekten Atatürkçü olduklarını sanacaklardır.

Bugün gelinen noktada Türkiye'de İslamcılar vardır, karşılarında ise değişik ve farklı kulvarlarda koşar olsalar da sözde Atatürkçüler bulunmaktadır.

Onların çoğunluğu, kendi asli yüzleriyle ortaya çıkmaktan korktukları için bunu kullanıyorlar. Ama bir süre sonra kendi gerçek çehreleri ortaya çıkacaktır ve o zaman eşit şartlarda mücadele etmenin ne demek olduğunu anlayacaklardır.

Zira bugün için Türkiye'de devletin resim yayın organları, ve bunların paralelinde yayın yaparak düzenin imkanlarından yararlanmak niyetinde olanların tümü, Kemalist olarak ortaya çıkanlara olmadık imkanlar veriyor, onların haksız söylemlerini, halka haklı olarak duyurmaya çalışıyorlar.

Müslümanları yenemediklerini anladıklarında hemen karşılarına Kemalizmi çıkarıyor, acziyetlerini onunla telafi etme yoluna gidiyorlar. Bu maske ve bu saklanbaç oyunu ortadan kalktığında, o zaman eşit şartlarda mücadele etmenin hiç de kolay olmayacağını çok iyi anlayacaklardır....

TÜRKİYE'NİN AT SEVDASI VE LAİKLİK VE İSLAM

Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna (AT) katılmak için izlediği yolun ömrü 30 yaşın üzerine çıktı. Ama bu yol bir türlü bitmek bilmedi. Belki de bu 30 yıla daha nice yıllar eklenecek ve bu, böyle sürüp gidecek.

Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi ideolojisini ellerinde tutanlar, Avrupa ile entegrasyonuyla Türkiye'nin gerçek anlamda bir Batı'lı ülke olacağına inanıyorlar. Yapılan rejim değişikliği, lakilik, Kemalizm gibi unsurlar, ancak bu topluluğa tam entegre olabilmekle sağlanacağına inanıyorlar. Onlara göre bu sağlanmadığı sürece, bu ilkelrin kökleşmesi ve tam anlamıyla yerleşmesi mümkün olamayacak.

Bu amaçla eski adıyla AET, yeni adıyla AT'a girebilmek için uzunca bir yol katetmek durumunda olunduğu henüz yeni yeni anlaşılmaya başlandı. Öteden beri Türkiye'deki resmi anlayışı temsil eden zevat, AT'a girebilmek için yalnızca bir müracaatta bulunmayı yeterli görüyorlardı. Onlara göre bir ülke, kendisini Avrupalı olmaya aday gösterdiğinde, Avrupalılar, bunu hemen kabul edeceğini sanıyorlardı.

Bakınız AT serüvenimiz hangi tarihlere ve hangi aşamalara tanık olmuş:

Türkiye 1963 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu

ile ortaklık anlaşmasını imzaladı.

60'lı yılların sonunda Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müşteşarı Turgut Özal da dahil olmak üzere Türkiye'de çoğunluk AET'ye, o zamanların deyişi ile "Ortak Pazar" a karşı idi. DPT ile Dışişleri Bakanlığı arasında bu konuda büyük anlaşmazlık yaşandı. 70'li yıllarda anlaşma gereğince indirilmesi gereken gümrükler indirildi.

80'li yılların başında ise, Türkiye'nin At'a olan ilgisi yeniden canlandı. Artık ortaklık anlaşmasının eskidiği ve işlerliğini yitirdiği düşünülmeye başlandı.

Başbakan Turgut Özal 1985 yılında tam üyelik başvurusunu gündeme getirdi.

AT, 1 Aralık 1986 günü başlaması öngörülen Türklerin Avrupa Topluluğu ülkelerindeki serbest dolaşımını, tek taraflı bir kararla uygulamayacağını açıkladı.

Hükümet, 10 Nisan 1987'de tam üyelik için Brüksel'e resmen başvuru yapmaya karar verdi.

14 Nisan 1987'de AT'dan sorumlu Devlet Bakanı Ali Bozer Brüksel'de dönem başkanı ve Belçika Dışişleri Bakanı Leo Tindemans'a resmi başvuru mektubunu verdi. Başbakan Özal'ın deyişiyle Türkiye "uzun, ince ve yokuşlu bir yolun başında" idi.

AT, 1989 yılında başvuruyu Türkiye'deki demokrasi ve ekonomi konularında endişe duyduğu gerekçesiyle reddetti. Türkiye ile müzakerelerin 1993'den önce açılamayacağını bildirdi.

1991 sonunda AT, Çekoslavakya, Macaristan ve Polonya ile ortaklık anlaşması imzaladı. Bu ülkeler hukuksal açıdan Türkiye ile aynı konuma geldiler.

1992 yılında hükümet tam üye olunmasını beklemeden gümrük birliğine gitmek için gereken adımları at-

mayi kararlaştırdı. 1993 ithalat rejiminde değişiklik yaparak AT ve diğer ülkeler için ayrı ayrı gümrük sınırları belirledi. 1996 yılında gümrük birliğine gidileceği yolundaki mesajını verdi.

Tam üyelik başvurusunun üzerinden 6 yıl geçti. Ancak Türkiye "uzun, ince ve yokuşlu yolun" sonuna hala gelemedi...(43)

Türkiye, 30 yıldan fazla bir zamandan beri AT'a üye olabilmek için elinden gelen her şeyi yapıyordu. Hareket ve tavırlarıyla "Ne olur bizi de AT'a aranıza alın" anlamında çok şeyler yapıyordu. Bir an evvel Türkiye'nin AT'a alınması, gelişen İslami akımların önünün kesilmesi için büyük önem arzediyordu. Avrupa'lı dostlar ise, bu konuda ısrarlı davranmasını, tersinden kullanıyorlar, Türkiye'den bunun karşılığında önemli tavizler almayı planlıyorlardı.

Onca başvuruya ve tavize rağmen, Batılı dostlar'ın Türkiye'yi kendi aralarına almaya pek niyetleri yoktu.

At'a girmek, yaklaştıkça uzaklaşılan bir düş haline geliyordu.

Ulaşılması zor bir rüya gibi idi bu.

Yerli Batıcılar AT'a girebilmek iin ellerinden gelen herşeyi yapıyorlar, buna karşın Batılı dostları, bunu bir rüyaya dönüştürüyordu. Avrupalıların Türkiye'yi aralarına alabilmelerinin şart ve koşulları henüz oluşmamıştı. Her alanda Türkiye'ye baskı yapmayı, Türkiye'yi kendi istekleri doğrultusunda bir siyasete zorlamaları kitleler üzerinde de bir bıkkınlık vermeye başlıyordu. Özellikle Türkiye halkı, bu konuda Türkiye'nin gururunun rencide edilmesine razı olamıyordu. Hatta Batılı ülke aydınları arasında da bunun eleştirileri başlıyordu. Bremen Üni-

(43) Milliyet gazetesi, 12.4.1993

versitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr.Lichtenberg batılı ülkeleri suçlayarak "AT, Türkiye'ye hep cefa verdi" diyebiliyordu....

Prof. Dr. Lichtenberg Avrupa Topluluğunun Türkiye'ye karşı takındığı tavrın haksızlık noktasına vardığını ifade ederek şöyle söylüyordu:

"1963 yılında yapılan Ankara anlaşmasının Türkiye'nin zaman içinde tam üye olmasını kabul ettiği halde, şu andaki fiili durum, kağıt üzerinden öteye geçememiş bulunuyor. Buna göre 1986 yılında doğması gereken serbest dolaşım hakkı, özellikle Almanya'nın tavır koymasıyla gerçekleşememiştir, dondurulmuştur. Vize ve Türk tekstil mallarına kot uygulaması Türkiye AT arasındaki anlaşmalara aykırıdır. Türkiye serbest dolaşım hakkı konusunda biraz gayret ederse ilerlemeler kaydedilebilecektir. Bu haliyle AT, Türkiye'ye hep cefa veren bir kuruluş olmuştur..."(44)

Gerçekten de Prof. Dr.Lichtenberg'in sözleri önemli bir konuya açıklık getiriyordu. Türkiye At'a karşı her türlü görevini yerine getirdiği halde, AT, bu konuda sürekli Türkiye'ye zorluklar çıkarıyor, kendi arasına Müslüman bir toplumu almak istemiyordu. Bunun için de olmadık engeller öne sürüyor, arasına almamak için her yola başvuruyordu.

Avrupa Topluluğunun merkezini oluşturan temel ülkeler şunlardı:

İngiltere, Fransa, Almanya, Danimarka, İrlanda, Yunanistan, Portekiz, İspanya, Hollanda, Lüksemburg, Belçika, İtalya.

Bu merkezin hemen ikinci halkasında ise:

Avusturya, Hırvatistan, Slovenya, Polonya, Çekoslo-

(44) Türkiye Gazetesi, 25.3.1993

vakya, Macaristan, Fillandiya, Norveç ve İsveç bulunuyordu.

Üçüncü halkada bulunan ülkeler arasında ise şunlar vardı:

Estonya, Letonya, Litvanya, Moldavya, Ukrayna.

Daha sonraki son halkada ise şu ülkeler yer alıyordu:

Arnavutluk, Orta Asya Cumhuriyetleri, Kafkasya, Bulgaristan, Makedonya, Arnavutluk ve Türkiye...

Yukarıdaki sıralamalara göre, Türkiye'den çok daha sonra bu topluluk için başvuruda bulunmuş, ya da bulunmayı düşünen ülkeler ile Türkiye'nin AT'a girebilme ihtimali aynı seviyede bulunuyor.

Avrupa Topluluğu, belki de, bu ülkelerin tümünü içine alacak, ama Türkiye'yi sona bırakacaktır. Çünkü, bu halkalar içinde yer alan ülkelerin ilk merkez halkasını, daha sonraki ikinci ve üçüncü halkasını oluşturan ülkelerin tümü Hristiyan ülkeler. Ancak Türkiye'nin de içinde yer aldığı son halka içinde Müslüman topluluklar bulunuyor. Bunların arasında da bu şansa en uzak olan ülke Türkiye'dir.

Çünkü Türkiye, bu Müslüman ülkeler içinde en güçlüsü ve en kuvvetlisidir. Batı ise kendi arasına güçlü ve kuvvetli bir İslam topluluğunu almamak için her yola başvuracağa benzemektedir. Zira Avrupa topluluğu gerçekte bir Hristiyan birliğidir. Kendi arasına eğer Hristiyan olmayan bir topluluğu alacaksa, bunu kendi çıkarları açısından değerlendirme yoluna gidecektir. Hem ekonomik açıdan, hem inanç açısından, hem de gelenek ve dünya görüşü açısından....Türkiye ise gelinen noktada Batı için hiç de uygun bir ülke durumunda değildir. Hem ekonomik açıdan bazı söktörlerde Batı ile rekabet

edebilecek güçtedir, hem de İslami uyanış ve canlanma açısından ilerleme kaydetmektedir. Böyle bir yapıya sahip bir Türkiye, elbetteki Batı için uygun bir ülke değildir. Zaten yukarıda ele aldığımız ülke sıralamasında Türkiye bu topluluğun adayları arasında son sıralarda gelmektedir. Ancak, bunu çok iyi değerlendiren Batı, Türkiye'ye hem olta uzatmakta, hem de sürekli oltayı kaçırmaktadır. Aslında oltaya yakalanacak ülke Türkiye olmasına rağmen, bu oltayı bile Türkiye'ye çok görmekte, AT'ı Türkiye nazarında ulaşılması çok zor bir ülke olarak göstermeye çalışmaktadır.

Türkiye'nin AT'a tam üye olabilme rüyası 30 yıllık bir geçmişe sahip olmasına rağmen, hala bu niyet bir ütopya olarak karşımıza çıkmaktadır. Her dönemde farklı engeller ortaya çıkaran AT, son olarak ağzındaki baklayı çıkarmış, Türkiye'nin AT'a girebilmesindeki en önemli engelin Türkiye'nin bayrağı olduğunu söylemekten çekinmemiştir. Avrupa bu aşamada garip bir istekle karşımıza dikilmiş, ve "Bayrağınızı değiştirin" diyebilme cüretini dahi gösterebilmiştir. Avrupa Topluluğu 1993 başlarında açıkca şunu söylemiştir:

"Bayrağınızda ay yıldız olduğu sürece bize tam üye olamazsınız"(45)

Türkiye'nin AT'a tam üyeliğini sürekli olarak geri püskürten ve taahhüdlerini yerine getirmeyen Avrupa Topluluğu yetkilileri bu kez de ortaya bayrak meselesini atmış oluyordu. Dönemin Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'ye bunu açıkca söyleyen Batı'lıların bu sözleri elbetteki önemli bir konunun altını çiziyordu. Türkiye bir Müslüman ülke idi, bu Müslüman ülkenin AT'a alınması çok zordu. Zira Türkiye'nin bayrağında yer alan hilal ve

(45) Sabah Gazetesi, 25.3.1993

yıldız, İslamı simgeliyordu. Asırlar boyunca Batı, Haçlı orduları kurarak bu sembolle savaşmış, bunun için yüzyıllar süren mücadeleler vermişti. Gelinen noktada bütün bu geçmiş, hasıraltı edilemezdi. Eğer Batı'lı ülke yönetimleri bunu yapsalardı bile, Batı'lı halk bunu kabul edip içlerine sindirmeyi başaramazlardı. Çünkü Batı ülkelerinin tüm okullarında okutulmakta olan tarih kitaplarında işlenen konular Hilal-Haç çatışmasını anlatıyordu.Hatta Körfez Savaşı sırasında tüm Batı haber kaynakları, yapılmakta olan savaşın Irak-ABD savaşı olmadığını,bu savaşın bir Hilal-Haç savaşı olduğu yorumlarını yapmışlardı. Avusturya'da yaşayan Müslümanlar bunu açıkca yaşamışlardı. Kendilerine karşı yapılan haksız davranışları o dönemlerde çokca anlatıyorlardı. Batı bunu iyi biliyordu. Batı'nın insanı da bunu iyi biliyordu. Hatta Türkiye halkının önemli bir kısmı da bunu kavrıyordu. Ancak bu gerçeği kavramaktan yoksun olan, ya da bu anlayıştan yoksun olarak yetiştirilmiş Türkiye yönetcileri idi. Bu yöneticiler hâlâ bazı şeyleri anlamakta zorlanıyor, kafaları bu gerçeği bir türlü alamıyordu...

Onlar sanıyorlardı ki, Türkiye At'a girdiğinde her şey değişecek, güllük-gülistanlık bir dönem başlayacak, bu ülke halkları kardeşçe bir arada yaşayacaklardı.

Türkiye, AT'a alınmayacaktı. Çünkü bayrağında hilal vardı.

Hilal de İslamı simgeliyordu.

Gerçekte dünyada bayrağında hilal olan pek çok ülke vardı.

Örneğin, Azerbaycan, KKTC, Libya, Malezya, Moritanya, Cezayir, Özbekistan, Pakistan, Tunus ve Türkmenistan gibi ülkelerin tümünün bayraklarında hilal bulunuyordu. Dikkat edilirse bu ülkelerin tümü Müslüman

ülke idi, buna bağlı olarak da bayraklarının hilal ile şekillenmiş olması gayet olağandı. Çünkü bir çok Batı'lı ve Hristiyan ülkenin de bayrağı Haç ile şekillenmiş idi. İngiltere'nin, Yunanistan'ın, İsviçre'nin bayrakları gibi.

Bunların tümü, bu ülkelerin kimliklerini gösteriyordu.

Bir Hristiyan ülkenin bayrağının Haç'la şekillenmiş olması ne kadar doğal, ise, bir Müslüman ülkenin bayrağının da Hilal ile şekillenmesi o kadar doğal idi...

Bu doğallığı Batılılar gayet iyi biliyor ve anlıyorlardı.

Avrupa Topluluğuna tam üye ülkelerden bir kısmının bayrağında Haç vardı. Bu bir aykırılık oluşturmuyordu, ama Hilalli bayrak bir olumsuzluktu. İşin gerçeği de buydu. Bu, açıkca şunu gösteriyordu ki, AT bir Hristiyan birliği idi. Yunanistan, İsviçre, İngiltere gibi ülkelerin haçlı bayrakları ile bu toplulukta bulunmaları, zaten işin genel esprisini yansıtıyordu. Ama Türkiye'nin Hilalli bayrağı, bu topluluk içinde açıkca sırıtacaktı.....Bu gerçeği AT sorumluları biliyordu. Ancak bizimkileri anlamakta zorluk çekiyorlardı. Çünkü anlayışları ve basiretleri kilitlenmişti. Küçücük kafaları bunu bir türlü kavrayamıyordu.

AT'ın yetkililerinin "Bayrağınızı değiştirmezseniz, sizi aramıza alamayız" açıklamalarına başta Sabah Gazetesi olmak üzere, medya ve siyasal çevreler oldukça sert tepki gösteriyorlardı. Ancak bu tepkiye hiç gerek yoktu. Zira Batı, bu sözle, içinde gizlemeye çalıştığı niyetini açığa vurmuş oluyordu. Onlar elbette bunu söyleyeceklerdi. Çünkü onlar meselenin farkında idiler. Meselenin farkına varamayanlar, bizimkiler idi. Bizim zavallılar bunu anlayamıyorlardı.

Batılılar bizi hiç bir zaman Batı'lı olarak görmediler,

bundan sonra da görmeyeceklerdir. Zira Batı'lı demek Hristiyan demektir. Ancak bizdeki Batıcılar, bunu nedense kabul edemiyorlar. Hani "Ben Türküm diyen ve Türkiye'de yaşayan herkes Türk'tür" mantığı var ya, işte bu da bunun gibi bir şey.." Ben Batılıyım" denince Batılı olunduğunu sanan az gelişmiş kafalar, bunu nedense anlayamıyorlar. Batılılar, bayrağımızı değiştirmemizi söylerken şunu söylüyorlardı:

"Siz kendinize Batı'lı diyorsunuz ve bunun olmasını istiyorsunuz. Eğer gerçekten Batı'lı iseniz o halde hala ne diye bayrağınızda ay yıldız bulunuyor. Önce bunu değiştirin ki, size Batı'lı diyebilelim."

"Bayrağınızı değiştirin ki, imajınız düzelsin" diye tavsiyede bulunuyorlar. Yani demek istiyorlar: Siz, Batı'da, hala Müslüman bir ülke biliniyorsunuz. Eğer gerçekten bunun aksi olduğunuzu söylüyorsanız, Müslümanlıktan uzaklaşmak, bizler gibi olmak istiyorsanız, o zaman en başta bu imajınızı, bayrağınızın şeklini değiştirerek kanıtlamalısınız...

1993 yılı başlarında AT yetkilileri bunu söylerken, bundan bir kaç ay sonra ABD'ye ziyarette bulunan dönemin çiçeği burnunda yeni Başbakanı Tansu Çiller ise, bu gezisi sırasında ABD'li dostalarına Türkiye'de gelişmekte olan İslami hareketin durumunu gözleri yaşararak anlatıyordu. Bu konuda Milliyet Gazetesi'nde yayınlanan bir habere göre Tansu Çiller, Türkiye'deki aşırı İslami akımlar konusunda konuşurken adeta bir Amerikalı gibi konuşuyordu.(46)

Türkiye'nin ilk kadın başbakanı ünvanını taşıyan Tansu Çiller, uzunca yıllar boyunca ABD'de kalmış, hatta bazı söylentilere göre ABD vatandaşlığına geçmiş, bu

(46) Turan Yavuz, Milliyet Gazetesi, 19.6.1993

ülkenin kültürü, dünya görüşü ve çizgisi üzre yetişmiş biri idi. Bir zamanlar ABD'yi kendine ülke edinmiş bu kadın, bir zaman sonra gelmiş, Türkiye'nin başına geçmişti. Ya da geçirilmişti... Ama ne olursa olsunda, bu kadın, eski vatanına yaptığı ilk siyasi seyahatinde, buradaki eski dostlarıyla görüşmüş, Türkiye'deki Müslümanları onlara şikayet etmişti. Hem şikayet etmiş, hem de onların Türkiye'ye kredi musluklarını açmalarını, eğer açmazlarsa, İslamcıların, Türkiye'nin bozulan ekonomik hayatından yararlanarak yönetime gelebileceklerini, bunun ise ABD açısından hiç de iyi olmayacağını anlatmıştı. Bu konuşmalar sırasında, kendini konuya öyle adapte etmişti ki, duygulanmış, kendinden geçmiş ve gözyaşlarını tutamamıştı.....Hüngür hüngür ağlamıştı. Kadıncağız çok üzülüyordu Türkiye'nin geldiği bu noktaya, kendisi uzunca yıllar Türkiye'de yaşamadığı için, İslamcıların bu gelişmesini tam anlayamamıştı.

Tarihin hiç bir devrinde ve hiç bir yerinde görülmeyen bir şeydi bu. Hiç bir zaman ve mekan böyle bir ihanete şahit olamamıştı. Hiç bir ülke başbakanı, kendi halkını diğer bir ülke yöneticilerine şikayet etmemişti çünkü. Türkiye'nin ilk kadın başbakanı olan Tansu Çiller, bu hainlikte de ilk olma şerefine kavuşuyordu.

Bütün bu olanlar, hep laiklik adına yapılıyor, laiklik adına alkışlanıyordu.

Eğer Türkiye'de laiklik ilkesi, tapınılan bir ilke haline gelmemiş, dinden uzaklaşma bu boyutta toplumda kabul görmemiş olsaydı, daha doğru bir ifade ile, yöneticiler kesiminde bu boyutta kabul görmüş olmasaydı, Tansu Çiller'in bu yakarışları, ağlayış ve feryad edişleri, eminim ki, yüce divanda yargılanmasını gerektirecek bir büyük suç olurdu.

Türkiye'nin AT sevdası da, Batılı olma arzusu da, Tansu Çiller'in ABD'deki haykırışları ve sızlanışları da, hepsi ama hepsi, laiklik adına yapılıyordu.

Eğer Türkiye AT'a girerse, laiklik ilkesi daha bir pekişirdi.

İslam'dan ve inançtan daha bir kopuş sağlanırdı.

Eğer Tansu Çiller'in feryadları karşılık bulur v e ABD buna kulak kesilirdiyse, laiklik karşıtı güçler daha bir hizaya getirilirdi.

Eğer Türkiye bayrağı değiştirilir ve üzerindeki hilal kaldırılırsaydı, laklik daha bir emniyete alınabilirdi.

Eğer bu ülkede İslami tüm motifler altüst edilirseydi, laklik daha bir güç kazanırdı.

Tüm bu hainliklerin, tüm bu ihanetlerin gelip dayandığı nokta, laiklik ilkesiyle kesişiyordu.

Her ne olursa olsundu, ama laiklik elden gitmesindi.

Laikliğin elden gitmesi demek, ülkenin düzlüğe çıkması demek olsa da, şahsiyetli bir dış politikaya yönelmek olsa da, tam bağımsızlık demek olsa da, laiklik uğruna bütün bunlar olamazdı.

Laiklik yerinde muhkemce kalsındı, ülke ne olursa olsundu.

Türkiye'nin bayrağı değişsindi,

Batı'lıların kaprisleri çekilsindi,

ABD'den buyruklar alınsındı,

Ekonomik çöküntü yaşansındı,

Ne olursa olsundu, ama laiklik korusundu...

Korunsundu ki, yerli sömürge memurları, efendilerinin gözlerine girebilsinlerdi...

Ne kadar sadık oldukları kanıtlansındı.

Çanakkale'de bileğini bükemedikleri Anadolu insanları karşısında Batı dünyası, sevinç çığlıkları atabilsindi....

LAİKLİK ELDEN GİTMESİN

Koşun....davranın....çabuk olun....

Laiklik elden gidiyor....

Duymayan duysun...görmeyen görsün.... aklını yitirenler, akıllarını başlarına devşirsinler...

Laiklik elden gidiyor....

Eyvah ki eyvah...

Biz niçün devrimleri yaptık ve bu günlere geldik?

Niçün binlerce insanı darağaçlarında sallandırdık?

Biz niçün sultanlığı kaldırıp yerine çağdaş, demokratik ve laik cumhuriyeti ikame ettik?

Biz niçün Samsun'a çıktık, niçün "İlk hedef Akdenizdir, ileri" dedik?

Biz niçün bu toprakları düşmandan kurtardık?

Biz niçün öldük öldük dirildik?

Bugünler için mi, bugünlere gelmek için mi?

Niçün bunları söylüyor, niçün bunlarla feryad-ı fügan ediyoruz?

Bunları biliyor musunuz?

Elbette bilemezsiniz.

Çünkü ölü uykusuna yatmışsınız. Üzerinize ölü toprağı serpilmiş.

Üzerinizden bu ölü toprağını silkmek için bas bas niçün bağırıyoruz biliyor musunuz?

Bilmiyorsunuz tabii. Bilseniz, azten biz size bütün bunları yazmak, hatırlatmak gereğini duymazdık.

Bir kere, bizim en büyük düşmanımız ve vatan haini; gerici, cumhuriyet düşmanı, saltanat meraklısı Said-i Nursi için mevlidler okutuluyor. Hem de Ankara'nın, başkentin ta göbeğinde Kocatepe Camiinde. Kimdi bu Said Nursi? "Hıyanet-i Vataniye" kanunu gereğince onlarca kez yargılanan adam idi. Peki bu "Hıyanet-i Vataniye" kanunu ne idi? Bu da 1926 yılında nice güçlüklerle çıkardığımız bir yasa idi. Bu yasanın çıkmasıyla ilgili gelişmelere değinelim ki, sizler de daha iyi anlayabilesiniz.

Körpe Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllları....

Yıl 1925...Meclis tartışmalı bir kanunun müzakeresi sırasında büyük sancılar çekiyor, getirecekleri ve götürecekleriyle bir kanun tartışılıyordu... Bu kanun "Hıyanet-i Vataniye" kanunu idi. Yani vatana ihanet suçunu kapsayan bir kanun. İçeriğini ise şu cümleler ifade ediyordu.

"Dini ve mukaddesatı diniyeyi, siyasi gayelere esas ve alet ittihaz maksadı ile, cemiyetler teşkili memnudur. Bu kabil cemiyetlere dahil olanlar, hain-i vatan addolunurlar..."

Bu kanun ve teklife, dönemin mebuslarından Kazım Karabekir Paşa aynen şu cevap ile karşılık veriyordu:

"Muhterem arkadaşlar, hükümetimizin her türlü kanuni icraatına taraftarız. Ama bu, huzurlarınıza getirilen kanun, gayrı vazıh ve elastikidir. Bu kanunu çıkarmak Cumhuriyet tarihi için bir şeref değildir..."

Ve sürüp giden tartışmalar...

İsmet İnönü ve çevresi bu kanunu çıkarmak için

olanca güçleriyle gayret gösteriyorlardı. Ve nihayat kanun bir yıl sonra 1926 yılında resmen kabul ediliyor ve devreye sokuluyordu.

Bu kanun ile uzun süre bu ülkede İslami çalışmalar ve gelişmeler engellenmiş oluyordu. Ezanlar Türkçeleştiriliyor, camiler ahır ve dopo haline getiriliyor, Kur'an okuyan ve okutanlar sorgulanıp cezalandırılıyordu. Her Müslümanın ardına bir asker ve polis dikiliyordu. Aman kimse Kur'an okumasın, İslam'ı öğrenmesin ve öğretmesin diye...

İşte "Hıyanet-i Vataniye kanunu" bu idi.

Bu kanun kapsamına giren en önemli kişi de Said-i Nursi idi.

Şimdi çıkılıyordu, aradan 70 yıl geçmesinden sonra, bu vatan haini için mevlidler okutuluyordu.

Mevlid okutulmasına alışmıştık, ama bu mevlidler başka idi.

Türkiye'nin her yanından otobüslerle Ankara'ya, Kocatepe camiine insanlar taşınıyordu.

Halbuki bu başkenti bizler niçün kurmuştuk?

Biz bu başkenti kurmadan önce bu kent, küçücük bir Anadolu kasabası idi. Adını, sanını dahi bilen yoktu.

Biz istemiştik ki, burası büyüsün, modern bir şehir olsun, çağdaş, ilerici, demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyeti 'nin başkenti olsun. Yanlış mı yaptık? Biz, gelin de burada, bizim en büyük düşmanımızın ruhu için mevlidler okutun diye mi bu başkenti kurduk ?

Bunlardan da geçtik..

Mevlidden sonra bir de başörtüsü meselesi çıktı karşımıza.

Biraz taviz, biraz serbesti, sonunda türbanı da baş-

kentte serbest bıraktılar. İşin tuzu-biberi oldu bu.

Siz böyle uyumaya devam ederseniz, yakında üniversitelerde çarşaf mücadelesi başlatacaklarını göreceksiniz. Bir zaman sonra bu feryadlarımızın ne anlama geldiğini hepiniz göreceksiniz.....

Biz, az mı uğraştık bu kıyafeti kaldırmak için. Ne kanunlar, ne tamimler çıkardık ki, bu millet, bu ülke çağdaş olsun, ilerlesin, muasır medeniyet seviyesine ulaşsın diye...

Yapmadığımız devrim, çıkartmadığımız kanun kalmadı. Sadece kanun, yönetmelik ve devrimlerle de kalmadık. Çoğu zaman kişisel uygulamalarımızla bu işlerin üzerine de gittik. Velhasıl ne gerekirse yaptık. Sadece yapmakla da kalmadık. Bizden sonra bu işleri yürütebilecek, işlerin takipcisi olabilecek, bizden sonra bu ilkelere bağlı kalacak nice adamlar da yetiştirdik. İlke ve ülkülerimizi yüzyıl koruyacak ve kollayacak ocaklar da kurduk. Bu gibilere ülkemizi emanet edip geçip gittik bu dünyadan....Öte dünyaya göçüp gittiğimizde, gözümüz açık gitmemiştik, ama gelinen noktada artık gözlerimiz açık hale geldi. Zira biz biliyorduk ki, bizden sonra gelecekler, bizden daha iyi sahip çıkarlar ülkülerimize... Ama yanılmışız.

Ne oldu böyle birdenbire ?

Neler değişti?

Ne oldu da bu son günlerde, köşe-bucak bizim savaştığımız, bizim uğraştığımız kişilere eş kişiler, bütün bir vatanı ele geçirdiler. Önlerinde hiç bir engel tanımadan yollarına nasıl da devam ediyorlar ? Kah adamlarımızı öldürüyor (Turan Dursun, Çetin Emeç, Bahriye Üçok, Uğur Mumcu gibi), kah meclisimizde çatlak sesler çıkarıyorlar?..

Nerede bizim ilerici, aydın ve de ilkeleri sonuna kadar koruyacağına and içen evladlarımız, mebuslarımız ?...Neredeler bütün bunlar, ne yapıyor ve ne işle iştigal ediyorlar?..

Biraz az yesinler,

Biraz az uyusunlar,

Biraz az dinlensinler...

Biz, biraz az diyoruz, hiç yemesinler, hiç uyumasınlar, hiç dinlenmesinler demiyoruz. Elbet yiyecekler, elbet köşe dönecekler, elbet uyuyacak, elbet Akdeniz sahillerinede keyif çatlatacaklar...Ama biraz azaltsınlar bunları. Bilmem hangi ihalenin, hangi turizm yatırımının, hangi kumarhanenin veya meyhanenin yolunu ezberleyeceklerine, biraz kendilerine gelsinler...

Biz tümden bütün bunları terketsinler demiyoruz.

Ama atı alanlar, Üsküdar'ı geçmek üzereler. Bu kadar dalmasınlar bu tür işlere. Bizler de buna benzer işler yapmıştık, ama her şeyin bir kararı var..

Bir memleketin tersanelerine girilmiş, kaleleri zaptedilmiş olabilir. Ama gene de yapılacak bir şeyler olmalıdır.

Okullarda başörtüsü örteceklermiş, namaz kılacaklarmış, okullara mescid açılmalıymış...

Biz, bir süre camileri bile kapatmamış mıydık?

Camileri satmamış mıydık, depo, ahır haline getirmemiş miydik?

Bütün bunları ne içün yapmıştık?

Cumhuriyet yaşasın, gelişsin, yerleşsin, büyüsün diye...

Ne çabuk unuttunuz bütün bunları ?

Tarih, tekerrürden ibarettir derler, sizler hiç mi ibret almıyorsunuz?

Biz, değil okullarda, camilerde bile Kur'an okumayı yasaklamamış mıydık? Her kim, Kur'an okumaya giderse, tümünü toplatıp kodeslere tıkmamış mıydık ? Biraz daha ileri gidenleri sallandırmamış mıydık?

Alfabeyi değiştirmemiş miydik?

Takvimi değiştirmemiş miydik?

Kılık-Kıyafeti değiştirmemiş miydik?

Ama ya şimdi?

İstanbul baro seçimlerinden haberiniz var mı?

Ya mühendisler odası seçimlerinden ?

İTO seçimlerinin durumunu biliyor musunuz? Bunlardan haberiniz var mı?

Tabi olmaz...

Çünkü uyuyorsunuz.

Çünkü eğleniyorsunuz.

Çünkü Akdeniz sahillerinde gününüzü gün ediyorsunuz.

Çünkü ihalelerin, pay almaların hesabındasınız...

Baro ve mühendisler odalarının seçimlerinde İslamcıların aldıkları oyu da bilmiyorsunuz tabii. Nereden bileceksiniz.

Peki şu anda Türkiye'de kaç tane İmam-Hatip Lisesi var, peki bunu biliyor musunuz? Bu okullarda okuyan toplam öğrenci sayısından haberiniz var mı?

Türkiye'de kaç bin tane resmi ve gayr-ı resmi Kur'an kursu var, bilginiz var mı?

Açılan yeni özel okulların kaçı Müslümanların ?

Yurtların, vakıfların, derneklerin, sendikaların, mes-

lek kuruluşlarının sayısını ve özelliklerini biliyor musunuz?

Üniversitelerde okuyan toplam öğrencilerin kaçta kaçı İslamcı ?

Ya basılan ve satış rekorları kıran dini yayınların durumundan haberdar mısınız?

İsterseniz, bir de İslami yayın yapan gazete, dergi ve süreli yayınların sayısını ve trajlarını bir inceleyiniz. Eminiz ki, bu süreli yayınların sayısını tesbit etmekte zorluk çekersiniz. Yerden mantar biter gibi bitiyorlar, bunları da biliyor musunuz?

Peki, sizler camilere hiç gidiyor musunuz? Tıka basa camilerin dolup dolup taştığından haberiniz var mı? Camilerde toplanan paraları biliyor musunuz?

Cuma günleri camilerin insanları almadığını, yollara taştıklarını da bilmiyorsunuzdur.

Biz bütün bunları biliyoruz. Sizler eğer bütün bunlardan habersiz iseniz, sizden daha iyi vatan haini olamaz.

Canım, bütün bunların vatan hainliğiyle ne ilgisi var demeyin.

Evet, bu vurdumduymaz tavrınızın tek tarifi olabilir, o da vatan hainliği...Çünkü ayakta uyuyan dost, düşmandan daha beterdir de ondan.

Bu gericilerin el atmadıkları saha kalmadı, bunu iyi bilin.

27 Mart 1994 seçimlerinde Türkiye'nin bütün büyük kentlerini ele geçirmediler mi?

İstanbul, Ankara, Kayseri, Konya, Trabzon, Diyarbakır, Erzurum, Adapazarı, Sivas, Urfa ve Van gibi büyük şehirleri silme almadılar mı? İzmit, Gaziantep, Samsun

gibi şehirleri kıl payı kaçırmadılar mı? Yakın bir gelecekteki seçimlerde buraları da alırlarsa, o zaman bir yerlerinize kına yakarsınız...

Ana okullarından, liselere hatta üniversitelere kadar her yana el attılar, her yerde adlarından söz ettiriyorlar. Sağlık kuruluşlarına da el attılar, özel hastaneler, klinikler kuruyorlar, spora destek veriyor, turnuvalar düzenliyorlar.

Bütün bunlardan sonra, ister inanın, ister inanmayın, ama laiklik gerçekten bu kez elden gidiyor.

İrtica bu kez gerçekten hortluyor.

Uyanın ve kendinize gelin.

Silkinin ve kendinize gelin.

Titreyin ve kendinize gelin.

Yekta'yı kendinize örnek alın.

Netekim Paşa'yı kendinize örnek alın.

Mevta olan Turan'ı, Uğur'u, Üçok'u, Emeç'i,Nesin'i kendinize örnek alın.

Ekşi'yi kendinize örnek alın.

Bilumum köktenlaik'i kendinize örnek alın.

Bir onlar uymuyor, kahramanca savaşıyorlar bu gericilerle.

Bir onlar, her şeye rağmen ilkelere sahip çıkıyor, hatta bazıları kanlarının son damlasına kadar bu yolda ilerliyorlar...

Ey bu ülkenin gerçek sahipleri,

Ey bu ülkenin ilerici, aydın, çağdaş ve de kökten laik insanları,

Sizler hangi izden gitmek gerektiğini iyi ibiliyorsunuz.

O halde "ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri..."

Ne yaparsanız yapın, ama laikliğin elden gitmesine izin vermeyin.

Sizleri, Çavuşeşku'nun, Şah'ın, Marcos'un akibetiyle korkutuyorlar, bunları biliyoruz. Ama onlar şerefleriyle ölümü seçtiler, size ne oluyor ki, onlar kadar bile olamıyorsunuz.

Az yiyin ve az uyuyun.

Yemenin ve uyumanın zamanı değildir.

Şimdi bazılarınız demokrasi havarisi kesildi.

Biz size demokrat olun dedik, ama 24 ayar demokrat olun demedik. demokrasiyi biz de seviyorduk. Ama bir yere kadar. İlkeler ve ülküler çöpe gittikten sonra hangi demokrasiden bahsedeceksiniz?

Demokrasinin de bir sınırı vardır.

Kendinize gelin.

İngiltere'deki, Amerika'daki gibi bir demokrasiyi savunanlara meseleyi çıtlatın artık.

Tam 15 yıldır 12 Eylül'ü eleştirip durdunuz. Asker kışlasına çekilsin dediniz, asker kışlasından dışarı çıkmasın dediniz. Toplumu bu konuda oluşturdunuz. İyi mi yaptığınızı sanıyorsunuz? Şimdi bizim evlatlarımız kışlalarından çıksalar, "demokrasiyi rayına oturtmak için", asli görevlerine başlasalar, halk ne diyecek ? Bu kadar aptal olmayın, bu kadar saf olmayın, bu kadar ahmak olmayın.

Bizim evlatlarımız kışlalarından başlarını çıkarmaya niyetlenseler, hep sizin o demokrasi havariliğinizin ektiği düşünceleer yüzenden gelmeye çekineceklerdir. İyi mi oldu şimdi?

Dün irticanın ayak sesleri geliyordu. Şimdi kendisi

geliyor artık. Peki yarın ne olacak, bunu biliyor musunuz? Şu anda irtica yuvalarında kaç milyon genç öğrenim görüyor biliyor musunuz? Bunlar kaç yıl sonra toplum içine girecek, meslek sahibi olacak, bürokraside bir yerlere gelecekler biliyor musunuz? Peki o zaman ne yapacaksınız?

Bu fırsat, son fırsattır beyler, son fırsat...

Kendinize gelin, aklınızı başınıza devşirin artık.

Demokrasiyi biz de seviyoruz, biz de ona inanıyoruz, biz de onun aşığıyız ama fazla muhabbet, tez ayrılık getirir, her şeyi deminde tutmak lazımdır.

Şimdilik demokrasiyi bir kenera koyun da, irticanın daha da palazlanmasına, boy vermesine izin vermeyin.

Mevlid bahanedir.

Türban bahanedir. Okullara mescid isteme bahanedir...

Onların istedikleri, cumhuriyeti yıkmak, yerine geriliği getirmektir.

Aydınlar, ilericiler yazarlar, çizerler, çağdaş yaşamı destekleyenler, el ele, gönül gönüle vermeniz gereken bir zamandayız.

Ortak düşmana karşı birleşmek zamanındayız. Fer'i farklılıkları bir kenara atmak zamanındayız. Eğer bunu başarabilirseniz, önünüz açılacaktır.

Size 27 Mart seçimlerini ve 10 Temmuz seçimlerini hatırlatmak istiyoruz. 27 Mart'ta ne olmuştu, 10 Temmuz'da ne oldu?

27 Mart'ta bölündünüz, onlar seçimleri silip süpürdü ve malı götürdüler. Ama 10 Temmuz'da Fatih'te bir araya geldiniz, malı bu kez siz götürdünüz...Bundan ibret alın , bundan örnek alın, bundan ders alın da kendinize gelin artık...

Titreyin ve kendinize gelin.

Esnemeden, uyumadan kendinize gelin.

Göğüslerinizi dışarı verin, karnınızı içeri.

Biz bu vatanı niçün kurtardık ?

Biz bu emaneti size niçün devrettik ?

Biz bu ilkeleri size niçün miras bıraktık ?

Çağdaş yaşamı destekleyen kuruluşlar, üniversitelerin ilerici aydınları, basınımızın hızlı kalemşörleri, hukukçular, öğretmenler, beşikteki bebekler, eli bastonlu dedeler, nineler....Size sesleniyoruz....

Biz bu vatanı niçün kurtardık?

Biz bu savaşları niçün kazandık?

Biz bu ilkeleri niçün çıkardık?

Biz bu cumhuriyeti niçün kurduk?

Az yiyin beyler, az...

Sonra yersiniz, sonra uyursunuz.

Bu fırsat elden giderse, hiç yiyemez, hiç uyuyamazsınız ve çok dövünürsünüz...

Haberiniz olsun....

163 VE LAİKLİK

Türkiye'de insanların yaşama biçimleri; sınırları önceden tesbit edilmiş belli yasalar çerçevesinde şekillenir. Bu yasalarla Türkiye insanı belli kalıpların içine hapsedilmek istenir. Amaç ise, "çağdaş"ca yaşama biçimine insanları getirmektir. "Çağdaş"ca yaşama biçimi de belli ölçütlerle sınırlandırılmış ve şekillendirilmiştir. İnsanımız istese de istemese de bu şekle bürünmek zorundadır. Hiç kimse böyle bir anlayış içinde kendi istekleri doğrultusunda yaşama hakkına sahip değildir. Görünürde bu sınırları çizenler, insanları belli kalıplara sokmak için baskı yoluna baş vurduklarını kabul etmezler. Ancak uygulamalar ve 70 yıllık pratik, bunun tersini söylemektedir.

Eğer Türkiye'de bir insan, önceden çerçevesi çizilmiş belli hayat şeklini kabul etmezse ve buna uygun bir hayatı yaşamaz ise, onu yola getirmek için bazı uygulamalara gidilir. Bazı yasalar bu tür olaylarda hemen devreye girer.

Bu yasa, tam 45 yıl bu ülkede hüküm süren TCK'nın 163. maddesidir. Bu madde ile insanlar, uzunca bir süre belli kalıplar içinde tutulmak ve belli istikametler üzre hareket etmek zorunda bırakılmıştır. Bu madde ile kişilerin özel hayatları öylesine bir kuşatma altına

alınmış ve öylesine bir kontrole tabi tutulmuştur ki, insanlar bu maddenin kapsamına girmemek için adeta canbazlık yapar hale gelmişlerdir. 163'den amaç, insanların "çağdaş"ca bir hayat yaşamalarıdır. Bu hayatı insanına zorla vermeye çalışan resmi ideolöji, bir yandan bu hayat felsefesini toplum hayatına egemen kılmaya çalışırken, bir taraftan da dikkatli biçimde kendi vatandaşını takip altında tutmuştur.

Resmi ideolojiye göre bu ülkenin insanları kayıtsız ve şartsız olarak "çağdaş"ca bir hayatin figüranlığını yapmalıdırlar. Bu oyun içindeki rolünü hakkıyla yapamayan ya da yapmayanlar için 163. madde hazır halde bekletilmekte idi.

Bu tür bir yaşama şeklini kabul etmeyenler için ise akla hayale dahi gelmeyen sorgulamalar yapılıyor idi. Bu sorgulamaların önce medya aracılığı ile meşruiyeti olgunlaştırılıyor, ardından sorgulamalar yapılıyordu. Mesele sadece sorgulamalardan ibaret de değildi. Tutuklamalar, hırpalamalar, işkenceler, hakaretler, günlerce nezaretlerde bulundurmalar oluyordu. Müslümanların, bu tür hayatın içine çekildiklerinden kitlenin önemli bölümünün haberi bile olmuyordu. İnsanlar normal hayatlarını yaşamaya devam ediyorlardı. Çoğu zaman da bu sorgulamalar normal hayatın normal gidişatını aksatmasın diye gizli de tutuluyordu. Olaylar, gerektiği biçimde kamuoyüna yansıtılmıyordu. Benzer olayları diğer bazı İslam ülkelerinde de görmek mümkündü. Örneğin Endonezyada Sharto yönetiminin, Mısır'da Mübarek idaresinin yaptığı da bununla benzerlik arzediyordu. Hem de kamuyonunda gizli tutulmaya devam edilerek...

163. madde, bu ülkede laikliği korumak, laiklik anlayışını pekiştirmek, bu anlayışa karşı gelişecek olayları

engellemek için konulmuştu Fikir, düşünce ve inanç suçu sayılan bu madde, yasal olarak ilk kez 1926 yılında "Hıyanet-i Vataniyye" adı altında hayata geçirilmişti. 1949 yılında sadece isim değişikliğine uğramış, bu kez 163. madde olarak TCK'daki yerini almıştı. 1991 yılında ise bu madde iptal edilmişti.

1949 yılı ile 1991 yılı arasında geçen dönem içinde, her zaman ve mekânda bu madde çalıştırılmış, yargı organları ve bu organların başında bulunanlar tarafından keyiflere göre işletilmiştir. Bu maddeden nasiplerini alanların sayısı oldukça yüksek olmuştur. İnsan fıtratına aykırı olarak yasallaşan bu kanun ve ardından getirdiği cezalar, aynı ülkenin insanı olan, aynı ülkenin topraklarında doğan ve bu ülkenin insanı olduğunu söyleyen binlerce insana reva görülmüştü. Bu yasayı teklif edenler de, yasallaştıranlar da, kabul eden ve uygulayanlar da sanki bu ülkenin insanları değillerdi. Sanki işgal kuvvetleri idiler. Kendi insanına, kendi inanç ve yaşayışları nedeniyle cezalar yağdıranlar, kafa yapıları itibariyle işgalci kuvvetlerden sanki ne farkları vardı?

Bu ülkenin özelliklerini, hamurunu ve mayasını benliklerinde hissedememiş olan bu tür insanlar; kendi kardeşini, kendi evladını ve günü geldiğinde kendi babasını, amcasını, dayısını yargılar duruma düşmüştü.

Bu ülkede 163. madde aracılığıyla köktenlaikler, bütün kin ve nefretlerini inanan insanlara karşı kusmaya devam etmişlerdir. Hatta bu madde ile özel düşmanlıklar bile gündeme getirilmiştir. Bir kimse, herhangi bir din adamına özel kin mi duyuyor veya bir devrim yobazı kendi çevresinde İslamî hizmetlere mi şahid oluyor, Müslümanların birbirlerine olan bağlılıklarını mı çekemiyor, bu bağlılık kimilerini çileden mi çıkarıyor, mübarek

gecelerde kandiller mi ihya ediliyor, bu kandiller vesilesiyle sohbetler mi yapılıyor, Kur'an'lar mı okutuluyor, zikirler çekiliyor, kurslar açılıyor çocuklar mı eğitiliyor, topluca namaz mı kılınıyor, İslami eğitim ve gelişmeler günden güne artış mı gösteriyor, İslami yayın ve eserlere ilgi mi artıyor, namus ve haya düşmanı hareketlere karşı mı çıkılıyor, kızların iffetleri konusunda, başörtüsü konularında birlikte mi mücadele ediliyor veya bu uğurda en pasif direniş biçimi olarak kızların okullarıyla olan ilişkileri mi kesiliyor, okullara mı gönderilmiyor veya bu olaylar karşısında kin ve buğz mu besleniyor, yurt içi ve yurt dışında yılda bir kez "devletin kontrolünde" hacca mı gidiliyor, bu büyük ilgiden ötürü devletin ortaya attığı "kolera" masallarına karşı halkın aydınlatılmasına mı çalışılıyor...

Bu tür olaylara rastlandığında hemen 163. maddenin gölgesine yaslanarak muhbirlik görevini yapanlara rastlanıyordu. Sadece muhbirlikle iş bitse yeterdi, bir de içığlık çığlığa bağırtılar da başlıyordu. "Laikliğin elden gittiği" naraları atılıyordu. Bu tür naralar arttığında, hemen birileri bu maddeyi daha bir işletmeye başlıyordu.

Bu dönem içinde 163. maddeden oldukça nasiplenen en önemli İslami cemaat Risale-i Nur Şakirdleri oluyordu. Bu cemaate mensup binlerce Müslüman, değişik zamanlarda ve değişik bölgelerde tutuklanıp yargı önüne çıkarılıyorlardı. 1981 yılı verilerine göre sadece Nur şakirdlerinden sorgulanan, ancak beraat eden mağdur sayısı 785 kişi idi. Bunun yanısıra 163. maddeden yargılanarak hapse mahkum edilen diğer cemaatlara mensup olanların sayısı da en az bu kadarla ifade ediliyordu.

163. maddeyi çıkaranlar, meclis müzakerelerinde "bu yasayı bizler göstermelik olarak çıkarıyoruz, hiç bir

zaman işletmeyeceğiz" diye çıkarmışlardı. "Hıyanet-i Vataniyye" kanunu çıkarıldığında da benzer ifadeler kullanılmıştı. Son dönemlerde hükümetin çıkarmakta ısrarla göründüğü, ancak halkın tepkisi nedeniyle bir süre askıya aldığı, ardından apar-topar meclisten geçirerek yasallaştırdığı TMKT'nin de aynı gerekçelerle çıkarıldığı bilinmektedir.

Zaman değişmiştir, ama figüranlar ve kafa yapıları değişmemiştir Hepsi de aynı benzer ifadeleri kullanıyorlardı, şimdi de aynı taktiği güdüyorlar.

163. madde bu memlekette sadece ve sadece Müslümanlara karşı kullanılmıştır. Müslümanların rahat hareket etmemeleri için bir kurtarıcı araç olaraka görülmüş, laikliğin koruyucu meleği haline getirilmiştir.

1949 yılı ile 1986 yılı arasında 163. maddeden yargılanarak mahkum olan Müslüman sayısı 1981 kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu 1981 Müslümanın suçu neydi dersiniz? Birilerini mi öldürmüşlerdi, birilerinin malına mı el koymuşlardı? Talan mı yapmışlardı, rüşvet mi vermiş ya da almışlardı, sahte belge mi düzenlemişlerdi, dolandırıcılık mı yapmışlardı , ya da uyuşturucu mu, silah mı pazarlamışlardı?...Veya vatana ihanet mi etmişlerdi?..Elbette bunların hiç birisini yapmamışlardı. Ne yapmışlardı o halde?..Laikliği kabul etmediklerini, Müslüman olduklarını ve Müslümanca yaşamak istediklerini belirtmişlerdi.

Evet tek suçları buydu. Dünya ceza tarihi literatüründe, hiç bir dönemde benzer hareketlerin suç sayıldığı görülmüyordu. Ancak 20. asrın başından bu yana, Müslümanların güçleri dağıldıktan, Müslümanların devletleri yok olduktan sonra, Batılı istilacılar tarafından gizli sömürge haline getirilen Müslüman ülke yöneticilerinin yaptıkları uygulamalardı bunlar...

Dünyanın her yanında, devletler, kendi halklarının dindar olmaları için olanca gayretlerini gösteriyorlarken, Müslüman halkların yaşadıkları ülke yöneticileri işte bu tür uygulamaları yapıyorlardı...

Türkiye'de düşünce suçu ikiye ayrılmıştı. Biri dini düşenceler idi, diğeri de komunizm düşüncesi. 163. madde, dini düşünceye sınırlama, 141 ve 142. maddelerde komünizm düşüncelerine sınırlamalar getiriyordu. Ancak 141 ve 142. maddelerden yargılananların, mahkum olanların sayısı oldukça düşük oluyordu. Hatta bu maddelerin kapsamına girenlerin suçları sadece düşünce suçu değildi, aynı zamanda terör ve eylem suçları da bulunuyordu. Böyle olmasına rağmen aynı dönem içinde 163. maddeden mahkum olanların sayısı 1981 kişi iken, 141-142. maddeden mahkum olanların sayısı sadece 150 kişi oluyordu...Yani bu memlekette tetik çeken el ile tesbih çeken el aynı kefeye konuluyordu. Hatta aynı kefeye dahi konulmuyordu. Aralarında cezalandırma olarak hemen hemen 9 katlık bir fark bulunuyordu.

Bu açıdan meseleye bakıldğında, 163. maddenin bu ülkedeki tek işlevinin laikliği korumaya yönelik olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu ülkede İslam korunmak gibi bir desteğe ihtiyaç duymazken, 70 yıllık bir düşmanlığa ve sınırlamalara rağmen, gelinen noktada İslam bir alternatif olmasına rağmen, yine aynı dönem içinde laiklik çeşitli yasalarla korunduğu, desteklendiği hatta devletçe teşvik edildiği halde durumunun ne olduğu herkesce bilinmektedir.

Laiklik Türkiye'de halk tarafından kabul görmemiştir.

Bu artık anlaşılmıştır.

Dayatmacı bir güruh tarafından, yasalara dayanıla-

rak devamı sağlanmaya çalışılsa da, laiklik artık tartışılmaya, sorgulanmaya başlanmıştır. Laiklik ilkesi, Batı dünyası için bir fantazi olabilecektir, çünkü Batı dünyasının bağlı bulunduğu din, Allah katından geldiği şekliyle var değildir. Eğer öyle olsa idi, Batı'da da laiklik ilkesinin bir özelliği olamazdı. Ancak Türkiye ve Müslüman toplumlarda laiklik ilkesinin tüm dayatmalara rağmen, tutması mümkün görünmemektedir. Laiklik ilkesini Türkiye'de ve diğer bazı Müslüman toplumlarda kabul edenlerin genel vasıfları, ya ateist olmalarıdır, ya da statükocu bir yapıya sahip olmalarıdır. Bu insanların ortak özellikleri ise gelecekte menfaatlerinin kesintiye uğrama korkusudur.

Bunların yanısıra, bir de eğitim olarak kafaları yıkanmış, laiklikten başka seçenek kendilerine gösterilmemiş insanlar topluluğudur. Bu topluluğa laikliğin ve onun karşıtı İslamın özellikleri anlatıldığında, onların büyük bir kısmının İslamın safında yer alacaklarından kuşku yoktur.

Bu ayrımlamaya göre Türkiye'de başlıca üç türlü laik kesim bulunmaktadır:

1. İslami tanımadıkları için, laik olduklarını söyleyenler. Bunlar hem Müslüman olduklarını, hem de laik olduklarını, bunların her ikisine de mensup olmaktan gurur duyduklarını söylemektedirler.

2. Beyin yıkama yolu ile laikliğin kurtuluş yolu olduğunu sananlar. Bunlar da önemli ölçüde Müslüman olduklarını belitmekte, ancak tercih yapıldığında, bilmediklerinden ötürü laikliği tercih etmektedirler.

3. Köktenlaikler. Bunların önemli bölümü ateisttir. Eski solcu ve komunistlerdir. Önemli özellikleri din düşmanlığıdır. Laikliğin ve İslamın ne olduğunu bilirler, an-

cak din düşmanlığını, eskisi gibi solculuk ve komunizm adına yapamadıklarından, laiklik adına yapmaya devam etmektedirler.

Bu üçleme göre Türkiye'deki insanların önemli bölümünün laik olduğu, ya da laiklik anlayışına sahip olduklarını görmüş gibi oluruz, ancak, bu sıralamaya konmayan, halkın geneli ise, laiklik diye bir meseleyi kendilerine mesele etmezler, onların hepsi Müslüman olduklarından ötürü şükrederler.

Yukarıdaki üç gurubun toplam sayısal oranının % 10'un üzerine çıkacağını ben sanmıyorum. Ancak bürokraside, orduda, siyasette, devlet kademelerinde, yargıda, medyada güçlü lobilere sahip olduklarından, gerçek oranlarının çok üzerinde etkili olurlar...

Zaman zaman "Hıyanet-i Vataniye" kanunu, 163. maddeyi, TMKT'sını yasalaşatırmak için çığırtkanlık yapan güruh bunlardır.

Ancak bütün bunlara rağmen, bu olumsuz koşullara rağmen, Türkiye'nin geldiği noktayı olumlu bulmamak mümkün değil.

Her türlü engele, her türlü zorluğa rağmen, köktenlaiklerin durumları hiç de iyi değildir.

Çığlık çığlığa bağırmalarının, yaygara koparmalarının, çığırtkanlık yapmalarının nedeni de budur...

TÜRKİYE' DE LAİKLİK SERÜVENİ

AHMET KÜÇÜKAĞA

Laiklik üzerine devlet adamları, siyaset bilimcileri, düşünürler, hukukçular ve din adamları şimdiye kadar oldukça fazla söz söylediler. Ama Türkiye'de bu zümrelerin hiç birisi, laikliği gerçek şekliyle bir yere oturtamadılar. Herkes ve her zümre kendi anlayışı içinde bu kelimeye bir anlam yükledi. Uzun yıllar bu ülkede bu kelimenin ardına saklanarak büyük cürümler işlendi. Anlayışlara göre istendiği yöne çekilebilen bu kelime, elastikiyeti açısından farklı anlayışları temsil eder hale geldi. Ve sonuçta Anadolu şartlarına uygun bir laiklik anlayışı türetildi. Laiklik neydi ve Türkiye'de neyi ifade etmekte idi. Ve yine Türkiye'de laiklik adına şimdiye kadar neler yapılmıştı?..

e'de Laiklik Serüveni, ulara cev

TÜRKİYE' DE LAİKLİK SERÜVENİ • AHMET KÜÇÜKAĞA

EMRE YAYINLARI

ISBN 97